

ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ

В І С Н И К

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ВИПУСК № 2 (18)

Спеціальний випуск

**Тиждень науки у Вінницькому гуманітарно-педагогічному коледжі
«Актуальні питання розвитку коледжної науки в Україні»**

Вінниця - 2016

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Випуск № 2 (18)

Свідоцтво про державну реєстрацію:

серія ВЦ № 840-198-Р від 31 січня 2012 року

журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних працівників вишів, загальноосвітніх шкіл, дитячих навчальних закладів та студентів.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 4 рази на рік

Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інноваційні технології навчання;
- ❖ Проблеми і перспективи розвитку сучасної освіти;
- ❖ Шляхи модернізації сучасної освіти;
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування особистості вихованця;
- ❖ Прикладні проблеми розвитку германської філології та літературознавства;
- ❖ Творча лабораторія

Номер затверджено на засіданні науково-методичної ради Вінницького

гуманітарно-педагогічного коледжу

Протокол № 4 від 21 квітня 2016 року

Головний редактор: доктор педагогічних наук, професор Заболотний В.Ф.; **відповідальний редактор:** викладач вищої категорії, викладач-методист Руда Т.В.; **літературний редактор і коректор:** кандидат філологічних наук Похилук О.М.; **науковий редактор:** кандидат педагогічних наук, доцент Пиндик О.Г.; **редакційна колегія:** викладач вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.; кандидат філологічних наук Войцехівська Н.К.; кандидат філологічних наук, доцент Ящук П.А.; кандидат мистецтвознавства Іскра С.І.; кандидат педагогічних наук Головська І.В., кандидат педагогічних наук, доцент Кісельов Д.Л.; кандидат педагогічних наук Штифурак А.В.

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу / [ред.кол.: Заболотний В.Ф.(гол.ред) та інші]. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2016. – Випуск 2(18). – 107с.

©Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж, 2016

З М І С Т

ПИНДИК О. Г. Шляхи формування наукової еліти сучасних коледжів України.....	5
--	----------

КЛАСИЧНА ЛІТЕРАТУРА – НОВИЙ ПОГЛЯД НА СУЧАСНІСТЬ

ГОЛИНСЬКА Наталія Екзистенціалізм як драма людської свободи у модерністській літературі ХХ століття	8
КІСІЛЬ Світлана Пороки сучасної цивілізації очима письменників-фантастів.....	11
МЕЛЬНИК Ольга Проблема «американської мрії» у творчості Т. Драйзера	15
ДЕМЧУК Ольга Проблема людини і цивілізації в романі Вільяма Голдінга «Володар мух»	18
СЕМЕРЕНКО Ірина «Джейн Ейр» – символ протесту і незалежності в європейській літературі ХІХ ст.	20

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО: ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

ГОРБАНЬ Катерина Вивчення психологічних особливостей наявності у дітей страхів	23
ГРЕСЬКО Інна Вплив мультфільмів на всебічний розвиток дітей дошкільного віку	26
КЛІЩЕНКО Ольга Особливості уяви та творчих здібностей молодших школярів	28
КУЗЬМИЧ Марія Вплив теорії ТРВЗ на розвиток творчого мислення старших дошкільників в процесі ознайомлення з природою	31
ЛУЦЬКА Ася Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами малих форм фольклору	34

СОРОЧАН М. П. Скарбничка досвіду соціального педагога. Соціально-педагогічні умови збереження репродуктивного здоров'я молоді як основи формування здорової нації	37
МАЧУШЕНКО Тетяна Формування позитивного мислення дітей дошкільного віку	50
СЛИВА Анна Прояви агресивності в поведінці дітей дошкільного віку..	52
КОЗАК Оксана, ХОДЮК Дарина Реалізація наступності дошкільного виховання та початкової освіти щодо мовленнєвого розвитку дітей	56

НОВІТНІ ОБРІЇ РОЗВИТКУ ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ДАЦЮК Олена Скорочення англійської мови у віртуальному просторі .	61
ЛОЗОВСЬКА Анастасія Класифікація засобів вираження модальності в сучасній англійській мові	65
МАКСИМИШИНА Лілія Varieties Of English In Native Speaker Communities	68
МОЛЧАНОВА Олександра Особливості перекладу власних назв у романі Чарльза Діккенса «Посмертні записки Піквікського клубу»	73
СИРОЄЖКО Яна Термінологія виборчого процесу й виборчих процедур.....	76
ЮЗЬКОВА Юлія Oxford English Dictionary – The Largest And Most Trusted Dictionary Of The English Language	80
СТОЙКО Вікторія Словотвір в сучасній англійській мові. Словоскладання як один з продуктивних методів словотворення.....	83
ЧЕКОТУН Наталія Use Of Americanisms As Part Of American Literary Tradition	87

ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ

ЗАСІК Олександр Вірші.....	91
-----------------------------------	----

**ПИНДИК Олена Георгіївна, декан
філологічного факультету Вінницького
гуманітарно-педагогічного коледжу
кандидат педагогічних наук, доцент**

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ ЕЛІТИ СУЧАСНИХ КОЛЕДЖІВ УКРАЇНИ

***Має значення тільки те знання, яке
використовується на практиці.
Гордон Драйден***

Актуальність питань наукової еліти обумовлена об'єктивними процесами змін, що відбуваються в сучасній цивілізації загалом, а не тільки у нашій країні. Безумовно, до цих чинників потрібно віднести наступні: зміна темпів прогресу; перехід людства до інноваційного типу прогресу; формування суспільства знань. В цих умовах суттєво зростає роль і значення наукової еліти в усіх сферах життя і діяльності суспільства. Дана обставина вимагає від будь-якого суспільства суттєвого зростання як наукових знань, так і знань загалом. У сучасному суспільстві наука як сфера, що продукує нові знання, і освіта, що забезпечує олюднення знань, мають стати найбільш пріоритетними видами діяльності. І саме це надасть можливість якомога більшій частині громадян отримати високі знання. Тільки таким чином можна сформувати сучасну наукову еліту.

Зростання вимог до професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів потребує більш активного залучення до науково-дослідної роботи викладачів та студентів. Успішне володіння навичками дослідження і творчої роботи бакалаврами

допомагає їм порівняно легко включатися в професійну діяльність, переводити наукові знання в площину практичного використання.

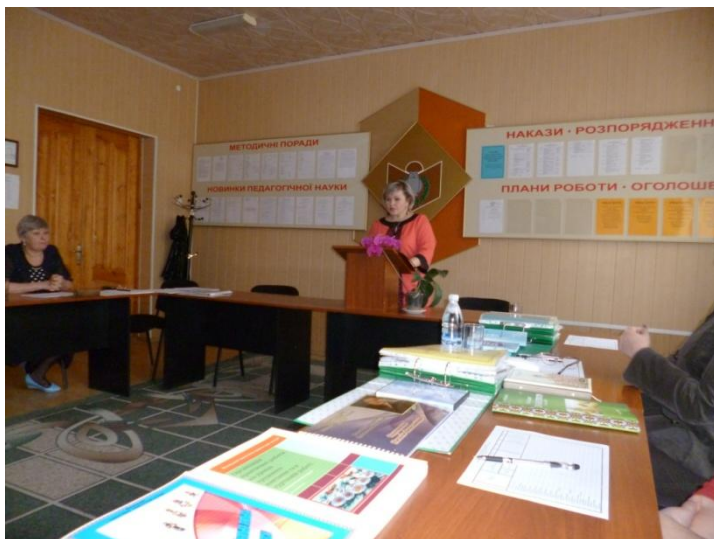
Неможливо уявити сучасного фахівця, вчителя загальноосвітніх предметів, без ґрунтовних навичок науково-дослідної роботи. Основним критерієм роботи вищого навчального закладу є рівень підготовленості випускників, раціональне поєднання їх

теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці, що означає потребу вести пошук ефективних форм і методів навчання, докорінного оновлення професійно-педагогічної підготовки викладачів вищих навчальних закладів. Перехід педагогічної школи до ступеневої системи освіти передбачає оновлення змісту базової педагогічної

освіти спеціалістів усіх кваліфікаційних рівнів, тому актуальною в нових умовах функціонування вищої школи стала проблема управління науково-дослідною діяльністю студентів.

З 2015 року Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж Наказом МОН України № 871 від 12.08.2015р. включено учасником педагогічного експерименту щодо методичної підготовки майбутніх вчителів англійської мови з метою реалізації спільного проекту Міністерства освіти і науки України і Британської Ради в Україні «Шкільний учитель нового покоління». Педагогічний експеримент триватиме з 2015р. по 2019р., наразі науково-педагогічними працівниками відділень іноземних мов та шкільного розроблений план реалізації основних завдань Програми експерименту та почалась його практична реалізація в коледжі. Вперше у поточному навчальному році випускникам коледжу за напрямом підготовки (спеціальністю) 6.020303 «Філологія» (англійська, німецька) та спеціальністю 5.01010101 «Початкова освіта» (спеціалізація вчителів англійської мови) буде видаватись Сертифікат кваліфікаційний, який

надаватиме право займатись англійською педагогічною діяльністю. Випускники коледжу мають високі можливості продовжувати навчання в університетах для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістра». Відгуки керівництва інститутів та університетів України та за кордоном (Польща, Канада, США) підтверджують, що фахівці за напрямом підготовки 6.020303 «Філологія» (англійська, німецька) Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу мають належний рівень теоретичних знань, сформовані практичні компетенції, високий рівень професіоналізації.

Значна увага в коледжі приділяється питанням

розвитку та формування наукової еліти. Результати роботи студентських наукових шкіл під керівництвом провідних науковців-практиків за останні 5 років є достатньо вагомими: організація та участь у близько 35 міжнародних та міжвузівських науково-практичних конференціях, зокрема у 2011-2012 н.р: м. Тернопіль VII Всеукраїнська

наукова конференція студентів та молодих учених «Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації», м. Умань міжвузівська науково-методична конференція «Гуманне виховання як формуюча складова сучасного змісту освіти»; у 2013-2014 н.р: м. Львів «Проблеми та шляхи удосконалення педагогічних та психологічних наук» (2013р.), м. Житомир «Сучасні напрямки лінгвістичних досліджень міжкультурної комунікації та навчання іноземної мови в умовах соціокультурної освіти» (2014р.); у 2014-2015н.р: Міжнародна науково-практична конференція студентів та аспірантів «Актуальні проблеми філології та журналістики» студії з філології та журналістики, м. Ужгород, Міжнародна науково-практична конференція «Перспективи розвитку філологічних наук», м. Харків, III Міжнародна науково-практична конференція «Тенденції і перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації», м. Переяслав-Хмельницький; у 2015-2016н.р. I Всеукраїнська науково-методична конференція м. Шостка «Освіта, наука та виробництво: розвиток і перспективи»; міжвузівська науково-практична конференція м. Умань «Національно-патріотичне виховання в процесі фахової підготовки студентів» та інші.

Провідні науково-педагогічні працівники коледжу стали ініціаторами проведення психолого-педагогічної лабораторії, яка дозволила більш ефективно

поєднати практичну та науково-дослідну підготовку студентів. Традиційним стало проведення в коледжі круглого столу з проблем практичної підготовки студентів із залученням до роботи вчителів шкіл міста Вінниця та фахівців методичного кабінету Вінницької академії неперервної освіти (колишнього Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників). На

сьогодні Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж співпрацює з сотнею коледжів та університетів України та за її межами, є автором та ініціатором багатьох всеукраїнських та міжнародних проектів, семінарів та тренінгів, активним учасником державних конкурсів, змагань та дискусійних клубів.

На передодні **Дня науки – 2016**, шановні освітяни, науковці, студенти, прийміть найщиріші вітання! Це свято органічно увійшло в наше коледжне життя, і ми, викладачі та студенти Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, вже не уявляємо освітній процес без наукових звершень. Успіхів Вам у Вашій нелегкій праці! Бажаємо Вам міцного здоров'я, творчого натхнення, життєвої енергії, нових досягнень і щедрих ужинок на науковій ниві!

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ ЯК ДРАМА ЛЮДСЬКОЇ СВОБОДИ У МОДЕРНІСТСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XX століття

***Annotation:** This article is devoted the concept of literature of the modernism and existentialism. The problem of human existence and the influence of social factors on the human consciousness were analysed.*

***Key words:** literature, modernism, existentialism, entity, absurdity.*

Постановка проблеми: тема людського права на вибір та його наслідки, безперечно, є актуальною. Особистісна свобода в суспільстві й державі, які навіюють свої штампи моралі та ідеалів, волевиявлення та творчість як реалізація ідей та свобода – є довічними проблемами буття у європейській літературі.

Аналіз досліджуваних джерел та публікацій: аналіз європейської літератури XIX століття було здійснено за допомогою літературних джерел як от: «Модернізм. Мистецтво першої половини XX ст.» Г. Гессе, «Теорія літератури» О. Галич, «Історія філософії» Т. Татаркевич. Окрім того було досліджено художню літературу модернізму, зокрема екзистенціальну: «Ангели не літають», «Листи та щоденники», «Замок» Ф. Кафки, «Літо в Алжирі», «Сторонній», «Чума» А. Камю.

Виклад основного матеріалу: Поява нових художніх форм, їх різний творчий характер, різноманіття ідеології – все це призвело до формування нового явища у європейській літературі. Незважаючи на широкий спектр визначень, в Німеччині – експресіонізм, футуризм у Франції,

англійський імажинізм, загальною назвою напрямів мистецтва та літератури кінця XIX- початку XX став модернізм.

Постійний розвиток, хід подій з історичної точки зору, розлади у державах й суспільстві, пошук нових філософських ідей привезли до появи нових течій, зокрема у європейській літературі. Усі новітні течії в літературі кінця XIX – початку XX порвали із класичною традицією, реалізмом та натуралізмом. Основою модерністської літератури стали нові творчі методи як: фовізм, сюрреалізм, експресіонізм та інші, що демонстративно протиставлялись канонам класичної літератури, акцентуючи на сучасному індивідуальному світобаченні. Письменники-модерністи – люди, народжені під час кризи європейської культури категорично відкидали актуальні на той час радикальні методи політиків, котрі намагались змінити життєве становище.

Література модерністської доби була покликана зруйнувати застарілі канони класичної літератури, разом із тим, перевернувши бачення тогочасного світу. Письменники-модерністи заперечували адекватний вплив соціальних інститутів

на суспільство: влада, уряд тощо, а також часто відкидали поняття релігії. Мистецтвознавець М. Герман зазначає: «Сучасне мистецтво», «мистецтво модернізму», «новітнє мистецтво» – в цих словах вже присутня оцінка: поняття «сучасний» на рівні буденної свідомості кордонів тисячоліть – синонім гарної якості» [1, с. 8]. Модернізм став справжнім бунтом в соціальному та творчому планах. Заперечення застарілих ідей, нові художні форми для відображення реального життя допомогли змінити хід літератури. Модерністи були проти жорстокого соціального стану, нахабних та самовдоволених людей, розділяли віру розвитку незалежної особистості. Доба модернізму – це «...підвищена чутливість до людської гідності. Це намагання поділити світ не на бідних і багатих, а на людей з упослідженою долею і на людей, які цим дослідженням користуються» [5]. Відокремившись від модернізму, сформувалась нова літературна течія – екзистенціалізм. Поштовхом її виникнення стала Перша світова війна, яка значно вплинула на подальший розвиток літератури. Екзистенціальний напрям був відкритим протестом на кризу в тогочасній культурі. Це положення доводить не тільки факт його появи в літературі та мистецтві, але і те, що філософи, що жили в різних частинах Європи, не знайомі з роботами один одного, часто розвивали подібні ідеї. Проте тему філософії існування піднімали й раніше: данський філософ Серен К'єркегор, німецький мислитель Фрідріх Ніцше, письменник Жан-Поль Сартр. Екзистенціалізм був поширений також у

німецькій, іспанській, американській, японській та українській літературах. Найвідомішими представниками цієї літературної течії були: В. Голдінг, А. Камю, Ф. Кафка, Ж.-П. Сартр, Д. Болдуїн, К. Абе.

Екзистенціалізм передусім зосереджується на особистості, котра являється емпіричною, вилученою із будь-яких суспільних сфер – релігія, політика, фізичне існування. Проблемою абсурду в європейській літературі займалися такі літературознавці як: О. Галич, В. Назарець, М. Хайдеггер, М. Герман, С. Великовський, Д. Наливайко, Р. Москвін, С. Семенов, Е. Кушкін, К. Долгов та інші.

Письменники-екзистенціалісти зосереджували свою увагу на проблемі людського буття, визначаючи її як абсурд. Абсурд визначали як фізичний стан людини, а отже – як головну проблему людського буття: «...це не онтологічна категорія, іманентна світобудова, – вона є породженням самоусвідомлення людини в світі. Зрештою, «абсурдна свідомість» породжує те, що називають «абсурдність світу» – світу, в якому «вмер Бог», в якому людина втратила віру в своє безсмертя й у вищий сенс буття та свого призначення. Світ не є ні абсурдним, ні розумним, він є позалюдською реальністю, байдужою до «вимог розуму» й бажань людини» [7].

Течія екзистенціалізму відображає абсурдність буття особистості, котра протидіє ворожій державі й суспільству. Провідними темами у творах є: страх, відчай, відчайдушність, смерть, які людина відбиває завдяки творчості та грі.

Саме слово «абсурд» означає розлад, недоречність.

Для екзистенціаліста людина не піддається визначенню, тому що нічого із себе не представляє від народження: «Ти – не предмет міських розмов, там говорять про що завгодно, але не про тебе; світ йде своїм шляхом, і ти пливеш своїм маршрутом, але ніколи до цього дня я не помічав, щоб вони перетиналися» [6, С.33]. Право називатися людиною вона отримує згодом, коли зробить себе самостійно. От чому екзистенціалізм заперечує існування природи людини і Бога як творця. Ж.-П. Сартр у своїй статті «Екзистенціалізм» зазначив, що кожна людина не просто існує: «Вона не тільки така, якою себе представляє, але така, якою хоче стати. І оскільки вона представляє себе вже після того, як починає існувати, і проявляє волю вже після того, то вона є лише те, що сама з себе робить. Людина — це насамперед проект. Ніщо не існує до цього проекту, і людина стане такою, як її проект буття. Не такою, якою вона забажає. Екзистенціалізм віддає кожній людині у володіння її буття і покладає на неї повну відповідальність за існування.» [4].

Філософія екзистенціалізму закладається у праві на існування індивідів, адже соціум при цьому не можна назвати цілісною особистістю. До поняття глибини людського буття кожен приходить по-своєму і в різний час. В житті кого завгодно настає переломний період, коли людина розуміє, що так як було раніше, уже не буде. І цей ударний бар'єр докорінно змінює світогляд та формує неповторну індивідуальність. Письменники звертають увагу, що такі

почуття як страх, відчай, тривога, самотність, вказують на шлях до волі, а отже й зображують абсурдність людського існування. Твори екзистенціалістів відображають: «протистояння між буттям (Всесвітом, природою, соціумом) та існуванням (людиною, її внутрішнім життям). Людина стосовно Всесвіту перебувала у стані незбагненності, а той, у свою чергу, став байдужим до людини. У результаті цього відбув розкол: "чужий світ" - "стороння людина", а це і є абсурд — єдиний зв'язок між людиною і Всесвітом» [3].

Головними принципами філософії існування є свобода дій та вибір. Поняття екзистенціальної свободи досить розширене. Воно існує як важкий тягар, який повинна нести особистість, а відрікатись від вибору – відмовлятися від своєї сутності. Адже від народження людина здатна сама обирати свій життєвий шлях, і в залежності від її власних принципів, вона чинить вибір, який ґрунтується на меті, яку вона обрала досягнути, життєвих цілях та інтересах. Особистість, котра має здатність вибирати, можна назвати вільною. Адже, якщо вона не може робити те, що бажає, в залежності від різних чинників, значить вона існує як раб, невільник, ув'язнений. Перебуваючи у тривожному стані, відчуваючи постійний соціальний і внутрішній дискомфорт, людина повністю ізолюється від навколишнього середовища: «власне життя не має мети або сенсу, ні надприродного, ні простого, окрім як життя заради життя» [2]. Особистість власноруч знищує свої погляди, в пошуках сенсу існування шляхом довічного болю чи задоволення,

КЛАСИЧНА ЛІТЕРАТУРА – НОВИЙ ПОГЛЯД НА СУЧАСНІСТЬ

розуміючи при цьому власне значення свободи та її наслідки.

Отже, екзистенціальна література є взірцем не лише для творчої інтелігенції, а й для будь-якої людини. Екзистенціалізм яскраво зобразив проблему довічного вибору людини та розкрив бачення обмеження людської свободи. Він

доводить, що існування Бога нічого не змінює, що все у людських руках. Людина мусить знайти себе і переконатися, що ніщо не може її врятувати від абсурдного існування, а такі поняття як відчай, зневірення, відчайдушність – наслідок діянь людини.

Список використаних джерел:

1. Герман М. Модернізм. Мистецтво першої половини ХХ ст. / Михайло Юрієвич Герман. – Санкт-Петербург: Азбука-Класика, 2003. – 480 с.
2. Екзистенціальна криза [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Екзистенціальна_криза
3. Екзистенціалізм у французькій літературі. Ж.-П. Сартр, А.Камю [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/13761025/literatura/ekzistentsializm_frantsuzkiy_literaturi_zh-p_sartr_kamyu
4. Жан-Поль Сартр. Екзистенціалізм – це гуманізм [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://scepsis.net/library/id_545.html
5. Камю А. Чума / А.Камю. – Х.:Фоліо, 2012. – 462 с.
6. Кафка Ф. Ангели не літають / Франц Кафка. – СПб.: Азбука, 2014. – 192 с.
7. Творчість Альбера Камю. Втілення екзистенціалістських ідей в романі “Чужий” [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://uastudent.com/tvorchist-albera-kamju-vtilennja-ekzystencialistskyh-idej-v-romani-chuzhyj/>.

КІСІЛЬ Світлана

студентка відділення іноземних мов

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

спеціаліст вищої категорії,

викладач зарубіжної літератури

ГОЛОВАНЮК Валентина Анатоліївна

ПОРОКИ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ОЧИМА ПИСЬМЕННИКІВ-ФАНТАСТІВ

***Annotation.** The article is devoted to the study of such literary genre as a fiction and its features in the works of famous writers. The main manifestations of the impact of the vices of modern civilization on literature and opportunities to avoid their magnitude are concerned.*

***Key words:** fiction, science fiction, vices of civilization, metaphor.*

Постановка

проблеми.

Письменники-фантасти взяли на себе відповідальну місію – викриття пороків сучасної їм цивілізації на основі наукової вигадки. Вони ризикували бути осміяними, осудженими за свої прогнози. Митці спробували уявити суспільство, в якому роботи живуть на одному рівні з людьми, пожежників, які замість того, щоб гасити – розпалюють вогнище, мавп, які перевершили людей в своєму розвитку та тоталітарну державу із абсурдними правилами.

Літературні критики та науковці достатньо приділяють уваги фантастиці як літературному жанру. Але проблематика творів фантастичної літератури потребує ґрунтовнішого розгляду. На наш погляд, значення такої літератури для нашого майбутнього недооцінене. Детальніше дослідивши твори письменників-фантастів ми можемо знайти набагато більше, ніж лежить на поверхні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню фантастики приділяють увагу багато дослідників. Це зумовлено популярністю даного літературного жанру серед сучасної молоді. Велику кількість праць даній темі приділяють такі науковці: Шпак І. В., Мещерякова, М.І., Кагарлицький Ю. І.

Найвідомішими фантастами ХХ – ХХІ ст. є П'єр Буль, Джордж Орвелл, Рей Бредбері та Айзек Азімов. Вони присвятили свої праці викриттю злочинів цивілізації. Творчість даних письменників досліджували такі літературні критики: І. Шліонська, А. Зверев, С. Кононенко, та інші.

Мета статті:

визначити причини деградації суспільства та його пороки на основі творів зарубіжних письменників-фантастів: П'єра Буля, Джорджа Орвелла, Рея Бредбері та Айзека Азімова; дослідити природу та значення такого жанру фантастики в літературі. Вивчити особливості творчості відомих письменників-фантастів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фантастика – це настільки різносторонній жанр, що ми не можемо передбачити, про що йтиметься в тій чи іншій книзі. Постає питання: Фантастика – це втеча від реальності, чи її переосмислення? Відповідь не може бути однозначною як і на всі вічні питання. Є багато тем та соціальних проблем, які висвітлюють в своїх творах письменники-фантасти. Багато хто думає, що фантастика виникла на рубежі ХІХ – ХХ століть. Але це не зовсім вірно. Її ознаки можна знайти як і в сучасних творах, так і в тих, що були написані не одну сотню років тому. До фантастики відносяться і міфи та легенди різних народів світу.

Оскільки точних меж ні в часі, ні в характеристиках фантастика не має, то існує безліч її визначень. М. Мещерякова зазначає, що «цим терміном позначають певний тип образності, систему зображувально-виражальних засобів, а також вид літератури, в якому фантастика виступає в якості основної теми та поєднується із відповідними прийомами зображення.» [1].

Традиційно фантастику поділяють на фентезі та наукову фантастику, які в свою чергу мають свої види. Головним, чим фантастика відрізняється від фентезі, є проблемний рівень. Мета романів

наукової фантастики – дати прогноз наукового, філософського чи соціального характеру. Теми в науково-фантастичній літературі достатньо обмежені: космічні подорожі, подорож в часі, контакти із неземним розумом, паралельні світи, еволюція або мутація людини, моделювання суспільства, наукові винаходи, війни.

Для фентезі залишається головним втілення у всій повноті світу, що з'єднує повсякденне і незвичайне, фантастичне. За різноманітністю проблематики фентезі поділяють на жанри: героїчне фентезі, високе, або епічне фентезі, ігрове фентезі, історичне фентезі.

Всі письменники-фантасти зробили величезний вклад у розвиток літератури фантастики. Деякі з них поєднували кілька жанрів в своїй творчості. Кожен був неабияким мрійником та філософом. Розглянемо особливості творів деяких найвідоміших представників для того, щоб зрозуміти мотиви їхнього вибору. Серед них Рей Бредбері, Джордж Орвелл, Айзек Азімов та П'єр Буль.

«Найантиутопічнішим», найстрашнішим і найемоційнішим можна назвати роман Джорджа Орвелла «1984». Це критичне зображення майбутнього в тоталітарному, не сумісному із вільним життям, світі. Джордж Орвелл насмілювався зробити те, що могло призвести до жахливих наслідків – відкрито критикувати радянську владу та її керівників. Роман викликає велике захоплення і жаль. Читач захоплюється вдало підібраними метафорично-сатиричними образами, які добре передають відношення письменника до них.

Особливу увагу в романі «1984» приділено ЗМІ. Газети, телебачення, листівки, плакати – це все засоби маніпуляції суспільством. Суспільство з особливими законами повинне мати і особливу мову. Від старої граматичної структури та слів довелося відмовитись, оскільки це могло б нагадати про минуле. Всі засоби ЗМІ в романі використовують лише «новомову». Оскільки ніяких закладів освіти в країні не було, то вона розповсюджувалась саме через засоби масової інформації. Таким чином, засоби масової інформації є основним джерелом маніпуляції свідомістю в романі. Вони творять певні суспільні міфологеми, які впливають і на творення суспільного устрою.

Роман Рея Бредбері «451 градус за Фаренгейтом» став класикою жанру фантастики. В романі-антиутопії описується життя тоталітарного суспільства, яке потрапило під вплив масової культури. «Зомбування» населення здійснюється так давно, що люди навіть уявити не можуть, що може бути інше життя. Рей Бредбері показує розвиток людини від запрограмованого існування до її перетворення в особистість, здатну самостійно приймати рішення. Головний герой роману Гай Монтег пройшов цей шлях успішно, подолавши в дорозі масу перешкод. Йому вдалося здійснити перевтілення із пожежника в зберігача істини.

Значну увагу в романі Рей Бредбері приділяє книгам та їх значенню в розвитку суспільства. Увесь твір пройнятий саркастичним та ненависним презирством тих людей, які спалюють книги. Сам письменник стверджує, що

страшнішим злочином, ніж спалювання книг є те, що їх не читають.

Найвідоміший твір П'єра Буля «Планета мавп» став джерелом для творчості кінематографів. Письменник наважився своїм романом поширити думку про те, що теорія Дарвіна може бути недопрацьована. А що якщо еволюція – це не односторонній процес? Тоді людство, досягнувши вершини своїх можливостей може знову повернутись в той стан, із якого все почалося. А замінити їх можуть ті, хто за часів людського панування, були лише безпорадними, безглуздими тваринами. Еволюція не може тривати вічно, оскільки наситившись успіхом, люди починають забувати про те, що потрібно рухатись далі. П'єр Буль показує подвійну сутність людини. В кожній із них живе дві істоти: тварина, якою керують лише інстинкти і людина, яка прагне інтелектуального розвитку. Якщо перша сутність проявить себе більше, то наша планета перетвориться на планету приматів.

Айзек Азімов – один із письменників-фантастів, який спробував обґрунтувати вплив та значення роботів у нашому суспільстві. Збірка «Я, робот» описує найрізноманітніші види

взаємовідносин техніки та людини. Кожна розповідь несе в собі моральний зміст. Вплив роботів на життя людей зображується як в позитивному, так і в негативному сенсі. «Ця проблема стала однією із найпопулярніших у світі наукової фантастики в 120 – 1930-х роках, коли було написано багато творів, темою яких являлись роботи, які повстали та знищили своїх творців. [2, с. 182]

В романі «Я, робот» зображуються пороки сучасної цивілізації на основі Законів робототехніки із алегоричним змістом, адже вони стосуються, насамперед, безпосередньо людини. Важким питанням і досі залишаються відносини людини та техніки, створеної нею самою. Роботи являються «дітьми» сучасної цивілізації, яких ще потрібно виховувати та вчити, для того, щоб вони не стали нашими пороками.

Отже, порівнюючи фантастику різних письменників, можемо сказати, що не дивлячись на те, що їх твори мають різні сюжети та тематику, в їхній основі лежить одна і та ж мета: метафоричними образами зобразити пороки цивілізації та попередити людство про можливі наслідки їхньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Мещерякова М.И. Что есть фантастика [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://danshorin.com/liter/mescher1.html>
2. Азимов, Айзек. Эссе № 6. Законы роботехники // Мечты роботов. — М.: Эксмо, 2004. — С. 781—784. — ISBN 5-699-00842-X.

ПРОБЛЕМА «АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ» У ТВОРЧОСТІ Т. ДРАЙЗЕРА

Summary. Article is devoted to research of the theme of the «American dream» in the works of famous American writer - Theodore Dreiser. Also the representation of the novel «American Tragedy» in the world literature.

Key words: «American dream», social novel, naturalism, Theodore Dreiser, «American Tragedy».

Кінець XIX століття викликає відчуття, що епоха закінчується, нагромадилося багато змін у формах і способах людського існування. У політиці утвердилися певні державні структури, світ був поділений, сформувалися імперії, стало ясно, що цей поділ не завжди справедливий. Економічна система також мінялася. Відбувся промисловий переворот США й країнах Європи, почали вводитися інші технології, досягнення, що міняють можливості людини. Відбуваються істотні зрушення й у філософії та літературі. Це проявляється у відмові від раціоналізму й позитивізму, які домінували в другій половині XIX століття і які породили літературу реалізму й натуралізму.

Що стосується американської літератури, то в перші десятиліття століття бачимо приблизно ті ж явища. І говорити про романи Т. Драйзера потрібно у світлі загальної картини літературного процесу. Початок XX століття в американській літературі пов'язаний народженням соціальної,

реалістичної літератури. Ця література розвивалася прискореними темпами в Європі в той час, коли дане поняття ще не існувало в літературі США. Соціально-реалістичний роман, новела, соціально-реалістична література з'являється в літературі США на початку XX століття. Людиною, що ввела натуралістичний роман в американську літературу й завдяки цьому виявилася в історії цієї літератури назавжди, став Теодор Драйзер.

Теодор Драйзер (1871-1945) зробив значний внесок у розвиток американської літератури, розширивши горизонти реалістичного мистецтва. Заслуга Т. Драйзера в тому, що він був першим в американській літературі, хто в своїй художній творчості керувався думкою про антигуманність усієї системи капіталізму. Він не тільки швидко набрав славу, а деякою мірою навіть пережив свою славу. Він дуже швидко перетворився в живого класика, у пам'ятник самому собі й у той момент, коли його твори утверджувалися в американській літературі, уже почало

свою творчу діяльність наступне покоління, що писало вже зовсім інакше. Т. Драйзер уже в 20-і роки виглядав архаїчним.

Що зробив Т. Драйзер, якщо говорити про його твори в цілому? Вони взагалі надзвичайно прості. Це романі-біографії, всі (від першого до останнього) плавно переростають у романи-епопеї типу «Трилогії бажань» чи «Американської трагедії». Практично кожен його роман-біографія - це дослідження взаємодій людини й навколишнього його суспільства, соціуму.

У найпершому романі "Сестра Керрі" надзвичайно сильні натуралістичні тенденції. Там Т. Драйзер пояснює причини того, що життя його героїні Кароліни склалося так. В той час як у романі "Дженні Герхард" Т. Драйзер починає дослідження соціальних відносин і того, як вони визначають людське життя. Критики засудили сестру Керрі за її поведінку, а Т. Драйзера - за те, що він у свою чергу не засудив героїню. Але творчим методом Т. Драйзера того часу був натуралізм - метод, що визнає не поняття погано чи добре, а поняття, що існує в природі. У основі сюжету двох перших його романів лежать реальні факти з життя його сестер. [5;15]

Але, на нашу думку, найбільш вдалою роботою Т. Драйзера є трилогія «Американська трагедія», де він порушує проблему «американської мрії» та викриває американцям Америку. Від самого відкриття Америки розповсюджувалось уявлення про «американську мрію», що можна вважати темою творчості більшості письменників

США. У XX столітті в Америці панував час зростання добробуту, шаленої гонитви за багатством і успіхом і разом з тим час занепаду ідеалізму, якому немає місця в суспільстві, де панують гроші, бізнес, холодний прагматизм. Цю тематику у своїй творчості порушували такі письменники як Синклер Льюїс та Френсіс Скотт Фіцджеральд.

«Американська трагедія» вийшла у світ в середині двадцятих років. Златоусти американської пропаганди віщали на увесь світ про настання в США «золотого століття». «Хіба всі ми не стали багатіями?» - запитував заголовком статті журнал «Кольєрс» і відповідав: «Бідний тільки той, хто хоче бути бідним або постраждав від нещасного випадку або хвороби, та й таких у нас є незначна кількість». [6; 17]

У цю пору невтримного піару «американської мрії» з'явилася книга Т. Драйзера, що розповіла правду про те, що ховалося за фасадом показного благополуччя. Вона називалася суворо й просто «Американська трагедія». Назва - опозиція поняттю "американська мрія" - шлях нагору, за якого суспільство дає всім рівні можливості. Це дуже старий комплекс (американська мрія), багато чого пояснював один з основоположників цього комплексу - Бенджамін Франклін, автор вислову **"Час - гроші"**: кожна мить життя повинна бути присвячена конкретній продуктивній діяльності, тоді можна домогтися високих результатів і здійснити "американську мрію".

У своєму романі Т. Драйзер по-новому зобразив прикрасі життя простої людини, які йому завжди були близькі.

Уперше загибель людської особистості в Америці стала перед письменником-гуманістом як невідворотний результат дії законів американського суспільства, як прояв найглибшої національної хвороби, національного нещастя, національної катастрофи США, як американська трагедія. Гуманізм Т. Драйзера в «Американській трагедії» стає більше активним і соціально усвідомленим - не дарма Т. Драйзер назвав свій роман «свого роду класовим епосом, у якому відбитий класовий антагонізм, що охоплює в наші дні увесь світ».

Сюжет, що ліг в основу роману «Американська трагедія», зацікавив Т. Драйзера на самому початку його літературної діяльності. Безпосередньо створенню «Американської трагедії» Т. Драйзер присвятив майже п'ять років - з 1920 по 1925 рік. Задумом «Американської трагедії», за словами Т. Драйзера, було *«не моралізувати - божже, збережи,- а дати, якщо можливо, тло й психологію дійсності, які якщо не виправдують, то якоюсь мірою пояснюють, як відбуваються такі вбивства, а вони трапляються в Америці разюче часто й так давно, скільки я себе пам'ятаю»*. [3;23]

Елен Драйзер згадує, що в письменника були замітки, озаглавлені «Американські трагедії». У них утримувався опис п'ятнадцяти випадків, подібних тому, що зображений в романі. В основу роману Т. Драйзер поклав історію вбивства в 1906 році Честером Джиллетом своєї улюбленої Грейс Браун. Процес по цій справі у свій час набрав широкого розголосу, і в «Американській трагедії»

були використані документи й факти, що повідомлялися в газетах того часу.

Т. Драйзер полемічно направив свій добуток проти бульварних романів, які заповнювали американський книжковий ринок. У подібних книгах описувалася звичайно історія бідного юнака, що розбагатів, одружившись на дівчині із заможної родини. Такого роду романи вселяли помилкові ідеї про можливість для кожного американця легко змінити свою долю й прославляли прагнення до збагачення.

Т. Драйзер, будуючи сюжет роману на тих же мотивах, розв'язав цю ідею погоні за легким щастям і створив справжню панораму американського суспільства. Про своє прагнення до всебічного охоплення дійсності писав сам Т. Драйзер: *«Я довго роздумував над цією подією, тому що мені здавалося, що вона не тільки відбиває всі сторони нашого національного життя - політику, суспільство, релігію, бізнес, секс,- це була історія, настільки звичайна для будь-якого хлопця, що виріс у невеликому місті Америки. Це була винятково правдива історія про те, що життя робить із особистістю і як неспроможна особистість перед нею»*. [3; 42] Поклоніння культу долара привело до трагічної загибелі героїв роману, двох молодих людей - Роберти Олден і Клайда Гриффитса.

Своїми романами Т. Драйзер хоче донести своєму читачеві, що моральні якості особистості та гуманізм – це важлива ланка будь-якого суспільства: американського, німецького, французького чи українського. І основним

нашим завданням є не втратити їх в загальний розгляд феномен процесі кар'єрного чи фінансового зросту. «американської мрії», який є одним із

Основних понять усієї американської історії. Він розвінчує популярний міф про досягнення успіху, про легкість "шляху вгору" в американському буржуазному суспільстві. Ідеальний образ "американської мрії" тьмяніє, а потім спотворюється.

Список використаних джерел:

1. Батурин С.С. Драйзер. – М., 1975.
2. Драйзер Т. Американська трагедія. Роман. Пер. с англ. З. Вершининой і Н. Галь. Вступить, стаття й прим. Я. Засурского. М., «Худож. літ.», 1978. 783 с. (Б-ка класики)
3. Засурский Я.Н. Теодор Драйзер. Жизнь и творчество. – М., 1977.
4. История американской литературы: В 2-х чч. – Ч. 2. – М., 1971.
5. Панкова Л. Г. Теодор Драйзер. – М., 1974.
6. Мендельсон М. «Американская трагедия» Теодора Драйзера. – М., 1971

ДЕМЧУК Ольга

студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

спеціаліст вищої категорії,
викладач зарубіжної літератури
ГОЛОВАНЮК Валентина Анатоліївна

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ І ЦИВІЛІЗАЦІЇ В РОМАНІ ВІЛЬЯМА ГОЛДІНГА «ВОЛОДАР МУХ»

Проблема людини та суспільства актуальна у будь-яку епоху, адже наша цивілізація знаходиться в середній фазі свого розвитку – ми вже не користуємось виключно інстинктами, але все ще не керуємось виключно розумом. Дану проблему чітко окреслив В.Голдінг у романі-притчі «Володар мух».

Серед гострих соціальних питань суспільного життя початку ХХ ст.,

В.Голдінг торкається, насамперед, проблем особистості, прогресу, шляхів розвитку людини, освітлює взаємозв'язок людини та суспільства, недосконалість душі людини, зло в людині.

Автор вказує не тільки на важливі проблеми сучасного йому суспільства, але й на причини їх виникнення та можливості вирішення. При цьому моделюються різні варіанти вирішення

актуальних проблем, і кожна людина ладна самотужки приймати правильне на її думку рішення.

Роман В.Голдінга «Володар мух» можна назвати пересторогою як сучасному людству, так і майбутнім поколінням. Заклик замислитися над жорстокістю та несправедливістю, що панує в суспільстві проходить крізь весь роман.[3, ст. 38]

Художній світ В.Голдінга складний та суперечливий. Складність виражена в багатогранності основної проблеми, яку досліджує митець. Вся увага письменника зосереджується на людині та її зв'язку з навколишнім світом та з середовищем, що зображується в романі «Володар мух». Його художній світ відрізняється наявністю постійних архетипів, тенденцій до конструювання жорсткої моделі світу, що базується на антитезі. Всі елементи цієї моделі стають змістовними, але структуру всього твору складають категорії простору та часу, міфу та символу[2, ст. 46].

У світі В.Голдінга йде постійна боротьба людини з навколишніми ворожими силами навколо та всередині себе. Герою нема на що сподіватися крім себе самого, він робить свій вибір самотужки. Протиріччя закладено в двоїстій природі людини, які автор викриває в романі «Володар мух». Письменник вважає, що основною силою, яка заважає моральному прогресу є незнання людиною себе, а з цього і робиться висновок: історія – це проблема, для вирішення якої необхідна мобілізація внутрішніх сил людини, тобто самопізнання. Трагізм процесу

самопізнання, вираженого в шляху героя від незнання, страждань та відчуття провини до пізнання істини, проходить через повне відокремлення від рідної стихії, створюючи нерозв'язний конфлікт. Людина – це сукупність протиріч та можливостей, що стоїть перед необхідністю вибору[1, ст. 16].

Читаючи роман В.Голдінга, поміж рядків можна побачити прихований підтекст реалістичного перебігу подій, які в реальному житті ніколи та ні за яких умов не могли б статися. Незважаючи на це, В.Голдінг притримується всіх правил гри, враховує всі тонкощі та особливості напрацьованого їм сюжету і створює настільки правдиву та реалістичну картину, що читач беззаперечно вірить, що таке буває і що таке може статися з будь-ким. І починає замислюватися, чого і прагне автор. Його твір не пропонує готових рішень, не дає кінцевих відповідей на поставлені питання. Він несе свій потужний інтелектуальний та моральний заряд, розвиває увагу, примушує замислитися над вічними питаннями буття, совісті та самопізнання.

Отже, в романі порушені всі найстрашніші гріхи людства, гріхи, з якими самій людині заважають впоратися її ж власні тваринні інстинкти, які перемагають століття соціалізації за хвилини, прожиті в «тваринному світі».

Учасник Другої світової війни В.Голдінг не з чуток знає про жах безглузвих масових вбивств, вміло володіє словом, аби все це описати. В.Голдінга ще за життя було названо класиком за здатність вкладати у твори весь трагізм людської долі. Описані в його

КЛАСИЧНА ЛІТЕРАТУРА - НОВИЙ ПОГЛЯД НА СУЧАСНІСТЬ

творінні «Володар мух» події є відповіддю людини з тонкою душею на криваві події ХХ ст., на науково-технічний прогрес, позитивні ідеї якого стали причиною занадто серйозний лих.

На нашу думку, В.Голдінг зробив величезний внесок у літературу ХХст.

Його творіння «Володар мух» служить повчанням для майбутніх поколінь та застерігає від неминучих наслідків, від втрати гуманності, від необдуманих хибних рішень, втрати власного «я».

Список використаних джерел:

- 1.Єременко О. В. «Погляд у «темноту людського серця»: матеріали до прочитання роману В. Голдінга «Володар мух» // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1999. – № 4. – С. 16–18.
- 2.Павличко С. В.Голдінг: криза раціоналізму //Лабіринти мислення. – К., 1993. – С.40-58.
- 3.Ярошевець С. “Ми ж не дикуни...” Роман В.Голдінга “Володар мух” // ЗЛНЗ.-2000, №1 с.38-44.

СЕМЕРЕНКО Ірина

студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

спеціаліст вищої категорії,
викладач зарубіжної літератури

ГОЛОВАНЮК Валентина Анатоліївна

«ДЖЕЙН ЕЙР» – СИМВОЛ ПРОТЕСТУ І НЕЗАЛЕЖНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТ.

Роман «Джейн Ейр», одночасно поетичний і нещадний, став новим словом в англійській літературі ХІХ ст. В. Теккерей зізнавався, що, взявши в руки книгу, він провів з нею весь день, відкинувши в сторону справи, будучи ураженим своєрідністю художнього методу, «з'єднанням чистого почуття з сповідальною щирістю» [2, с. 87].

У романах Ш. Бронте ставляться проблеми жіночої рівноправності, соціальної нерівності, обговорюються питання освіти. Її твори привертають до

себе увагу значущістю проблематики, майстерністю захоплюючого оповідання, образами героїнь, наділених сильними почуттями, сміливістю, твердими моральними принципами, здатністю приймати самостійні рішення.

Сила впливу та чарівності творів Ш. Бронте – в правді почуттів, в їх істинності, в з'єднанні реального і романтичного, що підкорює своєю захопливістю історія простої маленької гувернантки, здатної на велику і віддану любов. Жіноча проза досягла до того часу великих успіхів в

психологічному аналізі, фіксації найтонших порухів думки і почуттів, у змалюванні побуту і звичаїв дрібного дворянства.

Одна з головних переваг роману «Джейн Ейр» є створення позитивного образу героїні. Роман залучив і вразив читачів головним чином сміливою і чистою дівчиною, що самотньо веде тяжку боротьбу за існування. Письменницею створений образ бунтівної жінки, яка в повний голос заявляє про свої прагнення і погляди. У книзі «Джейн Ейр» є безсмертний мотив Попелюшки, що виникає в образі, схожому на самого автора, а через цього й цілком реальної Джейн Ейр.

Образ Джейн Ейр, так само як і більшість інших образів побудований за принципом контрасту, який полягає в даному разі в тому, що письменниця протиставляє зовнішність героїні її внутрішньому образу. Створюючи образ героїні, Ш. Бронте поставила перед собою мету – на противагу загальноприйнятій «красуні», яка зазвичай зображувалася в літературних творах, показати непоказну, але привабливу завдяки своїй внутрішній шляхетності героїню.

У книзі про Ш. Бронте Е. Гаскелл наводить цитату з анонімного некролога «На смерть Коррель Белл», в якому автор пише: «Одного разу вона сказала своїм сестрам, що вони неправі, зображуючи зазвичай своїх героїнь прекрасними. Вони відповідали, що неможливо було зробити героїню цікавою іншим способом. Її відповіддю було: ви побачите, що ви неправі, я покажу вам героїню таку ж некрасиву і маленьку, як я сама, і вона

буде такою ж цікавою для читача як ваша» [3, с. 186].

Детальний опис зовнішності Джейн, пов'язаний з її характером, ми отримуємо через монолог Рочестера. Він переодягнений циганкою, ворожить Джен Ейр: в її очах спалахує полум'я; їх погляд прозорий як роса, він м'який і сповнений почуттів; ці очі посміхаються; вони виразні, враження за враженням відображаються в їх глибині, вони глузливі і т.д. Далі він описує рот: ... він любить сміятися, він готовий висловити все, що підказує розум; цей рот, який готовий багато говорити і часто посміхатися, висловлювати теплі людські почуття, але він буде мовчати про те, що відчуває серце. Чоло наче говорить: «Я можу жити одна, якщо повага до себе та обставини цього зажадають» [1, с. 191].

Поступово в ході розповіді Ш. Бронте продовжує розкривати риси характеру своєї героїні, причому, одна і та ж риса сприймається по-різному різними персонажами. Так, наприклад, Олена Бернс, засуджує Джейн за імпульсивність і пристрасність, а Рочестер називає її «впевненою у собі, незалежною істотою, тендітною зовні, але непохитною внутрішньо, свободолюбивою і наполегливою у досягненні своєї мети» [1, с. 229]. Те, що було неприйнятним в ній для смиренної Олени, стало саме тими якостями, які в ній полюбив Рочестер і оцінив Сен-Джон. Дух протесту і незалежності дається взнаки й у відносинах Джейн Ейр з коханою людиною. Змучена дивною химерною грою, яку веде з нею її хазяїн, Джейн, по суті, перша говорить йому про своє кохання, що було нечувано і

неприпустимо у вікторіанському романі. Саме освідчення Джейн в коханні приймає характер сміливої декларації про рівність. «Або ви думаєте, що я автомат, байдужа машина?.. У мене теж є душа, як у вас, і таке ж серце ... Я говорю з вами зараз, знехтувавши звичаями й умовностями і навіть відкинувши все земне» [1, с. 264].

В образі Джейн Ейр Ш. Бронте втілила свої уявлення про сучасну жінку, здатну визначити своє життя і стати не лише дружиною, але й гідною подругою чоловіка. Ідея рівності людей стає лейтмотивом книги, просякає кожную її сторінку, супроводжує кожную думку авторки, саме в цьому полягає новаторство Ш. Бронте.

Список використаних джерел:

1. Бронте Ш. Джейн Ейр. пер. з англ. В. Станевич – М.: Художня література, 1989 – 384 с.
2. Теккерей У. Зібрання творів 12 томах. Т. 1. – Видавництво "Художня література", М., 1974
3. Gaskell E. The Life of Charlotte Brontë. – 1857. – Vol. 1–2. – 229 p.

ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАЯВНОСТІ У ДІТЕЙ СТРАХІВ

***Annotation:** The article is devoted to the studying of psychological peculiarities of availability of fear of the children under school age and junior schoolchildren. Here the question of imagination as the main factor of fear is raised. Also the actuality of the problem is emphasized, the accent is made on the given age.*

Актуальність теми. Всебічний розвиток та виховання підростаючої особистості є однією з головних умов побудови демократичного суспільства. Кардинальні зміни в соціокультурній ситуації, що відбуваються в Україні останнім часом, створюють нові умови для виховання кожної дитини особистістю з широким світоглядом, відкритої для сприйняття позитивного досвіду, вільної від психотравм.

Психологічний стан дітей залежить від соціально-економічних, екологічних, культурних, психологічних і багатьох інших чинників.

На думку авторів (Л.И.Божович, А.А.Бодалев, В.С.Мухіна, Т.А.Рєпіна та інших) дитина – найбільш чутлива частина соціуму, яка піддається різноманітним негативним впливам. Пізнаючи світ, вона поступово формується як особистість, розвиває свої психічні якості і властивості, внутрішній світ, у міру своїх фізичних, інтелектуальних, духовних сил, включається у життєдіяльність суспільства. Саме у дитячі роки

розвиваються різноманітні емоції та почуття, серед них страх займає вагоме місце. Дитячі страхи тою чи іншою мірою обумовлені віковими особливостями і мають тимчасовість. Проте найбільш сильні страхи стають справжньою проблемою і тяжко переживаються дитиною. Психіка дитини відрізняється загостреною сприйнятливістю, ранимістю. Страхи з'являються внаслідок довгих і нерозв'язаних переживань чи гострих психічних потрясінь.

За останні роки досліджень таких вчених, як І.В.Дубровіна, В.І.Гарбузов, А.І.Захаров, Є.Б.Ковальова, засвідчено, що найбільш поширеними страхами у дітей є нічні страхи, фобії і тривоги.

Умовно, страхи поділяють на ситуаційні і особистісно зумовлені. Ситуаційний страх виникає у незвичайному, шокуючому доккіллі. Особистісно зумовлений страх визначений характером, його схильністю до переживань та тривог.

Проте найбільш повну класифікацію страхів подає нам А.І.Захаров [5] :

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

- За характером – природні, соціальні, ситуативні, особистісні.

- За рівнем реальності – реальні і уявлювані.

- За рівнем інтенсивності – гострі і хронічні.

Причиною страху можуть бути події, життєві умови, ситуації. Іноді, страх не пов'язаний із чимось конкретним, такий страх є безпідставним. Страх може бути утворений внаслідок страждань, це пов'язано із тим, що у дитинстві сформувався зв'язок між цими почуттями.

На думку Г.Єберлейна наявність стійких страхів у дітей говорить про їх нездатність впоратись зі своїми почуттями, контролювати їх [1].

Майже всі психологи, які вивчають дитячі страхи, вказували на значення уяви, як головного чинника наявності дитячих страхів. Деякі вчені (У.Штерн, Д.Дьюї) стверджували, що уява дитини багатша, ніж уява дорослого, інші

(Л.С.Виготський, С.Л.Рубінштейн) навпаки – вважали що страх зумовлений низькою критичністю мислення, досвіду.

Кожне з цих тверджень є по-своєму правильним. Потрібно лише допомагати дитині правильно направляти свою уяву в правильне русло. Завдяки уяві діти бачать чудовиськ, що ховається у темряві чи вірять, що реально існуюча тварина чи вигаданий персонаж раптово накинеється на них. Але вони також можуть звернутися до своєї уяви, аби подолати страхи, оволодіння якими за низькою причин стає великим чи практично неможливим.

Уява – вроджений, природний процес, за допомогою якого дитина

навчається розуміти світ довкола себе, наповнювати його змістом. Проте розвиток уяви таїть у собі деякі небезпеки. Одна з них - це поява дитячих страхів. Поява страхів є супутником і свого роду показником розвитку уяви. Страх – це своєрідний тест в розвитку психічних процесів, свідчення гостроти й глибини почуттів дитини.

Культура емоційного життя, як і оволодіння різними іншими елементами загальнолюдської культури, є лише необхідними умовами розвитку уяви. Уява відіграє важливу роль у житті дитини. З одного боку – це політ фантазій, що викликає бурю емоцій, з другого – спосіб розуміння світу, що знімає часові й просторові обмеження. Завдяки уяві можна перенестись до минулого, майбутнього, уявити й створити те, чого немає насправді. Це розширює світ можливостей, надихає на пізнання і творчість. Проте не слід забувати, що уява, одночасно несе в собі й негативні сторони свого прояву. Щоб їх уникнути у майбутньому, необхідно рости свою дитину у середовищі любові, уваги та підтримки.

З.Янсон та З.Виноградов відзначають, що чим краще розвинена у дитини уява, тим «більший» його внутрішній світ, тим більш «непрості» страхи населяють життєвий простір дитини. Тобто, емоційно чутливі діти з розвинутою уявою, більшою мірою піддаються страхам, ніж діти з нерозвинутою уявою [6].

Є діти, які відчують страхи слабше, ніж інші. Це може статись, коли поведінка батьків дитини не дає

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

найменшого приводу відчутти загрозу. Відсутність страхів завжди може бути підтверджена сприятливим кліматом у сім'ї, повною статку, любові і уваги.

Нами були проведені психологічні дослідження на прояв страхів у ЗШ №12 з дітьми 1 класу (6-7 р.) та дітьми 6 класу (12-13 р.). Перш ніж почати наше дослідження з дітьми, необхідно було провести невеличку бесіду, на з'ясування спектра страхів, які їм відомі, до яких вони схильні. Після цього ми почали проведення методики «Страху в

будиночках» (М.А.Панфілова), де дітям пропонувалось розмістити свої страхи у двох будиночках. У червоному, вони повинні були намалювати «не страшні» страхи, тобто ті, яких вони не бояться, у чорному – страшні. Протягом 20-30 хвилин роботи з будиночками, ми запропонували їм закрити свої страхи (намалювати замок), а ключ – «викинути». Даний акт заспокоює аналізовані страхи. Отримані результати ми розмістили в таблиці 1.

Таблиця 1.

Діагностика страхів.

№	Діти (вік)	Види страхів			
		Соціально опосередковані	Медичні	Казкових персонажів	Тварин
1	6-7 років				
2	хлопці	8%	24%	28%	40%
3	дівчата	12%	20%	36%	32%
4	12-13 років				
5	хлопці	44%	10%	24%	22%
6	дівчата	26%	22%	18%	34%

Посилаючись на отримані результати, можна сказати, що у різних вікових категоріях, страхи однакові, але знаходяться у різних позиціях. У віці 6-7 років наявні такі страхи: медичні (хл.- 24%, дів.-20%), страхи казкових персонажів (хл. – 28%, дів. – 36%), соціально опосередковані (хл.- 8%, дів. – 12%), страхи тварин (хл.-40%, дів.- 32%). У дітей 12-13 років: медичні (хл.-10%, дів.-22%), страхи казкових персонажів (хл.

– 24%, дів. – 18%), соціально опосередковані (хл.- 44%, дів. – 26%), страхи тварин (хл.-22%, дів.- 34%).

Виявлення страхів у молодшому віці є дуже корисним діянням, адже проаналізувавши їх, ми можемо допомогти позбутись їх, що є надзвичайно важливим. Оскільки краще зробити це поки вони знаходяться у ранньому шкільному віці, ніж потім хвилюватись за їхнє психічне здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Захаров А. В. "Денні і нічні страхи у дітей". - СПб.: Вид-во "Союз". – 2004.
2. Захаров А.И. «Как предупредить отклонения в поведении ребенка» - М., «Просвещение», 1993г.
3. Прихожан А.М. «Тревожность в детей и подростков: Психологическая природа и возрастная динамика» - Москва-Воронеж, 2000г.
4. Бабарикіна І.В. Теоретичний аналіз наукових досліджень проблеми страхів у психолого-педагогічній літературі // Вісник Інституту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. пр. – К.: Вид-во Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, 2011.
5. Венгер О.Л. Психологічне консультування і діагностика.-М.: Генезис, 2001.
6. Блонский П.П. «Психология младшего школьника» НПО «МОДЭК», 1997 г.

ГРЕСЬКО Інна

студентка дошкільного відділення
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

спеціаліст вищої категорії,
старший викладач

СНІЖКО Валентина Борисівна

ВПЛИВ МУЛЬТФІЛЬМІВ НА ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Більшість сучасних дітей 3 - 7 років не уявляють свого життя без щоденного перегляду улюблених мультфільмів. І якщо раніше в дошкільному початковому закладі вихователі могли показувати дітям лише діафільми, то зараз за допомогою новітніх технологій, стає можливим перегляд на великому чи малому екранах навчальних відео, художніх фільмів та, звичайно, мультфільмів, які є найбільш доступними для дошкільників.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання впливу мультфільмів на дітей та можливість їх використання як навчально-виховного засобу досліджували такі педагоги і психологи, як Н. Гавриш, О.

Саприкіна, О.Пометун, М. Боришевський та інші.

Н. Гавриш разом з іншими авторами навчально-методичного посібника для ДНЗ «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку» (2014) рекомендує вихователям включити в повсякденну діяльність дітей перегляд мультфільмів. Для цього в посібнику наведена, як приклад, тема дня з різними режимними процесами та перелік мультиплікаційних творів, які можуть поглибити знання дітей на відповідну тему [1, с.112-113].

Постановка завдання. Розглянути мультфільм як засіб всебічного розвитку дітей дошкільного віку та визначити ознаки «шкідливого» мультфільма.

Виклад основного матеріалу. Галузь світової мультиплікації за 100 років зробила великий ривок у своєму розвитку. З кожним роком технологія створення, формат показу мультфільмів удосконалюється, виникають нові сюжети і персонажі. Сучасне медіасередовище надає величезний вибір мультфільмів для перегляду. Тому при виборі мультфільма для перегляду потрібно враховувати вік дитини, її інтереси на даному етапі життя, щоб час проведений перед екраном приносив максимальну користь. Адже «правильний» анімаційний фільм всебічно розвиває:

- розумовий розвиток – дає нові знання, заставляє мислити («Фіксики», «Уроки тітоньки Сови», «Народна мудрість», «Наш друг Пишичитай»);
- фізичний – ознайомлює з видами спорту, закликає до рухової активності, показує варіанти спортивних ігор з друзями («Веселі старти», «Ведмедик-спортсмен», «Як Мурашка додому поспішала» та ін.);
- естетичний – показує гарні пейзажі, звучить якісно підібрана музика, добрі персонажі красиві як внутрішньо, так і зовнішньо («Ніч перед Різдвом», «Бременські музиканти», «Карусель», «Вовк і семеро козенят» та ін.);
- моральний - виховує морально-етичні норми («Король Лев», «Бембі», «Пригоди кота Леопольда» та ін.);
- трудове виховання – мультимедіа показує важливість взаємодопомоги, користь, яку приносить праця («Казка

про лінь», «Вова в тридев'ятому царстві»).

Також «правильний» мультфільм викликає позитивні емоції, здатний збагачувати лексичний запас (навіть іноземними словами), розвиває мислення, пам'ять та уяву дитини, її творчі здібності [2, с. 20-25].

А щоб твори мультиплікації не завдали шкоди психіці дитини і не впливали негативно, дорослим важливо вміти відрізнити «правильний» мультфільм, що всебічно розвиває, від «шкідливого» («неправильного»).

До ознак «шкідливого» або «неправильного» мультфільма відносяться:

- Колір. Головні герої розфарбовані занадто яскравим кольором. Цей прийом експлуатує здатність дитячої психіки реагувати на все яскравіше, не даючи можливості відволіктися та порозмірковувати.
- Песимізм. Добрих героїв мало і їх оточує лише зло, з яким вони повинні постійно боротися за допомогою насилля.
- Головні герої агресивні, вони прагнуть завдати шкоди оточуючим.
- Використання несимпатичних, а часом навіть потворних героїв. Для дитини зовнішність має особливе значення. Позитивні персонажі повинні бути симпатичними або навіть красивими, а негативні - навпаки. У випадку, коли всі персонажі жахливі, потворні, страшні, незалежно від їх ролі, у

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

дитини немає чітких орієнтирів для замінувати звичайне спілкування, оцінки їх вчинків. прогулянку чи дитячі розваги на сидіння перед екраном. У всьому потрібно

• Демонстрація небезпечних дотримуватися «золотої середини» і для життя дитини форм поведінки, повторювати які у реальній дійсності зважати на те, що починати дивитися недоцільно, незрозуміло, навіть мультики рекомендовано з 3-х років, і не небезпечно. більше 15 хвилин на день - для молодших

Висновки. Діти дошкільного віку є дошкільнят, до 40 хвилин на день - для основною аудиторією глядачів старших дошкільнят. А після перегляду мультфільмів. Їх захоплює сюжет, герої, обов'язково обговорювати зміст дії персонажів, з яких вони надалі можуть побаченого. Тоді перегляд анімаційного брати приклад. Однак, важливо не фільму принесе користь та задоволення.

Список використаних джерел:

1. Гавриш Н. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: навчально-методичний посібник для ДНЗ // Н. Гавриш, О. Саприкіна, О. Пометун. – Дніпропетровськ «Ліра», - 2014, - С. 112-113

2. Крутій К. Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників / К. Л. Крутій // Обдарована дитина : науково-практичний освітньо-популярний журнал. - 2013. - № 7. - С. 20-25.

КЛІЩЕНКО Ольга

студентка відділення іноземних мов

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук, доцент

ЧОРНОУСЕНКО Надія Сергіївна

ОСОБЛИВОСТІ УЯВИ ТА ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Annotation: The article deals with researching of imagination and creative abilities of junior pupils, comparing the 1-st form and the 4-th form. The relevance of the article is, that research of problem of studying the features of development creative abilities, in particular, imagination, of junior pupils is, that in today's socio-cultural conditions, skill of extraordinary thinking, creative solving of problems, prediction of the final result acquire special significance.

Key words: junior pupils, imagination, fantasy, creative abilities, development of imagination and creative abilities, creative person.

Постановка проблеми. Здійснення швидкого та ефективного розвитку уяви та творчих здібностей молодших школярів є важливою проблемою.

Мета статті – розкрити особливості уяви та творчих здібностей молодших школярів і шляхи їх розвитку в процесі навчально-виховної роботи.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема розвитку творчості і творчих здібностей учнів хвилювала в різні часи не тільки відомих педагогів, але й дослідників, мислителів, філософів, науковців. Дані проблеми творчості та уяви широко розроблялися у вітчизняній психології. Вчені та дослідники ввели велику кількість визначень уяви та творчих здібностей, їх сутність та специфіку. Як от, на думку А.Г. Маклакова, "Уява - це процес перетворення уявлень, що відображають реальну дійсність, і створення на цій основі нових уявлень. Е.В. Ільєнков вважав: "Сутність уяви полягає в умінні "схоплювати" цілі раніше частини, в умінні будувати цілісний образ на основі окремого".

У багатьох наукових працях широко представлені психологічні аспекти творчості, в якому беруть участь мислення (П.Я. Гальперін, В.В. Давидов, О.В. Запорожець, Я.А. Пономарьов, С.Л. Рубінштейн) і творчу уяву як результат розумової діяльності (А.В. Брушлинський, Л.С. Виготський, О.М. Дяченко, А.Я. Дудецький, А.М. Леонтьєв, Н.В. Рождественська, Ф.І. Фрадкіна, М. Вертгеймер). Великий внесок у розробку проблем здібностей, творчого мислення внесли психологи, як Б.М. Теплов, С.Л.

Рубінштейн, Б.Г. Ананьєв, Н.С. Лейтес, В.А. Крутецкий, А.Г. Ковальов, К.К. Платонов, А.М. Матюшкін, В.Д. Шадриков, Ю.Д. Бабаєва, В.М. Дружинін, І.І. Ільєсов, В.І. Панов, І.В. Каліш, М.А. Холодна, Н.Б. Шумакова, В.С. Юркевич та інші.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в розвитку уяви та творчих здібностей молодших школярів під час виконання різних видів вправ, ігор, бесід, спостережень, анкетувань. Для дослідження порівняльної характеристики розвитку уяви та творчих здібностей 1-го та 4-го класу (52 учня), ми обрали такі методики: методика для виявлення рівня розвитку творчої уяви «Закінчіть оповідання», методика для вивчення процесів уяви дітей, виявлення рівня розвитку та змісту образів уяви «Піктограма» («Намалюй слово»), методика для визначення рівня розвитку творчих компонентів мислення «Анаграми» та методика для визначення рівня сформованості уяви та загальних творчих здібностей особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час дослідження розвитку уяви та творчих здібностей молодших школярів ми провели чотири різних методики, одною з яких була методика для виявлення рівня розвитку творчої уяви «Закінчіть оповідання».

За даною методикою, більшість учнів 4 класу продемонстрували високий рівень розвитку творчої уяви, так як речення в них були розгорнутими та зберігали

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

логічну послідовність думок. Але учні 1 класу показали гірші результати. В них більша кількість дітей мають середній розвиток творчої уяви. Учні, які відносяться до середнього розвитку уяви, написали продовження оповідання з простими реченнями, тобто у звичайній комбінації, а інші діти, які мають низьку творчу уяву написали речення прості та з порушенням логічної послідовності думок.

Наступна методика, яку ми проводили - методика для визначення рівня розвитку творчих компонентів мислення «Анаграми».

За результатами даної методики ми виявили, що в 4-му класі розвиток творчих компонентів мислення розвинений набагато більше, ніж у 1 класу. В 4 класі діти з гнучким мисленням виявили велику оригінальність і з даних анограм слів склали 31 слово і більше, тоді як діти з інертним мисленням, які не виявили ніяких показників творчого мислення, з даних анограм склали 10 і менше слів. Учні з високою гнучкістю розшифрували приблизно 22 – 30 слів, з хорошою – 17 – 21 і з середньою гнучкістю – 11 – 16 анограм.

Для 1 класу була поставлена задача відгадати меншу кількість анограм, так як вони ще не являлися настільки обізнаними як 4 клас, але все-рівно це не змінює того факту, що в 1 класі творче мислення добре розвине для їхнього віку.

Наступна методика – методика для вивчення процесів уяви дітей, виявлення рівня розвитку та змісту образів уяви «Піктограма» («Намалюй слово»)

За даними результатами, які ми отримали під час проведення методики «Піктограма», зрозуміло, що учні 4 класу, знову ж таки, перевищують рівень розвитку учнів 1 класу. Більшість учнів обох класів мають «художній» тип мислення, так як вони зобразили на малюнку дані їм слова оригінальним шляхом. Діти з типом «мислителя» теж намалювали досить оригінальні малюнки, вони малювали знаками, символами. А от група дітей з низьким рівнем уяви малювала саме конкретні предмети.

Остання методика, яку ми провели, була спрямована на визначення рівня сформованості уяви та загальних творчих здібностей молодших школярів.

Ця методика є цікавим способом для визначення рівня сформованості як уяви, так і загальних творчих здібностей молодших школярів і можна більше дізнатись про особистість самої дитини.

Висновки з проведеного дослідження.

Провівши аналіз отриманих результатів з діагностики розвитку творчої уяви у молодших школярів ми дійшли до висновку, що більшість учнів обох класів мають середній рівень сформованості їхньої уяви та загальних творчих здібностей. Творчі здібності в них проявляються рідко, але не дивлячись на це, вони є здібними натурами. Їм подобається виконувати різні цікаві завдання, малювати, уявляти, складати тексти, а менша половина класу є пасивним дітьми, які не зацікавлені в виконанні тих чи інших завдань.

Список використаних джерел:

1. Позняк Т.М. Розвиток творчих здібностей дитини. «Педагогіка і психологія». 2015. №2. с. 66 – 73.
2. Маклаков А.Г. Загальна психологія. – М., 2005. с. 89.
3. Маклаков А.Г. Загальна психологія. – М., 2005. с. 95.
4. Конашук Г.М. Розвиток творчих здібностей молодших школярів. «Обдарована дитина». 2012. №3. с.23 – 27.
5. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології. К, 2010. – с. 368

КУЗЬМИЧ Марія

студентка дошкільного відділення

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

спеціаліст вищої категорії,

викладач-методист

КОЧЕРГАН Тамара Миколаївна

**ВПЛИВ ТЕОРІЇ ТРВЗ НА РОЗВИТОК ТВОРЧОГО
МИСЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В ПРОЦЕСІ
ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРИРОДОЮ**

Постановка

проблеми.

Ознайомлення дітей з природою — один із головних засобів їх розвитку. В процесі його розширюється орієнтація дітей в навколишньому середовищі, формуються пізнавальні здібності, виховується відповідне відношення до природи. В різні вікові періоди сприймання природи відбувається по-різному. Кожен етап ознайомлення з природою повинен відповідати віковим особливостям розвитку мислення дітей. В середній і старшій групі стоїть завдання не просто розвивати мислення, але навчити творчо мислити. Тому сьогодні потрібно шукати нестандартні методи подачі матеріалу дітям.

Аналіз досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку суспільства

питання розвитку творчого мислення у дітей дошкільного віку є як ніколи актуальним.

Перед сучасними дошкільними навчальними закладами постає завдання навчити дитину творчо мислити, вирішувати складні проблеми шляхом аналізу обставин і відповідної інформації. І для вирішення цих завдань широко використовують наукову технологію розвитку творчості ТРВЗ.

Відтак ТРВЗ-технологія, спрямована на виховання та розвиток мислення людини, зацікавила сучасних педагогів і психологів, які адаптували її для роботи з дітьми в школах та дошкільних навчальних закладах. Роботи

Г.С.Альтшуллера «Алгоритм винаходу» та «Творчість як точна наука» стали

основою для становлення педагогіки творчості. Згодом з'явилися спеціальні дослідження (В.А.Бухвалов, Б.Л.Злотін, С.М.Ладоскіна, А.О.Нестеренко, Т.М.Сидорчук, М.Н.Шустерман та ін.), в яких було розроблено систему роботи з упровадження ТРВЗ в освітній процес навчальних закладів різного типу. Проте, результати досліджень показали, що вихователі не завжди успішно використовують дану технологію у своїй педагогічній діяльності. У ході досліджень було виявлено, що не всі дошкільники мають творчий підхід до вирішення винахідницьких завдань. На підставі цього можна дійти до висновку: у навчально-виховному процесі відсутня системність у діяльності педагогів.

Постановка завдання. Розглянути методи використання ТРВЗ по ознайомленню старших дошкільників з природою, з метою розвитку творчого мислення.

Виклад основного матеріалу. ТРВЗ - теорія розв'язання винахідницьких завдань, основоположником якої є винахідник, письменник - фантаст - Генріх Саулович Альтшуллер. Сьогодні ТРВЗ включають не тільки в шкільний компонент навчальних планів багатьох ліцеїв і гімназій, але і використовується як метод навчання у дошкільних навчальних закладах. Така популярність ТРВЗ - педагогіки обумовлена необхідністю становлення нового типу особистості, який би відповідав сучасній інформаційній ері, чого не може забезпечити класична система освіти, сформована на зорі індустріальної епохи. [1]

Технологія ТРВЗ для дошкільників і молодших школярів є технологією колективних ігор і занять з детальними методичними рекомендаціями. Основу технології становлять ігри-заняття, під час яких діти знайомляться з навколишнім світом, вчаться виявляти суперечливі властивості предметів, явищ і розв'язувати ці суперечності, і які передбачають самостійний вибір дитиною теми, матеріалу та виду діяльності.

Вихователю завжди має керуватися інтересами дитини, ураховуючи особливості її різнобічного, повноцінного розвитку. В організованій пізнавальній діяльності діти не повинні бути пасивними спостерігачами. Вихователю повинен створити умови для розвитку творчості дітей, їх талантів та здібностей. Краще це відбувається під час гри, при знайомстві з предметами і способами їх виготовлення [2].

Найкраще на творчий розвиток особистості дошкільника впливає гра, оскільки здатна зацікавити малят процесом навчання. Тому засобами казки і гри, викликавши позитивне емоційне переживання, легше сформувати в дитини вміння діяти згідно з певними вимогами. Для цього використовуються ігрові ситуації, різнорівневі пізнавальні завдання й запитання. Корисним для використання в роботі з дітьми дошкільного віку вважаємо метод аналогії, який дозволяє об'єднати різнорідні елементи системи, що досліджуємо [3]. Для творчого процесу важливо навчити дітей перетворювати незвичне на звичне й навпаки, тобто побачити в новій, незвичній ситуації чи проблемі щось

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

знайоме, що розв'язується відомими способами.

Розрізняють кілька видів аналогій: пряму, фантастичну, емпатійну [3]. У прямій аналогії об'єкт порівнюється з аналогічним об'єктом з іншої галузі, при цьому виявляється схожість їх певних властивостей. На цьому побудований метод гірлянд та асоціацій [3]. Вихователь має дотримуватись основної умови, коли кожна нова асоціація добирається до останнього слова. Наприклад: люди – діти – граються – прогулянка – іграшки – човник – калюжа – калюші – дощ – парасолька – люди. Створення ланцюга слів дозволяє активізувати й розширювати словниковий запас, удосконалювати навички асоціювання.

Застосування фантастичної аналогії допомагає в розв'язанні завдань, коли необхідно піти невідомим шляхом, здолати стереотипи, перенестись в казку. Для такої роботи використовуються різні засоби: чарівні окуляри, фантастичні й казкові герої, подорож у часі. Це є корисним у складанні творчих розповідей, казок із новими героями та незвичайними пригодами, у створенні нових моделей машин; меблів, одягу тощо.

Емпатійна аналогія полягає в ототожненні себе з об'єктом, що розглядається. При цьому дитина вживається в образ об'єкта, намагається відтворити по-своєму його почуття: «Уяви, що ти кущик. Що відчуває кущик, у якого ти зламав гілочку? Чого або кого кущик боїться? Про що мріє? Хто його друзі?» Така робота має велике значення не тільки для розвитку творчої уяви, а й для виховання моральних якостей і норм поведінки дитини.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз науково-педагогічної літератури, досвід роботи працівників дошкільного закладу дозволяє зробити висновок про важливість використання методів ТРВЗ у навчанні й вихованні дітей дошкільного віку. Це сприяє зниженню їх психологічної інерції, шаблонного мислення, розвиває самостійність думки. Систематичне застосування окреслених методів у навчально-виховному процесі дошкільників сприяє розвитку їх здатності до творчості, появи та формуванню рис, що відзначають творчу особистість.

Список використаних джерел:

1. Альтшуллер Г.С., Верткин И.М. Как стать гением: жизненная стратегия творческой личности. – Минск: Беларусь, 1994. – 124с.
2. Березіна В.Г., Викентьев І.Л., Модестов С.Ю. Дитинство творчої особистості. - СПб.: Видавництво Буковського, 2005. 60стр.
3. Андреев Н. О. ТРВЗ з дошкільниками – шлях до творчості. – Таврійський вісник освіти, 3013, №3, 26 ст.

ЛУЦЬКА Ася

студентка дошкільного відділення

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

спеціаліст вищої категорії,

старший викладач

ТАРАШЕВСЬКА Ольга Володимирівна

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МАЛИХ ФОРМ ФОЛЬКЛОРУ

***Анотація.** У статті висвітлюється позитивний вплив малих форм фольклору на розвиток мовлення старших дошкільників. Розглянуто наукові дослідження щодо вирішення цього питання. Розкрито сприятливі умови розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами усної народної творчості.*

***Ключові слова:** малі форми фольклору, діти старшого дошкільного віку, колискові пісні, потішки, прислів'я та приказки, загадки, скоромовки, чистомовки.*

Постановка проблеми. Однією з найактуальніших проблем сучасності залишається формування мовленнєвої культури дітей старшого дошкільного віку засобами малих форм фольклору. Народ дбайливо супроводжував поетичним словом кожний етап життя дитини, всі сторони її розвитку. Це ціла система традиційних правил, принципів, за допомогою яких виховується дитина у родині. Стрижнем цієї системи було й залишається усне народне слово, що передається від покоління до покоління.

На жаль, сьогодні мало використовується методика мовленнєвого розвитку засобами малих форм фольклору, немає визначених якісних характеристик рівнів розвитку мовлення з даного питання. Як наслідок, вихователі змушені шукати окремі засоби розвитку мовлення за допомогою малих форм

фольклору, не орієнтуючись на чіткі теоретичні й методичні положення.

Аналіз досліджень і публікацій. Дана проблема не є новою. Окремими аспектами мовленнєвого розвитку дошкільників засобами малих форм фольклору займалися М. Боголюбська, А. Бородич, С. Бухвостова, О. Водовозова, Ю. Ілларіонова, Н. Казюк, А. Мацкевич, Ф. Сохін, О. Тихєєва, А. Усова, К. Ушинський, Н. Шайдурова тощо. На особливості фольклору та його значенні сьогодні наголошують такі вітчизняні дослідники: А. Богуш, В. Кононенко, М. Стельмахович, Н. Гавриш.

Постановка завдання: розкрити сприятливі умови розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами малих форм фольклору.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день існує багато засобів формування мовленнєвої

культури дітей старшого дошкільного віку. Вагоме місце серед них займають малі форми фольклору, які впливають на формування особистості, розвивають вміння відчувати красу та ритм рідної мови.

До малих форм фольклору відносять колискові пісні, загадки, скоромовки, читомовки, прислів'я та приказки, потішки, пестушки, забавлянки тощо [5].

Коліскові пісні збагачують словник дітей за рахунок того, що містять широке коло відомостей про навколишній світ, насамперед про ті предмети, які близькі досвіду людей. Граматична розмаїтість колискових сприяє освоєнню граматичного ладу мовлення. Навчаючи дітей утворювати однокореневі слова, можна використовувати колискові пісні, тому що в них створюються добре знайомі дітям образи. До того ж позитивні емоції, які пов'язані з тією або іншою колисковою певним образом стають більш стійкими [2].

Народні пісеньки, потішки, також являють собою прекрасний мовний матеріал, який можна використовувати на заняттях з розвитку мовлення дітей дошкільного віку [3]. З їхньою допомогою можливо розвивати фонематичний слух, тому що вони використовують звукосполучення, які повторюються кілька раз у різному темпі, з різною інтонацією, при чому виконуються на мотив народних мелодій. Все це дозволяє дитині спочатку відчувати, а потім усвідомити красу рідної мови.

Велике значення у становленні мовленнєвої культури дітей старшого дошкільного віку мають прислів'я та

приказки, що являють собою переважно віршовані мініатюри. Дошкільників ці фольклорні жанри приваблюють яскравою грою слів, барвистістю мови, ритміки. Цей фольклорний жанр не тільки збагачує та активізує словник дітей, але є й засобом впливу на їхні думки і вчинки [2].

Досить важливо, щоб прислів'я або приказки вимовлялися виразно, з різною інтонацією (з подивом, осудом, жалем, радістю тощо), а також супроводжувалися жестами, мімікою. Це допомагає осмислити суть прислів'я. Таким чином, використання прислів'їв і приказок на заняттях і в повсякденному житті активізує мовлення дитини, сприяє розвитку вміння ясно формулювати свої думки, допомагає краще зрозуміти правила життєвої мудрості [1].

Іншою фольклорною формою, що заслуговує на увагу у контексті нашого дослідження, є загадки. Загадка - одна з малих форм усної народної творчості, в якій у стислій, образній формі даються найбільш яскраві, характерні ознаки предметів або явищ [4].

Розгадування загадок розвиває такі процеси, як аналіз, узагальнення, формує вміння самостійно робити висновки, умовиводи, уміння чітко виділити найбільш характерні, виразні ознаки предмету або явища, уміння яскраво й лаконічно передавати образи предметів, розвиває в дітей «поетичний погляд на дійсність».

Не менше значення у розвитку мовлення дітей мають скоромовки. Скоромовка – це жартівливі вислови, побудовані на навмисно ускладненій вимові римованого чи ритмізованого

тексту, скомпонованого з важких звуків та звукосполучень, які вимовляються у швидкому темпі [7]. Мета цих народних мініатюр – формування чистого й правильного мовлення, закріплення артикуляції, важких звуків та розвиток мовного апарату.

До вправ, що допомагають позбутися вад мовлення та закріплення правильної звуковимови відносять і чистомовки. Чистомовки допомагають дітям навчитися промовляти чітко, чисто звуки, сприяють формуванню навичок слухати та добирати риму.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, використання в практиці роботи з дітьми старшого дошкільного віку малих форм фольклору є одним з ефективних засобів

сприяння розвитку мовлення у дітей. Колискові пісні, потішки, пестушки, забавлянки, скоромовки — невідривні від виховання, і відіграють важливу роль у передачі знань про навколишню дійсність, у формуванні дитини як національно свідомої особистості з високими духовно-моральними та естетичними якостями, зокрема, в розвитку її рідного мовлення.

Проблема розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами малих форм фольклору знайшла відображення в багатьох дослідженнях. Проте, недостатньо розглянутою залишається проблема доповнення їх новими методиками та інноваційними прийомами, що і є перспективою подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Гавриш Н. Розвиток мовлення та навчання дошкільнят рідної мови: мета і завдання / Н. Гавриш // Дошкільне виховання. – 2003. – № 7. – С. 12-14.
2. Гончаренко А. Окремі аспекти формування лексичної компетентності старших дошкільників / А. Гончаренко // Дитячий садок. – 2009. – № 10. – С. 19-23.
3. Криницина М. Діти люблять потішки / М. Криницина // Дошкільне виховання. – 2001. – № 11. – С. 16-17.
4. Кудрявцева Є. Використання загадок в дидактичній грі (старший дошкільний вік) / Є. Кудрявцева // Дошкільне виховання. – 1996 – № 9. – С. 23-26.
5. Романенко Л. Усна народна творчість у розвитку мовної активності дітей / Л. Романенко // Дошк. виховання. — 2003. – № 7. – С. 15-18.
6. Руснак І. Український фольклор: навчальний посібник / І. Є. Руснак. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 304 с.
7. Сивачук Н. Український дитячий фольклор. – К.: Деміур, 2003. — 288 с.

СОРОЧАН Марина Петрівна,
соціальний педагог Вінницького
гуманітарно-педагогічного коледжу

**СКАРБНИЧКА ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА.
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОГО
ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОЇ НАЦІЇ**

***Анотація.** У статті розкрито й обґрунтовано сутність репродуктивного здоров'я молоді, проаналізовано нормативні документи із зазначеного питання, виявлена роль і соціально-педагогічні умови просвітництва молоді зі збереження репродуктивного здоров'я як основи здорового способу життя. Представленні матеріали для практичного використання у роботі соціального педагога з молоддю.*

Кожний народ у найскладніших ситуаціях завжди дбає про найдорожче - про дітей, про продовження життя, збереження роду. Слід урахувати той факт, що починаючи з 1991 року Україна знаходиться в глибокій демографічній кризі, оскільки приріст населення є від'ємним. Тому проблема збереження загального та репродуктивного здоров'я, формування здорового способу життя є актуальною в умовах сьогодення. Зокрема, одним із головних завдань Національної програми "Репродуктивне здоров'я 2006-2015" [6] є формування в осіб репродуктивного віку, у тому числі й в учнівства, безпечної сексуальної поведінки, яка розглядається цією програмою як необхідна умова збереження репродуктивного потенціалу нації.

У Постанові Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1849, робиться наголос, що проблеми, які виникають у сфері репродуктивного

здоров'я, зумовлені [4]: незадовільним соціальним становищем громадян, недостатньою увагою до ролі інституту сім'ї, високим рівнем штучного переривання вагітності, незадовільним станом здоров'я підлітків, негативний вплив на яке має поширення порнографії, пропаганда сексуального насильства, широке рекламування шкідливих звичок (тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотиків).

Аналіз літературних джерел свідчить, що сексуальність людини тісно пов'язана з її способом життя і здоров'ям. Так В. Подольський звертає увагу на те, що збільшення кількості позашлюбних статевих стосунків в однієї особи викликає посилення стресових ситуацій[1].

В. Кришталь доводить, що відсутність доброзичливого морально-психологічного клімату в сім'ї та нерегулярне статеве життя призводить до погіршення та різноманітних

функціональних розладів системи репродукції людини [3].

Окрім того існує ще одна серйозна проблема молодіжного середовища – формування у юнаків і дівчат адекватних установок щодо культури міжстатевих стосунків. "Нове" бачення жіночих і чоловічих ролей у суспільстві ускладнюється пропагандою насилля і розпусти, яку несе в собі реклама сексуальних послуг.

Не можна не погодитися з Л. Животовською у тому, що лібералізація та надмірна увага до інтимних відносин між чоловіком і жінкою зумовлює у підлітків підвищений інтерес до цієї сфери і як наслідок - випадкові або передчасні сексуальні стосунки.

Метою роботи соціального педагога є показ значення репродуктивного здоров'я та шляхів його підтримки у формуванні здорового способу життя молоді. При цьому особливе занепокоєння викликають показники здоров'я молоді (у першу чергу дівчат), які ведуть до формування замкнутого кола: хвора дівчина, хвора жінка, хвора мати — хвора дитина. Тому важливе завдання медиків, соціальних педагогів у співпраці з батьками розірвати це коло.

Хочеться наголосити, що сутність формування відповідального ставлення до здоров'я в особистості є процесом отримання достовірної, актуальної інформації для усвідомлення цінності здоров'я й особистої відповідальності за нього; формування системи особистих цінностей, у якій цінності здоров'я належатиме найбільш значуще місце; формування значущих, стійких мотивів,

які не тільки безпосередньо спонукають до дій, але і надають сенс виконуваних діяльності; змістових інтересів, які стимулювали б активну діяльність особистості, спрямовану на збереження та розвиток свого та громадського здоров'я; напрацювання життєвих умінь і навичок, які сприяють досягненню успіху, підтримці та вирощуванню свого благополуччя.

У реалізації заходів покращення здоров'я, у тому числі репродуктивного здоров'я молодого покоління, особлива роль належить діяльності соціального педагога.

Соціально-педагогічна діяльність включає співпрацю з педагогами, батьками, медичними працівниками, психологами та громадськістю. Перед даною командою стоїть завдання так організувати роботу, щоб вона була спрямована на підвищення поінформованості, обізнаності, а також сприяла формуванню в підлітків відповідального ставлення до особистого здоров'я.

У сучасних умовах відбувається цілеспрямований процес створення системи профілактики тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотичних речовин, попередження захворюваності на СНІД та захворювань, що передаються статевим шляхом. Проте, вважаємо, що всі вони носять розрізнений фрагментарний характер. Тому необхідна систематична робота з молоддю щодо формування моральності і ціннісного ставлення до свого здоров'я, ведення здорового способу життя. Таку роботу необхідно починати в

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

сім'ї, продовжувати в школі і вищому навчальному закладі.

Основна увага повинна приділятися таким питанням, вирішення яких має: формувати відповідальне ставлення до свого тіла, приймати усвідомлені рішення в міжстатевих стосунках; сформувати правильне сприйняття виявів людської сексуальності, сприяти правильному осмисленню своїх репродуктивних функцій і обов'язків; навчити безпечної сексуальної поведінки у звичайних й екстремальних (насильство) життєвих ситуаціях, включаючи профілактику інфекцій, які передаються статевим шляхом, і небажаної вагітності; формувати прагнення мати міцну, дружну сім'ю, яка відповідає сучасним вимогам

суспільства: рівноправність батька й матері в сім'ї, народження декількох дітей; свідомого й відповідального ставлення до виховання їх як до свого обов'язку перед суспільством загалом, своїми батьками й дітьми [4, с. 110].

Таким чином, просвітництво як напрямок соціально-педагогічної роботи зі збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я молоді важлива складова системної діяльності зі сприяння покращенню здоров'я. До перспективних напрямків наукових розробок належить удосконалення соціально-педагогічного інструментарію реалізації, моніторингу й оцінювання соціально-педагогічної діяльності зі сприяння покращенню репродуктивного здоров'я молоді.

МАТЕРІАЛИ БЮЛЕТЕНІВ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ.

Якими психологічними, соціальними, особистісними установками повинні керуватися чоловік і жінка, щоб їхнє сексуальне життя було вдалим?

Є сім правил, які допоможуть досягти успіху як у житті, так і в сексі, тому що секс — складова частина життя.

Правила елементарні, легко запам'ятовуються, але краще виписати їх на аркуш паперу і час від часу, хоча б раз на тиждень, перевіряти, чи виходить жити за цими правилами.

Інтимне життя пов'язане зі спілкуванням. Є певні закони спілкування. Але скільки людей, стільки й особливостей характеру. І кожному потрібно намагатися знайти свій спосіб спілкування, щоб полегшити процес знайомства. Часто мова жестів, поглядів буває переконливішою, ніж фраза «Я тебе хочу», здатна відштовхнути обраницю.

Правило перше. За всі удачі дякуйте обставинам, а за всі невдачі беріть відповідальність тільки на себе. Ідеальне правило для сексуального життя. Якщо у вас прекрасно вийшло з нею, то дякуйте їй, а не собі. Не ви — чудовий чоловік, а вона така чудова, вам поталанило. Якщо щось не вийшло, не її провина, а ваша. Ви не змогли

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

зробити приємність їй, не знайшли переконливих слів, щоб умовити її на те, про що ви мріяли, не змогли бути ніжним, шляхетним, тактовним, м'яким. Ніколи не засмучуйтеся через її поведінку, засмучуйтеся тільки через свою. Зрештою, це ви зробили неправильний вибір, якщо людина, на якій ви зупинилися, з ким вирішили вступити в інтимні відносини, раптом засмутила вас.

Вас полюбили. Ах, який я чудовий, кажете ви собі. Нічого подібного, це вона чудова, що полюбила вас! Керуючись цим правилом, ви знайдете власні помилки й постараетесь не допускати їх надалі.

Правило друге. На все життя запам'ятайте: немає безвихідних ситуацій, окрім смерті. Ніколи не опускайте рук. Поки ми живемо, ми здатні поліпшити своє життя. Пішла дружина, покинула кохана. Жаль, сумно, але нічого страшного, можна знайти ще краще, хіба не так? Життя на цьому не закінчується. Якщо ви опустите руки, перестанете вірити в себе й собі, то тоді, звичайно, ви станете невдахою, на якого ніколи ніхто не захоче звернути увагу. У сексуальному відношенні у вас не склалося з коханою. Можна кричати, переживати: я імпотент, я пропада людина, я нікому не потрібний... 21 рік, 25 років, а життя скінчилося, імпотент! І таке буває. Насправді, швидше за все, виникла помилкова імпотенція. Психологічна. Її можна виправити, якщо повірити в себе й постаратися про це... забути. Які б емоції вас не переповнювали — туга, самотність, жаль, безвихідність, — скажіть самі собі: немає безвихідних ситуацій! Я живу, я ще багато чого можу зробити! І це справді так.

Правило третє. Коли вам погано, знайдіть того, кому ще гірше, і допоможіть йому, вам стане краще.

Правило четверте. Ставтеся до інших людей так, як хотіли б, щоб люди ставилися до вас. Загальновідоме правило. Але чомусь ми не дотримуємося його. Вам би хотілося, щоб до вас ставилися з ніжністю? Ставтеся з ніжністю до інших. Вам хотілося б розуміння? Постарайтесь самі зрозуміти інших. У відносинах з людьми йдіть від себе. Якщо будете виконувати це правило, то навіть після декількох років спільного життя, коли інтимне життя увійде в норму, ви на 50 відсотків будете застраховані від сімейних розладів і непорозумінь.

Правило п'яте. Не обставини повинні управляти людиною, а людина обставинами. У нас усе поки що навпаки. Ви з нею зустрілися, у кімнаті нікого немає, вимкнули світло, замкнули двері й... давай спробуємо! Але ви не планували, у вас немає умов, просто так трапилося, що ви виявилися разом, чи варто піддаватися волі випадку? Або інша ситуація: ви планували з однією, а приходить інша. І все може вийти не так. Треба навчитися керувати своїми сексуальними почуттями. Не ми повинні залежати від сексу, а секс повинен залежати від нас.

Правило шосте. Найголовніше — здоров'я. Про нього потрібно піклуватися. Спійть стільки, скільки вимагає організм. Намагайтеся більше рухатися, раціонально харчуватися.

Правило сьоме. Пам'ятайте, що життя любить щасливих. Будете вважати себе щасливою людиною, можливо, ви нею станете. Будете ставитися до себе, як до невдахи, все так і складеться, ви ним будете.[5, с.94]

Як відрізнити любов від звичайного статевого потягу?

Прочитуємо великого педагога В. Сухомлинського: «Любов — це насамперед взаємна віра один в одного. Невипадково слово «вірність» має той самий корінь, що й слово «віра». Чим більше вірять кохані один одному, тим сильніше почуття взаємної належності. У цьому сенсі високоморальна чиста любов є справжньою школою виховання совісті, розвитком здатності давати емоційну оцінку кожному своєму вчинку. У любові не можна перевіряти — треба тільки вірити. Там, де з'являється підозрілість, необхідність перевірити правдивість слів, відповідність слів учинкам тощо, там зникає чистота любові. Юнак, який полюбив дівчину і прагне кожний свій вчинок вимірювати її поглядами, переконаннями, вимогами, керується, звичайно, не логічними судженнями, а насамперед почуттями.

Якщо юнак і дівчина глибоко люблять одне одного, то в них не виникає страху, що кохана істота може захопитися кимось іншим. Ревнощі в таких випадках приживаються тільки тоді, коли немає переконання у взаємності. Чим глибше усвідомлення взаємності, тим більше довіри. Коханий може не тільки танцювати з іншою дівчиною, брати її під руку, а й проводити її додому, якщо цього вимагають обставини, — нічого цього дівчина не боїться. Чим глибше почуття належності один одному — у тому розумінні, що ми вкладаємо в це поняття, — тим більш загальнолюдського характеру набуває для кожного з коханих краса нової людини, яка трапилася на життєвому шляху. Ця краса радує, хвилює, захоплює».

От і думайте, чим відрізняється любов від статевого потягу[5, с.101].

Як правильно одягатися чоловікам і жінкам (мається на увазі одяг нижче пояса)?

Адже для статевих органів чоловіка шкідливе надмірне тепло. А в жінок — навпаки?

Забудьте про моду, коли йдеться про статеві органи. Застудити їх легко, а позбутися захворювання складно.

Юнаки не хочуть носити теплої білизни в сильні морози. І даремно. Це може призвести до серйозних захворювань, а в результаті — до імпотенції й втрати можливості мати дітей.

Ще більш чутливі до холоду жіночі статеві органи.

Надмірне тепло, як і надмірний холод, шкідливе. Одягайтеся по сезону, надаючи перевагу бавовняній білизні, оскільки синтетика подразнює шкіру й іноді викликає алергію. Занадто туга резинка в трусах, занадто щільні плавки—усього цього краще уникати [5, с.101].

*Як правильно знайомитися в
транспорті, на вулиці, щоб це
не виглядало банальним,
вульгарним?*

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Щоб самому відповісти на це запитання, прочитайте книги Дейла Карнегі, Володимира Леві, Льва Толстого, Антона Чехова та інших, вивчіть одну, а краще дві іноземні мови, виробіть пряму ходу. Стежте за чистотою рук і обличчя, навчіться при розмові дивитися співрозмовникові прямо в очі й при цьому злегка посміхатися куточками рота, пройдіть курс «Вчимося говорити привселюдно» і навчіться говорити таким голосом, який завжди приємно слухати. Умійте підтримувати бесіду про музику, кіно, театр, і запам'ятайте: обдурити дуже легко. Вам же не хочеться, щоб вас обманювали, так поведіться з іншими так, як би вам хотілося, щоб інші поводитися з вами, тоді ваша манера знайомитися в театрі, у кіно, на вулицях, у метро, в автобусі й у гостях не видасться банальною, вульгарною. Адже ви будете цікавою, вихованою, інтелігентною, тобто цілком гідною людиною, з якою всім захочеться познайомитися[5, с.102].

Чи правильно, що тривале сидіння призводить до застою крові в статевих органах, і це може позначитися на потенції?

Правильно. Довге сидіння впливає на статеву активність негативно. А фізична зарядка, біг, ходьба, зміна пози під час робочого дня — навпаки, позитивно

Чи правда, що тривалість статевого акту може бути годину й довше? Від чого це залежить? Від розмірів статевих органів?

Так, статевий акт може тривати годину й більше. Але, як вважають фахівці, це шкідливо. І тривалість акту не залежить від розмірів статевих органів [5, с.100].

Чи існує визначення, що таке здорове, нормальне статеве життя?

Всесвітня організація охорони здоров'я в одному зі своїх програмних документів так відповідає на це запитання: «Здорове нормальне звичайне статеве життя — це статеве життя, яке приносить людині сексуальну насолоду від сексуальної взаємодії, можливість мати дітей і ті сексуальні відчуття, які рятують людину від почуття сорому, провини або комплексів, які були в неї у зв'язку з тими чи іншими відхиленнями її сексуального життя».

Чи можна говорити про «сексуальну норму»?

Такої норми немає й не може бути. Все залежить від темпераменту, характеру, сексуального потягу, звички, рефлексів, минулого досвіду. Усе, що приємне двом (мається на увазі якість і кількість статевих відносин), — це і є норма[5, с.110].

Кожна людина має право народитися, і це право повинно бути захищене законом!

З абортom пов'язано понад 100 фізичних і психічних ускладнень. До них належать: смерть під час операції, важкі кровотечі, інфекції, пошкодження матки та інших внутрішніх органів, головні болі, тромбози, безпліддя, викидні майбутніх дітей і передчасні пологи, постійне почуття провини, важкі спогади і повторення переживань абортu, проблеми у спілкуванні, зловживання алкоголем, тютюном і медикаментами, погіршення пам'яті, приступи гніву, спроби самогубства...

За 500 років до Різдва Христового Гіппократ дав клятву, в якій сказав: «...я буду використовувати своє вміння з честю ...я не дам отрути, якщо мене попросять це зробити, я не запропоную такий курс лікування, і не зроблю абортu вагітній жінці...».

В деяких зарубіжних клініках жінкам платять за те, щоб вони робили аборт кесаревим розтином для отримання в руки живої дитини, потрібної для проведення дослідів і виготовлення косметичних засобів.

За останні десять років у світі було позбавлено життя близько 400 мільйонів ненароджених дітей лікарями, які, нехтуючи даною клятвою, вважають, що вони виконують свій лікарський обов'язок.

ЯК ВБИВАЮТЬ НЕНАРОДЖЕНУ ДИТИНУ...

Вакуум-аспірація. Лікар користується потужною відсмоктувальною трубкою — вакуум-кюреткою. Вона відриває частини тіла дитини і плаценту, відсмоктуючи «продукт вагітності» в спеціальну банку. Дитина відчуває наближення смерті, прискорюється серцебиття, вона намагається відсунутись від інструмента і в мовчазному крику широко відкриває рот. Цей вид абортu показаний у знятому за допомогою ультразвуку фільмі «Німий крик».

Аборт петлеподібним ножом. Плід розсікається на шматки, плацента відшаровується і відшкрібається від стінки матки.

Аборт щипцеподібним інструментом. Гінеколог захоплює частину тіла і відриває його. Це продовжується доти, доки всі частини тіла, а також послід не буде видалено.

Аборт отруєнням сіллю. Через черевну порожнину матері за допомогою довгої голки всередину навколоплідної оболонки вприскують концентрований розчин солі. Дитина «вдихає» сіль, отримує сильні опіки всього тіла і в муках помирає протягом години.

Аборт за допомогою пігулок. З багатьох причин часто виявляється неефективним, і тоді дитина може народитися зі значними фізичними вадами і розумовою неповноцінністю.

Аборт за допомогою кесаревого розтину (гістеротомія). Дитину виймають через розріз у черевній порожнині матері, відрізають від пуповини і залишають де-небудь подалі від очей — на підвіконні, у відрі для сміття... Такий аборт застосовується при великих термінах вагітності. Дитина вже рухається, дихає, кричить і вмирає іноді

упродовж доби.

ЗІ ЩОДЕННИКА НЕНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ

5 жовтня. Сьогодні почалося моє життя. Мої батьки ще не знають цього, але я вже є. Я дівчинка. У мене буде світле волосся і голубі очі. Вже все визначено, навіть те, що я буду любити синій колір, троянди і коней.

19 жовтня. Дехто говорить, що я ще не справжня людина, що існує тільки моя мама. Але я — дівчинка, справжня людина, так як маленька крихта хліба — справжній хліб. Моя мама є. І я є.

23 жовтня. Я вже можу відкрити рот. Тільки уявіть, деś через рік я буду сміятись, а потім говорити. Я знаю — моїм першим словам буде «мама»...

25 жовтня. Сьогодні моє серце стало битися самостійно. З цих пір воно буде працювати все моє життя, ніколи не зупиняючись для відпочинку. А через багато років втомиться, що вдієш — воно зупиниться, і я помру. Тільки як до цього далеко...

2 листопада. Я потрошки виростаю щодня. Руки і ноги починають приймати форму. Але ще доведеться почекати, перш ніж ці маленькі ніжки піднімуть мене, щоб я змогла дотягнутися до маминих рук, перш ніж ці маленькі рученята зможуть збирати квіти і обіймати мого тата.

12 листопада. На моїх руках починають формуватися крихітні пальчики. Смішно — які вони малесенькі! Я буду пестити мамині коси!

20 листопада. Лише сьогодні лікар сказав мамі, що я живу тут, разом з нею. Ох, яка вона, напевно, щаслива. Ти щаслива, мамо?

23 листопада. Мої мама з татом думають, напевно, як мене назвати. Але ж вони навіть не знають, що я маленька дівчинка! Та добре, нехай придумують ім'я і для хлопчика. А я хочу, щоб мене назвали Оленкою. Я стаю такою великою.

10 грудня. У мене росте волосся. Воно гладеньке, світле і блискуче. Цікаво, на кого ж я схожа?

11 грудня. Я вже трохи можу бачити. Коли мама принесе мене в світ, він буде наповнений сонячним світлом і квітами — буде літо. Але найбільше, що я хочу побачити — це побачити мою маму. Яка ти, мамо?

12 грудня. Цікаво, чи чує мама тихий стук мого серця? Деякі діти народжуються хворими. Але моє серце — сильне і здорове, і сама я сповнена сил, росту і життя. В тебе буде прекрасна, здорова донька, мамо!

28 грудня. Сьогодні моя мама вбила мене...

Матеріали для бесід з хлопцями...про гігієну

Гігієна хлопчика, підлітка, юнака охоплює: гігієну шкіри й волосся; гігієну одягу і взуття; питання режиму дня (у тому числі гігієну сну); профілактику травматизму та ін. Окремо зупинимося і на гігієні слуху, оскільки деякі модні захоплення молоді несприятливо впливають на цю функцію організму.

Правильний догляд за шкірою потрібен для запобігання запальним захворюванням, передчасному старінню. Слід повсякчас усувати зі шкіри продукти

діяльності сальних і потових залоз, попереджувати її забруднення.

На початку періоду статевого дозрівання більшу частину тіла хлопців-підлітків, включаючи й обличчя, вкриває тонке, ледь помітне коротке волосся, яке називається пушковим. Від волосся, що росте на волосистій частині голови, воно відрізняється меншою швидкістю росту, довжиною і товщиною.

З кожною зміною волосся, що відбувається в різні терміни (від 3 до 10 років), волосся стає тоншим і відростає все повільніше. Цибулина волосини має обмежений термін життя. Саме з цієї причини можна зустріти майже зовсім лисих чоловіків, у яких, проте, прекрасні борода, вуса, бакенбарди.

Зазначимо, що людина ніколи не може стати привабливішою для оточення за рахунок пасивного ставлення до будь-яких елементів своєї зовнішності. Навпаки, привабливості досягають активним ставленням до неї, звичайно, за умови доброго смаку, почуття міри.

Приблизно з 16—18 років юнакам доводиться регулярно голитися. Нині промисловість випускає чимало різноманітних моделей електробритв та безліч станків для гоління. Потрібно регулярно стежити за чистотою бритви — після кожного гоління видаляти з неї зголене волосся і періодично промивати в одеколоні, якщо це електробритва. Голитися слід безпосередньо перед умиванням; якщо робити це після вмивання, бритва буде погано зголювати волосся, яке розм'якшилося і втратило пружність.

Юнакам не слід залишати поза увагою догляд за нігтями — їх треба регулярно зрізувати. На руках нігті ростуть зі швидкістю близько 1 мм на тиждень, на ногах — у 3—4 рази повільніше. Відповідно до цього нігті на руках слід зрізувати раз на тиждень, на ногах — раз на три тижні.

На жаль, дехто забуває про цю просту процедуру і ходить з довгими нігтями, під якими нагромаджується бруд і величезна кількість різноманітних мікробів.

Основна функція одягу — захист тіла від забруднень і метеорологічних впливів (холод, тепло, дощ та ін.). Одяг повинен бути зручним, легким, теплим. Нижня білизна й шкарпетки мають бути з бавовняної тканини, яка краще вбирає виділення шкіри і сама не виділяє ніяких шкідливих речовин. Бавовняні шкарпетки кращі за синтетичні (еластичні) ще й тим, що вони не стискають ногу; деякі чоловіки погано переносять стискання гомілки — у них виникають неприємні відчуття в ногах, аж до оніміння. Особливо яскраво це явище виражене у курців: просвіт кровоносних судин у них звужений, і живлення стопи дещо утруднене. Коли гомілка стиснена, це явище поглиблюється як унаслідок прямого механічного впливу, так і рефлекторно, за рахунок додаткового звуження судин стопи. Взуття також обов'язково має бути теплим. Хронічне переохолодження ніг призводить до виникнення спазмів судин і розвитку досить серйозних порушень трофіки (живлення) їх внаслідок утруднення кровообігу.

Загальною вимогою до одягу є не тільки збереження ним тепла тіла, а й забезпечення обміну повітря між тілом і зовнішнім середовищем. У будь-якому віці

одяг не повинен обмежувати рухів.

Відомо, що звечора багатьох підлітків важко вкласти спати, а вранці їх так само важко розбудити. Щоб полегшити перехід від сну до діяльності, рекомендуємо такий прийом: треба протягом 1—2 хвилин попрацювати, стискаючи й розтискаючи пальці, а потім, безпосередньо перед вставанням, зробити кілька глибоких вдихів і видихів. Річ у тім, що під час рухів рук, особливо пальців, до центральної нервової системи надходить велика кількість нервових імпульсів, які швидко активізують її, сприяють ослабленню характерного для сну стану гальмування і тим самим «проганяють сон». Глибоке дихання корисне у зв'язку з тим, що одразу після зміни положення з горизонтального на вертикальне і з початком роботи м'язів потреба організму в кисні різко зростає, і якщо до цього не підготуватися заздалегідь, то внаслідок його нестачі стан сонливості посилюється. Саме глибоке дихання ефективно запобігає цьому.

Ще один момент гігієни — це гігієна слуху. Хлопчики, підлітки, юнаки більш чутливі до голосних звуків, ніж дорослі чоловіки. У них легше, ніж у дорослих, виникають так звані акустичні травми — порушення органів слуху і стану центральної нервової системи внаслідок голосного звуку. Занадто голосна музика спричиняє порушення функції слуху, тим паче, що до 15—17 років формування слухового апарату ще не закінчується. Вона викликає також різні невротичні реакції, підвищення артеріального тиску, спазми капілярів, прискорення пульсу, зрив раніше вироблених умовних рефлексів[5, с.50].

Матеріали для батьківських зборів ... що повинні знати батьки підлітків

У підлітковому віці інтерес до статевих питань різко зростає. Починається процес статевого дозрівання, що, без сумніву, накладає відбиток на поведінку підлітка. Але відбувається не тільки фізичне дозрівання, а й помітне дозрівання дитини як особистості.

Статевий потяг у підлітків набуває цілком певної спрямованості, що проявляється в зміні характеру їх поведінки в присутності представників іншої статі. При цьому, наприклад, дівчатка починають розмовляти підкреслено голосно, з особливими інтонаціями, обіймають одна одну, шепочучи на вухо секрети. З'являється перше жіноче кокетство, ціль якого-привернути до себе увагу (причому статева поведінка жінки складніша й різноманітніша за чоловічу).

Однак поряд із кокетством проявляється й інша реакція, пов'язана зі статевим потягом у дівчаток — сором'язливість. До неї близька соромливість. Ступінь розвитку цих почуттів залежить від індивідуальних особливостей дитини, від атмосфери в родині.

У деяких випадках настає стан закоханості, який дуже гостро переживають підлітки. Нечутливе втручання дорослих може викликати у подібних ситуаціях найсильнішу психічну перенапругу в підлітка й навіть призвести до нервового зриву. А дорослі нерідко поспішають нав'язати свою думку, заборонити дітям робити що-

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

небудь, не намагаючись оцінити, наскільки ця заборона може психологічно утискати підлітка.

Згідно з даними, отриманими в одному з досліджень, в основі майже 20% конфліктів між матір'ю й дочкою лежить несхвалення матір'ю ранньої дружби із хлопчиками; 11 % конфліктів — зайве, на думку матері, прагнення дочки до самостійності; 11 % конфліктів — «упертість» дочки; 19 % — зачіска, косметика, модний одяг.

У свою чергу, дочки вважають, що «мама все перебільшує», або скаржаться, що «мама лає без кінця». Згідно з даними того ж дослідження, конфлікти між матір'ю й дочкою виникали: в 11 років — у 10 % родин; в 12—13 років — у 72 % родин; в 14 років і старшому віці — у 18 % родин.

Цілком зрозуміло, що розходження в думках між дорослими й дітьми нескладно згладити, якщо бути свідомо зацікавленим у цьому. Нічого поганого в самостійності дитини немає, як немає нічого поганого й ганебного в сексуальному розвитку дитини.

Свої «любовні» проблеми підліткові легше обговорити з друзями, а не з батьками. (В одному психологічному дослідженні молодим людям різного віку ставили запитання: «Чи відчували ви коли-небудь, що вам легше обговорювати проблеми із друзями, а не з батьками?»).

Позитивну відповідь дали 61 % підлітків 11—13 років і 90 % юнаків і дівчат 15—18 років).

У зв'язку з необхідністю зацікавити собою представника протилежної статі різко зростає увага до своїх зовнішніх даних (не внутрішніх) і думки оточуючих щодо цього. Просто жахливу реакцію викликають ластовиння, вугри, рідкі зуби, руде волосся. Неймовірно підвищується чутливість до образливих зауважень оточуючих. Варто «об'єкту» любові хоча б один раз жартома висловитися стосовно зовнішності свого прихильника — як «любов» зникає.

Говорити про прояв закоханості в підлітковому віці можна багато. Головне — слід пам'ятати, що статевий потяг не повинен придушуватися.

Цілком особливий тип поведінки простежується в учнів старшого шкільного віку. Центральний новотвір цього періоду — процес активного розвитку особистості, інтенсивного формування світогляду

Великий інтерес старшокласники виявляють до проблем обов'язку, честі, справедливості. Висока в них потреба в довірі, повазі, рівноправних стосунках з дорослими. (Людині незнайомій необхідно звертатися до старшокласників на «Ви».) Неповага до особистості старшокласника, до його «Я» може призвести не тільки до конфліктів, а й до відхилень у моральній поведінці. Цей віковий період розвитку людини є не менш складним і суперечливим, ніж підлітковий.

Із завершенням статевого дозрівання ускладнюється суспільне становище старшокласників. Виникають інтимні стосунки, нові статеві почуття, відмінні за формою й змістом від тих, які мають місце в дорослих чоловіків і жінок. У юнацькі

роки трохи змінюється прояв «гормональної бурі».

Підліток (старший) також підвищено збуджений, емоційно нестійкий, реакції його неадекватні. Своєрідною формою психотерапії виступають у цьому випадку саме дружба, любов. У цьому віці фізична комунікація починає витіснятися словесним спілкуванням.

Обійми, щипки, погладжування замінюються компліментами, іронією, дотепними жартами й грайливими натяками.

Слухаючи телефонні розмови молодих людей, дорослі нерідко втрачають самовладання від їхньої тривалості й беззмістовності, не розуміючи, що сам контакт із ровесниками виконує для них специфічну роль - підтримує самоствердження особистості.

Закохуючись, юнак (частіше ніж дівчина) бажає довести всім свою сміливість, стійкість — прагне виділитися із середовища собі подібних, звернути на себе увагу. (Згадаймо поведінку героя фільму «У моїй смерті прошу винити Клаву К...», коли він зробив стійку на руках на краю даху.)

Максималізм у судженнях, категорична критичність — це теж риси старших підлітків. Саме через ці якості юнак (дівчина) не прощають зради (погляд, усмішку, танець) своєму партнерові і, розриваючи стосунки, замикаються в собі, переживаючи свій біль усередині себе й «мстячи» всім оточуючим за цей біль.

Прагнучи виділитися, виявити свою «самобутність», «індивідуальність», юнаки нерідко вчиняють свої перші злочини (наприклад, зґвалтування — «довести всім і їй, і собі, що я можу»).

Знання того, що його дуже любить мама, робить парубка більш впевненим у відносинах з дівчатами й дає йому змогу простіше компенсувати свої недоліки.

Дуже важливо до цього вікового періоду розбудити в дівчини почуття дівочої честі, жіночої гідності, у хлопчиків — чоловічу стриманість, повагу до жінки, почуття відповідальності за людину, яка довірилася. Тоді в батьків не буде підстав побоюватися за чистоту їхніх відносин.

Строгість виховання, звичайно, потрібна, але це повинна бути строгість розумна й справедлива. Рекомендовано спільне проведення часу, танці, вечори відпочинку, походи, обговорення концертів, спільний спорт, зустрічі «домами».

Важливо навчити юнаків і дівчат спілкуватися, уникаючи вульгарності й бруду; переосмислити статевий потяг як вищу форму людської близькості, якої досягають далеко не всі.

Деякі батьки категорично заперечують необхідність статевого виховання, однак вони не можуть перешкодити дитині одержувати сексуальну інформацію — проблема лише в тому, впливають вони самі чи ні на формування відповідних уявлень. Усвідомлюючи це й бажаючи створити якомога більш сприятливі умови для статевого виховання, багато батьків приступають до виконання цього завдання з великими побоюваннями, не знаючи, з чого почати, що говорити і як не заплутати дитину

повідомленням якихось недоречних подробиць.

Насправді ж навчити дітей розбиратися в питаннях статі не важче, ніж навчити їх безлічі інших речей. Приміром, щоб показати дитині, як треба працювати на городі, зовсім не обов'язково мати вчений ступінь із сільського господарства. Безглуздо чекати, що дитина почне розпитувати вас про букви, якщо ви не покажете їй буквар. Так само не слід чекати, коли вона заговорить про секс — візьміть на себе ініціативу обговорення цієї теми.

Кураторам можна і потрібно проводити тематичні батьківські збори:

- «Як говорити з юнаками та дівчатами про любов, шлюб та сім'ю»;
- «Виховання дівчини — майбутньої матері»;
- «Особливості психічного розвитку старшокласників і виховні завдання батьків»;
- «Коли материнство не тішить»;
- «Поведінка та моральна свідомість підлітків»;
- «Проблеми статевого виховання підлітків»;
- «Сексуальні домагання стосовно дівчат як форма насилля»;
- «Чи можна жити без кохання»;
- «Як навчити дітей безпечної поведінки»;
- «Сімейне виховання: проблема батьків та дітей».

Список використаних джерел:

1. Вакуленко О. В. Здоровий спосіб життя як соціально-педагогічна умова становлення особистості у підлітковому віці//О. В. Вакуленко. -К.,
2. Животовська Л. Кроки Міністерства освіти і науки України на шляху збереження і зміцнення здоров'я молоді//Л. Животовська //Освіта України. -2006, -№34
3. Зимівець Н. Соціально-педагогічна діяльність зі збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я підлітків/Н. Зимівець //Гуманітарний вісник, 2007. - №24. — С. 109-112
4. Могилевкина И. А. Некоторые аспекты репродуктивного здоровья в Украине //Здоровье женщины, 2006. —№ 1 (25). — С. 162 - 166.
5. Мороз В. Збереження репродуктивного здоров'я підлітків//Бібліотека «Шкільного світу», 2012. — с.94-111.
6. Про затвердження Державної програми "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1849.—<http://www.kmu.gov.ua>.

МАЧУШЕНКО Тетяна

студентка дошкільного відділення

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

спеціаліст вищої категорії,

завідувач дошкільним відділенням

ФЕДЧИШИНА Тетяна Леонідівна

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

***Анотація:** Стаття містить огляд сучасних підходів стосовно формування позитивного мислення дітей дошкільного віку. Актуальність статті полягає в тому, що в ній подано ефективні, експериментально досліджені методи формування позитивного мислення дітей.*

***Ключові слова:** позитивне мислення, Я-концепція, самооцінка, успіх, установка.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах проблема формування позитивного мислення є важливою і актуальною. В умовах сучасності людина повинна володіти позитивним мисленням та навичками саморегуляції задля збереження власного фізичного та психічного здоров'я.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження багатьох психологів (В.Калошина, Р.Бернса, І.Д. Беха, А.М. Васютина, Р. Ентони) свідчать: для досягнення дитиною в майбутньому успіху замало збагатити її теоретичними знаннями. Необхідно навчити правильно сприймати труднощі та невдачі, сформуванати адекватну самооцінку.

Багато сучасних вітчизняних та закордонних дослідників (Н.Хілл, В. Сударенков, Стівен Р.Кови, Н.Самоукина, Н.Пил, Х. Пезешкіан) доводять, що думки особистості мають значно вагоміший вплив на її життя, ніж це прийнято вважати.

Постановка завдання. Завдання статті полягає в тому, щоб розглянути

сутність позитивного мислення, вплив Я-концепції дорослого на мислення дітей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретико-методологічний аналіз наукових першоджерел з обраної проблематики показав, що поняття позитивного мислення увійшло в тезаурус психологічної науки наприкінці ХХ ст. Дослідники (В. І. Бобрицька, Р. Ентоні, Ф. В. Калошин, Р. Р. Кашапов, І. О. Кіріллов, М. В. Лапухіна, А. Менегетті, М. Я. Мольц, Н. Пезешкіан, Н. В. Піл, Ч. Т. Фолкен та ін.) окреслили узагальнене бачення його суті, яке полягає у забезпеченні психічного здоров'я та гармонійності існування індивіда [4].

Позитивне мислення спирається на ресурси емоційного, творчого, реалістичного мислення. Найбільшою мірою бачення феномена наближене до концепцій саногенного мислення (Ю. М. Орлов, Н. І. Пов'якель, В. В. Рибалка та ін.), емоційного інтелекту (Г. Гарднер, Дж. Майєр, Е. Л. Носенко, О. П. Саннікова та ін.), емоційного мислення (Г. Майєр), а також раціонального (А.

Елліс), адаптивного, зрілого (А. Бек), в яких розум і емоційна спрямованість взаємодіють з метою зміни помилкових уявлень для подолання емоційних і поведінкових проблем [5].

Психологічні дослідження позитивного мислення можна умовно поділити на два напрямки.

Перший (позитивний) – це розгляд сутності позитивного мислення через позитивне, конструктивне, оптимістичне ставлення індивіда до дійсності (В. І. Бобрицька, Т. О. Гордєєва, Р. Ентоні, Р. Р. Кашапов, Ф. В. Калошин, М. В. Лапухіна, М. В. Личева, М. Я. Мольц, Н. Пезешкіан, Н. В. Піл, О. В. Ромаха та ін.) [2].

Другий (змістовий) – об'єднує у собі дослідників, які висувують положення про фізичне втілення думок у життя людини (космогуманістична теорія А. В. Ігнатенка, духовно-філософське вчення Науки Розуму Е. Холмса, онтогенетична психологія А. Менегетті, теорія мисленнєвого поля Р. Каллахана, праці В. І. Бородкіна, А. Б. Дзигієва, Г. П. Малахова, Р. А. Рассела, Г. М. Ситіна та ін.) [2].

Для підтримки психічного здоров'я потрібно позитивно розглядати себе, жити

у злагоді зі своїм духовним Я, де вкорінені совість, віра, надія та любов. На основі позитивної уваги до себе формується позитивна Я-концепція. Негативна Я-концепція означає неприйняття себе, відчуття своєї меншовартості, малоцінності чи неповноцінності. За позитивної Я-концепції особистість переконана, що вона імponує іншим людям, здатна до певної діяльності, має почуття власної гідності. Цього вона набуває у процесі особистісної взаємодії в соціально і духовно здоровому оточенні. При опрацюванні різноманітної інформації про себе особистість схильна інтерпретувати її на користь свого Я. Вона сприймає себе невіддільно від людей, які є для неї симпатичними (референтної групи) [4].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ми вважаємо, що необхідно:

- визначити ефективні методи та прийоми формування позитивної Я-концепції дітей;
- визначити особливості формування позитивних установок у дітей.

Список використаних джерел:

1. Бейлс Ф. Основные принципы науки разума/ Ф.Бейлс – Донецк : Центр науки разума, 1993 . – 232 с.
2. Зелигман М. Как научиться оптимизму/М. Зелигман. – М.: Вече, 1997, - 431 с.
3. Калошин В. Ф. Неприборкані думки про виховання / В. Ф. Калошин, Н. Б. Вельбовець, М. П. Власко. - Біла Церква : КОППОК, 2006. - 110 с.
4. Савчин М.В. Загальна психологія: навч. посіб./ М.В. Савчин.–К.:Академвидав, 2011. – 464с.

5. Сударенков В.В. Научись думать оптимально, или счастье и успех в твоих мыслях / В.В.Сударенков. – Ростов н/Д: Феникс, 2007. – 364 с.

СЛИВА Анна

студентка дошкільного відділення

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук, доцент

ЧОРНОУСЕНКО Надія Сергіївна

ПРОЯВИ АГРЕСИВНОСТІ В ПОВЕДІНЦІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Annotation: The article is devoted to the study of the problem of aggressive behaviour of preschool children, shows the roots of its reasons and offers possible solutions.

Key words: aggression, aggressive child, emotion, motive, non-adequate behaviour, hypertrophied aggression, increased aggression, self-defence.

Постановка проблеми. Кардинальні зміни в нашому суспільстві ведуть не тільки до економічних і політичних змін, але й до змін моральних норм підростаючого покоління. В нас час спостерігається дуже багато проявів негативної поведінки. І все це часто має пряме відлуння на дітях. Нетерплячі й агресивні – вони стають заручниками тих умов, в яких зростають і виховуються. Усе частіше лунають фрази: «Яка агресивна дитина!», «Звідки в неї стільки агресії!»...Щоб знайти відповідь на ці питання, треба спочатку зрозуміти, що агресія – це порушення в поведінці малюка, а не психічне захворювання.

Проблема дослідження проявів агресивності в поведінці дошкільників є актуальною, в першу чергу тому, що педагоги можуть скорегувати поведінку дітей, направити в правильне,

позитивне русло, з'ясувати основні причини виникнення такої поведінки та підібрати найбільш вдалі напрямки корекції та профілактики агресивних проявів у поведінці самих молодших членів нашого суспільства. Якщо малюку не надати своєчасну допомогу, то він не навчиться пригальмовувати агресивні прояви, які можуть закріпитися, і стати у подальшому житті рисою характеру [4].

Аналіз досліджень та публікацій. Феномен агресивних проявів досліджували видатні психологи та педагоги: З. Фрейд, А. Басс і А. Дарка, Л.С. Виготський, І. П. Підласий, С.Л. Колосова, В. О. Сухомлинський, А. С. Макаренко та інші. Учені розглядали позитивний характер агресивності (коли вона служить

розвитку та прогресу) і негативний (коли веде до руйнування).

Постановка завдання. Усі, без винятку, малюки наділені від народження великою кількістю талантів та здібностей і, коли ці здібності направлені лиш на те, щоб задовольнити певні потреби дорослих (бути чемною, вихованою), – життя дитини стає «життям для дорослих». З часом втрачаються таланти і здібності – дитина втрачає свої власні переживання, дії, саму себе. І часто саме така ситуація викликає дитячу агресію.

У перекладі з латинської мови «агресія» означає «напад». У наші часи термін «агресія» вживається надзвичайно широко. Агресивні дії пов'язують і з негативними емоціями (гнівом), і з негативними мотивами (прагненням нашкодити, зруйнувати), і руйнівними діями [3].

Підвищена агресивність дошкільнят є однією із найбільших проблем у роботі вихователів, тому що вона зберігається та трансформується в стійкі риси особистості. Сьогодні на слуху у дітей, як з екранів телевізорів, так і з розмов дорослих, військові події, агресія дорослих та невинуватих жорстокість. Саме тому так важливо вчити малюків розуміти переживання інших, відгукуватись на них, виявляти співчуття, бажання допомогти безкорисливо, не чекати схвалення чи заохочення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес психологічного супроводу дитини-дошкільника не

можливий без систематичного, всебічного дослідження вікових та індивідуальних особливостей, врахування динаміки психічного розвитку малюків.

Мета дослідження – оцінити рівень розвитку агресивності у дошкільнят, виявити особливості емоційних переживань.

Дослідження проводилось на базі ДНЗ №31, м. Вінниця. Вибірку склали дошкільнята 5-ти – 6-ти років. Кількість досліджувальних 42 особи. Застосований проєктивний метод дослідження (автор Є.І.Рогов), а саме: малюнок «Неіснуюча тварина».

Використання проєктивного методу передбачається як орієнтовний і вимагає поєднання з іншими методами дослідження. Так, враховуючи те, що дошкільник живе в «емоційному» періоді життя, мотивованість малюнка пов'язана саме з емоційним станом малюка, що дає змогу осмислити його поведінкові прояви, які коріняться в емоційному світі дитини. Отже, малюкам пропонувалось намалювати на альбомному аркуші паперу неіснуючу тварину й дати їй назву. Потім малюнки дітей зібралися і ретельно опрацьовувались. Кожен із показників малюнка отримував один бал, а саме: рот із зубами, зуби чітко намальовані; гострі кути; вилуплені очі; наявні ніздрі; сильні лапи; присутня штриховка; лапа як боксерська рукавичка; зубчаті нерівні лінії; нігті, голки, щетина; зброя; лінії з натискуванням; довгі, великі пальці без долоні; загрозлива назва малюнка.

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ
ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Аналізуючи малюнки «Неіснуючої тварини» дошкільнят, стало можливим проводити групування дітей по ступені

направленості агресивності та рівня самооцінки. (Див. табл.1)

Таблиця 1.
Дослідження агресивності у дітей

№	Рівні агресивності	Кількість дітей	Кількість %
1.	Рівень агресивності вищий за середній	10	23,8
2.	Середній рівень агресивності	16	38,1
3.	Низький рівень агресивності	16	38,1

За результатами дослідження виявили, що *низький* рівень агресивності у 38,1% дітей, тобто повна відсутність агресивних дій, навіть при необхідності самозахисту; *середній* рівень 38,1%, тобто злегка завищена агресія (неадекватне використання агресії в критичних ситуаціях – неузгодження); *вищий за середній рівень* 23,8%, тобто гіпертрофована агресія (висока частота і сила агресивних реакцій навіть із невеликого приводу, виражена ступінь деструкції – небезпека оточуючих).

Систематизація знань про причини відхилень в поведінці дитини, допоможуть скоординувати виховну роботу педагогів на надбання дітьми навичок, необхідних для того, щоб краще розуміти себе та інших людей, набуті позитивного досвіду у поведінці [1].

І все ж: хлопчики чи дівчатка виростають агресивними найбільш часто? Існують відмінності в прояві агресивності хлопчиків і дівчаток. Хлопчача агресія зазвичай проявляється більш відкрито, грубо, вона менш керована, і

контролювати її хлопчики починають пізніше, ніж дівчатка. Існує думка в суспільстві про те, що дівчаткам не личить виявляти свою агресивність, і тому їх набагато раніше починають вчити стримувати її. Хлопчику у відповідь на скаргу про те, що його образили, побили, кажуть: «Піди і дай здачі», на що дівчинці радять: «Не зв'яжуйся або відійди». Ще одна відмінність. Дівчатка більш вразливі, грубий вияв агресії зазвичай їм не пасує. Тому вони дуже рано замінюють фізичну агресію на словесну. Це виглядає м'якше, зате б'є болючіше. Жіноча стать раніше навчається контролювати свою агресивність, тому вона рано стає у них вибірковою. Дівчатка чітко спрямовують свою агресію на адресу конкретної людини, причому точно в його психологічно вразливе місце. Володіючи найкращим самоконтролем, дівчатка досить часто "підставляють" хлопчиків. Хлопці контролюють свою агресію гірше, вони направляють її на всіх оточуючих без розбору [4]. (Див. табл. 2)

Таблиця 2.
Дослідження агресивності серед дівчаток і хлопчиків

**ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ
ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ**

№	Рівні агресивності	Дівчатка		Хлопчики	
		К-сть	%	К-сть	%
1.	Рівень агресивності вищий за середні	3	11,1	7	46,6
2.	Середній рівень агресивності	12	44,4	4	26,6
3.	Низький рівень агресивності	12	44,4	4	26,6

Отже, за результатами дослідження були отримані наступні дані: *низький* рівень агресивності: у дівчаток – 44,4%, у хлопчиків – 26,6%; *середній* рівень: у дівчат – 44,4%, у хлопчиків – 26,6%; *вищий за середній*: у дівчат – 11,1%, у хлопчиків – 46,6%.

Висновки. Агресивність певною мірою притаманна будь-якій людині. Агресивність дитини досить неоднорідна. З одного боку, вона може служити способом самозахисту, відстоювання своїх прав, задоволення бажань і досягнення мети. Виражена в прийнятній формі агресія грає важливу роль в здатності адаптуватися до обставин, пізнавати щось нове, домагатися успіху. З іншого боку, агресивність у формі ворожості і ненависті здатна завдати шкоди, сформувати небажані риси характеру або задираки, хулігана, або боягуза, що

боїться постояти за себе. І те й інше негативно позначається на становленні особистості, а в крайніх випадках може призвести до руйнування безпосереднього оточення, включаючи значимих людей. Перший тип агресивності, безумовно, бажаний, необхідний для виживання та досягнення успіху. Другий тип, незважаючи на ряд негативних якостей, часом може бути теж необхідний для адаптації та виживання. Загалом надмірна та постійна агресивність є причиною формування деструктивної поведінки дитини навіть стосовно людей, яких вона любить, тому таким дітям потрібно більше приділяти уваги, проводити з ними виховні бесіди, залучати до посильної фізичної діяльності (полити квіти, підмести підлогу, прибрати іграшки) постійно показувати дитині, що її люблять, що про неї піклуються.

Список використаних джерел:

1. Журнал «Психолог дошкілля» №9, вересень 2015, Шкільний світ: експерт у галузі освіти.
2. Бовть О. Б. Причини агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку // Педагогіка і психологія. 1997.
3. Венгер А.Л. Психологічне консультування та діагностика .- М.: Генеза, 2001.
4. Дроздов О. Ю. Проблеми агресивної поведінки особистості: Навчальний посібник - Чернігів: ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка, 2000

КОЗАК Оксана, ХОДЮК Дарина

студентки дошкільного відділення

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

викладач дошкільної педагогіки

ТОКАР Любов Петрівна

РЕАЛІЗАЦІЯ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЩОДО МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

***Annotation:** You can read in the article about the exposure of efficiency of joint work of kindergartens and schools in relation to children's speech development . The special actuality recently was gained by the following problem between the links of education, especially between kindergarten and school. The Ukrainian preschool linguodidactic succession is understand as a necessary continuity of developing language skills between the preschool and school links of education that is provided by intercommunication of all of the tools of linguodidactic the system : aim, content, methods, means, forms.*

***Keywords:** continuity prospects, efficiency, teamwork, speech development.*

Постановка

реформаційні процеси, що відбуваються у сучасному освітньому просторі, зумовлюють нагальність розв'язання комплексних соціально-педагогічних завдань, одним з яких є забезпечення наступності між суміжними ланками освіти. У відповідності з чинним законодавством та нормативно-правовими документами саме наступність є однією з обов'язкових умов здійснення неперервності здобуття освіти, яка певною мірою має забезпечити єдність, взаємозв'язок та узгодженість мети, змісту, методів, форм навчання й виховання з урахуванням вікових особливостей дітей на суміжних щаблях освіти.

Мета статті: проаналізувати наступність та перспективність у спільній

проблеми:

роботі ДНЗ та школи щодо мовленнєвого розвитку дітей.

Аналіз досліджень і публікацій:

Проблемою реалізації наступності дошкільного виховання та початкової освіти щодо мовленнєвого розвитку дітей займалися педагоги О.Я. Савченко, О.Л. Кононко, Л.А.Парамонова, М.М.Поддяк, З.М.Істоміна, Т.М.Фадеева, Л. Калмиков та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження: Перехід дитини з дитячого садка у школу є важливим етапом її життя, який пов'язаний не лише зі зміною середовища її розвитку, а й із відповідними процесами самоусвідомлення, із зіткненням з новими проблемами, відкриттям у собі нових можливостей тощо. Одним дітям це додає піднесеного настрою, відчуття виходу на новий життєвий щабель, іншим

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

вселяє ностальгію за звичним життям у у них інтерес до школи, бажання вчитися. дитячому садку, часто породжує стресові [2]

стани. Тому дуже важливо, щоб у Механізм здійснення наступності, дошкільному закладі, в сім'ї допомогли його складові частини функціонують за дитині усвідомити, що дитячий садок і допомогою певних форм і методів, школа є ланками єдиної системи освіти і реалізованих у процесі спеціально виховання, а все те, що чекає дитину у організованій діяльності адміністрації, школі, є продовженням того, чим педагогів ДНЗ, вчителів початкових класів займалася, що опановувала вона раніше. Не щодо створення умов для ефективного і менш важливо, щоб із перших днів безболісного переходу дітей до початкової перебування в школі вона на конкретних школи.

реаліях переконувалася в цьому. Все це Тому основними завданнями співпраці можливе за дотримання принципу ДНЗ і школи є:

наступності дошкільної та початкової освіти.[1] – створення психолого-педагогічних умов, що забезпечують сприятливий перебіг процесу адаптації першокласників до шкільного навчання (природність переходу з дитячого саду в школу);

Як свідчать дослідження, об'єднання у – поліпшення підготовки до навчання в школі 5-6 річних дітей;

комплексі двох підсистем значно посилює – поглиблення інтересу до життя в школі;

його виховні можливості, створює умови – надання допомоги сім'ї в новій ситуації, що виникає при підготовці до навчання в школі і при вступі дитини до школи.

для психологічно комфортного переходу дитини з дитсадка у школу.

Наступність між дошкільними і шкільними ланками освіти не повинна розумітися тільки як підготовка дітей до навчання. У дошкільному віці закладаються найважливіші риси майбутньої особистості. Необхідно прагнути до організації єдиного розвиваючого світу – дошкільної та початкової освіти.

Щоб зробити перехід дітей до школи більш м'яким, дати їм можливість швидше адаптуватися до нових умов, вчителі повинні знайомитися з формами, методами роботи в дошкільних установах. А ознайомлення самих дошкільнят зі школою, навчальним та громадським життям школярів дає можливість розвинути

Проаналізувавши програмне забезпечення навчання дітей рідної мови в дошкільних закладах і початкових школах України, Н. Шиліна визначила кінцеві результати з розвитку мовлення дітей, виділила напрями роботи, що потребують наступності й перспективності.

Щодо звукової культури мовлення, то наприкінці дошкільного віку дитина досягає досить високого рівня розвитку, вона чітко і правильно вимовляє всі звуки та звукосполучення у словах рідної мови і фразях згідно з нормами фонетики та

орфоепії. Дошкільники володіють дотриманням відповідної інтонації, прийомами звукового і складового аналізу доповнювати незавершене речення одним-слів за схемою та без неї. Вони розрізняють двома словами, самостійно складати і виділяють голосні й приголосні (тверді й речення за малюнком (це завдання дитина м'які) звуки. Діти повністю підготовлені до виконує усно, що є дещо заниженою навчання грамоти. У першому класі вимогою для школи).

відбувається закріплення та автоматизація Крім того, дошкільник володіє набутих вмінь і навичок. вмінням складати описові, сюжетні

Саме цей напрям потребує наступності розповіді, розповіді-міркування, вигадувати й перспективності під час навчання дітей реальні та фантастичні сюжети. У школі на грамоти. Дитина-дошкільник знає алфавіт цій основі дитина засвоює вміння та звукове позначення літер, читає по переказувати сюжетні тексти букварного складах. У школі на основі сформованих типу, передавати їх з відповідною умінь і навичок, вона починає читати інтонацією'.

букварні тексти вже цілими словами і лише На основі досліджень Л. Калмикова окремі з них — по складах. Крім того, дійшла висновку, що реалізація принципу першокласник набуває вміння ділити слова наступності між дошкільною підготовкою і на склади (наприклад, із відкритим шкільним навчанням у галузі формування складом, зі збігом приголосних звуків граматичної будови мовлення можлива за тощо). умови посилення синтаксичної роботи в

Щодо словникової роботи, то першому класі. На межі двох етапів наприкінці дошкільного віку у словнику оволодіння мовленням реалізація принципу дитини наявні всі частини мови. Вона вміє наступності під час формування класифікувати предмети відповідно до граматичної будови мови здійснюється за родових ознак, вживає узагальнювальні таких умов: опертя на мовленнєвий досвід, поняття, розрізняє та пояснює багатозначні набутий дітьми до школи; організація слова, переносне значення слова, добирає роботи над реченням з урахуванням єдності синоніми, антоніми, омоніми, епітети, його істотних ознак (значення, форми, метафори тощо, утворює споріднені слова, структури); вивчення лексико-виконує різноманітні вправи на орфографічних тем на матеріалі речення словотворення. Дитина може вільно (на синтаксичній основі); вивчення речення спілкуватися з дорослими й однолітками, як частини тексту. [4]

підтримувати розмову на будь-яку тему в Велика увага приділяється **формам здійснення наступності ДНЗ і школи:** межах її розуміння. Цей напрям роботи

Щодо зв'язного мовлення, то 1. Взаємодія педагогів: випускник дошкільного закладу вико- - спільні педагогічні ради (ДНЗ і школа); ристовує різні типи речень, у школі він - семінари, майстер-класи; вчиться складати різні за структурою і - круглі столи педагогів ДНЗ та метою висловлювання речення з вчителів школи;

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

- психологічні та комунікативні навчання в межах цілісної системи освіти, тренінги для вихователів та вчителів; слід визначити основні напрями

- проведення діагностики по удосконалення наступності у навчанні визначенню готовності дітей до школи; рідної мови дошкільників і молодших

- взаємодія медичних працівників, школярів. Серед них:

психологів ДНЗ і школи;

- визначення перспективи у навчанні

- відкриті покази освітньої діяльності в української мови від дошкільного ДНЗ і відкритих уроків в школі; дитинства до кінця початкової школи;

- педагогічні та психологічні підпорядкування їй мети й завдань кожного спостереження. з цих вікових періодів;

2. Співпраця з батьками:

- спільні батьківські збори з навчання мови у 1 класі з урахуванням педагогами ДНЗ та вчителями школи; усього набутого у дошкільному дитинстві
- круглі столи, дискусійні зустрічі, мовного й мовленнєвого досвіду;
- надання пріоритету розвитку педагогічні «вітальні»;
- батьківські конференції, вечори продуктивно-творчих і творчих видів запитань і відповідей; навчально-мовленнєвої та художньо-мовленнєвої діяльності як основи для формування продуктивної уяви і творчого мислення, дитячої самостійності, ініціативи;
- консультативні центри при ДНЗ та школі; мовленнєвої діяльності як основи для формування продуктивної уяви і творчого мислення, дитячої самостійності, ініціативи;
- зустрічі батьків з майбутніми учителями; мислення, дитячої самостійності, ініціативи;
- дні відкритих дверей;
- творчі майстерні;
- анкетування, тестування батьків для опори на актуальний для даного вікового вивчення самопочуття сім'ї напередодні періоду вид діяльності; створення умов для формування елементів провідної діяльності наступного вікового періоду;
- освітньо-ігрові тренінги та лінгводидактична перепідготовка практикуми для батьків дітей дошкільного вчителів початкових класів і активізація віку, ділові ігри, практикуми; просвітницької діяльності серед батьків задля ознайомлення з психолого-педагогічними особливостями навчання мови 6-річних першокласників.
- сімейні вечори, тематичні дозвілля;
- візуальні засоби спілкування (стендовий матеріал, виставки, скринька запитань і відповідей тощо); засідання батьківських клубів (заняття для батьків і дитячо-батьківських пар). [5]

Висновки. Виходячи з розуміння дотримуватись певних умов: наступності як провідної умови співробітництва має бути довготривалим і безперервності процесу розвиваючого нерозривним; робота - системною і навчання, яка забезпечує єдність усіх етапів

ОСОБИСТІСТЬ, СІМ'Я ТА СУСПІЛЬСТВО - ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

плановою; завдання - комплексними та інтегрованими. опору тільки на предметну готовність своїх найменших учнів до навчання. У

Якщо дошкільна освіта якісно змінилась у плані розуміння цілей підготовки дитини до школи та реалізації її вікових можливостей на шостому році життя, то й початкова школа не може лишитися у межах давніх уявлень про діяльності як провідної. У початковій школі маємо створювати умови для подальшого повноцінного розвитку здобутків дошкільного віку і водночас для формування новоутворення молодшого шкільного віку – навчальної діяльності як провідної.

Список використаних джерел:

1. Долмаш Л. Реалізація принципів наступності й неперервності між дошкільною і початковою освітою// Сучасна школа України -2009 р.
2. Савченко О. Наступність і перспектива в роботі двох перших ланок освіти // Дошкільне виховання -2000 р.
3. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. – Запоріжжя : Просвіта, 2008 р.
4. Перережко І. Проблеми наступності в навчанні / І. Перережко // Початкова освіта. – 2006 р.
5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Поніманська Т. І. – К.: Академвидав, 2006 р.

ДАЦЮК Олена

студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач відділенням іноземних мов
ПИНДИК Олена Георгіївна

СКОРОЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ

Предметом нашого дослідження є скорочення англійської мови в віртуальному просторі.

Об'єктом дослідження є тексти в Інтернет просторі та SMS повідомлення, що містять в собі скорочення.

Метою нашого дослідження є вивчення теоретичних аспектів скорочень в англійській мові, дослідження колоквіальних та SMS-скорочень, здійснення частотного аналізу лексики яка піддається скороченню в віртуальному просторі та вивчення особливостей використання SMS- скорочень в навчальному процесі.

Для досягнення поставленої мети ми маємо виконати такі **завдання**:

1) Дослідити історію виникнення скорочень та їх типологію.

2) Проаналізувати колоквіальні скорочення, скорочення в Інтернет - комунікації та коротких текстових повідомленнях.

3) Опрацювати способи перекладу скорочень та проблеми що виникають при їх перекладі.

4) Здійснити частотний аналіз лексики, яка піддається скороченню в віртуальному просторі.

5) Розглянути особливості використання SMS-скорочень в навчальному процесі.

Мета та завдання даної роботи диктують необхідність використання таких **методів дослідження**: описового методу (інвентаризації та систематизації мовних одиниць, в даному випадку – скорочень), методу діахронічного аналізу (порівняння зі зразками англійської мови більш ранніх часів, а також дослідження розвитку англійської мови, а саме явища скорочення в ній), дослідження лексико – семантичних та прагматичних особливостей прикладів скорочень, вживаних в сучасній англійській мові.

Проблеми скорочення лексичних одиниць, як специфічного явища англійської мови висвітлені в численних наукових працях та привертати увагу багатьох вчених, а саме: В.В Янсона, В.В. Борисова, Н. Порохову, Н. Лаврову, Р. Гінзбурга, Д. Крістала, О. Єсперсона та ін.

В сучасній англійській мові скорочення зустрічаються скрізь. Завдяки розвитку комунікаційних технологій, їх популярність постійно зростає. Для економії часу в он - лайн спілкуванні, багато користувачів скорочують типові слова і навіть репліки до кількох літер.

Мова Інтернет - простору, в іншому випадку її ще називають мовою комп'ютерної опосередкованої комунікації (СМС), Інтернет - опосередкованої комунікації (ІМС) або Інтернет - сленг,

містить в собі нетрадиційні скорочення, аббревіатури, слова та фрази, і безсумнівно є однією з нових форм англійської мови.

Взагалі, Інтернет - сленг поєднує в собі письмову та усну форми мови, до такої міри, що ми ніколи не бачили раніше. Відправка повідомлення за допомогою обміну миттєвими повідомленнями і в чатах вимагає швидкості, і в багатьох випадках лаконічності [32].

Електронні повідомлення є основним способом спілкування в Інтернеті, практично всіх Інтернет користувачів. Миттєві повідомлення (IM), в даний час знаходяться на другому місці. Інтернет - опитування Newsgroups виявило, що 57% людей у віці від 20 - 34 обмінюються електронними повідомленнями регулярно, і ця цифра зростає до 80% для людей віком 16 - 19 років. Справді, для вікової групи 16 - 19, миттєві повідомлення наближаються або навіть і перевершують електронну пошту у важливості [13].

Мова Інтернет - простору передбачає використання графічних символів (смайлів), аббревіатур, скорочень і архаїчних або незвичних діалектів лексикології англійської мови. Це відбувається в основному через служби коротких повідомлень (SMS), веб - чати, електронну пошту і т.д.

Девід Крістал у своїй книзі "The Language and the Internet" прирівнює швидке поширення Інтернет сленгу до масштабної пожежі, що розвивається на сьогодні в чатах, онлайн відео - іграх, соціальних мережах, форумах [26].

Сьогодні проникнення мови Інтернет простору в культуру суспільства настільки

велике, що знати його закликають найавторитетніші видання. Наприклад, The Wall Street Journal повідомляє про те, що тільки в минулому році американці відправили близько трильйона SMS.

У більшості з них використовуються скорочення, незнання яких може призвести до банального нерозуміння. Наводиться приклад старенької з Пенсильванії, яка відправила своєї знайомої телеграму про співчутті у зв'язку зі смертю родички. Все б нічого, але бабуся приписала до повідомлення скорочення *LOL*, наївно вважаючи, що це значить "*lots of love*" – "з великою любов'ю". Зрозуміло, що у своєму загальноприйнятому значенні ця аббревіатура в тексті співчуття виглядала жахливо [32].

Мобільний сленг непогано знати і батькам, вважає видання, які хотіли б знайти спільну мову з дітьми. Підловивши, приміром, свого нащадка за надсиланням повідомлення *POS* ("*parents over shoulder*" - "батьки заглядають через плече"), можна задуматися про те, що ж приховують від вас син або дочка [13].

Використання сленгів варіює серед класу користувачів, однак, можливо виділити деякі загальні слова, літери, аббревіатури та скорочення, що є загальноновживаними.

У своєму дослідженні ми вирішили проаналізувати мову Інтернет простору та виокремити певні правила вживання та утворення скорочень, на яких побудоване Інтернет спілкування, а також здійснити частотний аналіз лексики, що піддається скороченню в Інтернет просторі.

Для дослідження, нами було проаналізовано повідомлення на таких чатах, форумах та соціальних мережах, як “Weslyean University Student Forum”, “International Student Forum”, “Bogleheads”, “Yahoo Groups”, “Facebook”, “Twitter” та “Movie Forum”.

Було проаналізовано мову, стиль, особливості спілкування та здійснено частотний аналіз лексики що піддається скороченню на англомовних чатах, форумах та соціальних мережах різного спрямування та для різних вікових категорій.

Отже, можемо зробити наступні висновки:

1) Скорочення в Інтернет жаргоні представлені різними типами:

- усічення кінцевої частини слова (*semi* від *semicolons*, *jock* від *jockey*, *quest* від *question*);

- усічення початкової частини (*Net* від *Internet*);

- літерне скорочення словосполучень і навіть речень, слід відмітити, що даний тип скорочення є найпоширенішим в Інтернет просторі (*DIAFYO* – *Did I Ask For Your Opinion?*; *GMAB* – *Give Me A Break*; *GMTA* – *Great Minds Think Alike*; *HAND* – *Have A Nice Day*; *LMK* – *Let Me Know*; *OV* – *Opinions Vary*; *PMFJI* – *Pardon Me For Jumping In*; *RIP* – *Rest In Peace*; *RTM* – *Read The Manual*) [37; 35; 33].

2) Основні правила орфографії та пунктуації переважно ігноруються в Інтернет спілкуванні. Проте, слід зауважити, що у той час як голосні літери і розділові знаки слів у мові Інтернет простору, як правило, опускаються, Девід Крістал зазначає, що апострофи

зустрічаються досить часто. Він цитує американське дослідження 544 повідомлень, де поява апострофів в мові SMS становить приблизно 35 %. Це досить несподівано, адже деколи надрукувати апостроф в скороченому слові займає більше часу, ніж надрукувати повну форму слова. Цікаво, і те, що використання апострофа не може бути повністю віднесене до неоднозначних слів, які могли б бути неправильно трактовані без нього. Є не так багато випадків, в англійській мові, де відсутність апострофа викликає нерозуміння в повідомленні. Наприклад, “*we’re*” без апострофа могло б сприйматись як “*were*”, однак, незважаючи на неоднозначність, читач міг би зрозуміти значення, покладаючись на позицію слова в реченні чи контекст. А при вживанні слів “*I’m*, *she’s*” взагалі не виникає ніякої двозначності, проте користувачі і тут вживають апострофи, щоб переконатись, що їх повідомлення зрозуміли правильно [25].

3) Можливі різні способи утворення скорочень:

- одна літера або цифра може замінити ціле слово, наприклад: *b* – *be* (бути); *8* – *ate* (їв); *c* – *see* (бачити); *4* – *for* (для); *r* – *are*; *2* – *to/too*; *U* – *you* (ти); *y* – *why* (чому); *ur* – *your / you are* (твій / ти є) [40; 41]

- одна літера або цифра може замінити склад: *activ8* – *activate* (активувати); *gr8* – *great* (чудово); *m8* – *mate* (товариш); *l8r* – *later* (нізніше); *b4* – *before* (неперед); *there4* – *therefore* (тому); *2day* – *today* (сьогодні); *w8* – *wait* (зачекай); *H8* – *hate* (ненавидіти); *NO1* –

по one (ніхто); NE1 – anyone (хто – небудь); 4eva – forever (назавжди) [8];

- виключення голосних зі слів, в таких випадках значення слова визначається послідовністю приголосних, наприклад: *btw – between (між); bcs – because (тому що); YR – your (твій); SPK – speak (говорити); PPL – people (люди); PLS – please (будь ласка); frnd – friend (друг); hmwrk – homework (домашня робота); msg – message (повідомлення); prbly – probably (ймовірно); pce – peace (мир / спокій); txt – text (текст).*

4) Найчастіше скороченню піддаються:

- словосполучення (*FAQ – frequently asked questions; AFAIK – As Far As I Know; IMHO – In My Humble Opinion; ASAP – As Soon As Possible; BFN – Bye For Now; BRB – Be Right Back; GTG – Got To Go; FTF – Face to face; LOL – Laugh Out Loud; OMG – Oh My Gosh(God); ROTFL – Roll On The Floor Laughing; TTYL – Talk To You Later; ASAYGT – As Soon As You Get This; BI5 –*

Back In Five; CTO – Check This Out; CYO – See You Online; GBH – Great big hug; GBY – God bless you; HAND – Have a nice day; PAW = Parents are watching; W8AM – Wait a minute; WAU – What about you; YL – Young lady; G2B – Going to bed; IGU – I give up; DIKY – do I know you?; FOAF – friend of a friend; AFC – Away From Computer; SMH – Shaking my head; Time – Tears in my eyes) [36; 40; 42; 43; 31].

- прислівники (*L8R – later; there4 – therefore; 2DA – today; 4EVER – forever; B4 – before; A3 – anyplace, anywhere, anytime; B&F – Back and Forth; TOM – tomorrow*);

- іменники (*M8 – mate; MSG – message; PPL – people; BF – boyfriend; GF – girlfriend; MINS – minutes; WKND – weekend; GGG – giggle; ADR – address; H&K – hug and kiss; ACK – acknowledgement; BR – bathroom; C – T – city; NME – enemy; pix – pictures / photos; YF – wife*);

- займенники (*EVRE1 – everyone; ne – any; ne1*

- дієслова (*IC – I see, NV – never mind, B – be, CHK – check, CLD – could, CLK – click, CRE8 – create, IDK – I don't know, W8 – wait, WTB – Want To Buy, WTS – Want To Sell; BZ – busy*);

- прикметники (*FAV – favorite; I – D – L – ideal; Jealz – jealous*) [31; 38; 35];

5) Для того, щоб передати про свої емоції використовуються не лише слова, а й графічні символи (смайли). До найпоширеніших належать: <3 = *a Heart*; (./.) = *emotionless/calm*; (: = *Unsmiley*; (: - * = *Kiss*; *_* = *watching you*; % - (= *confused*; % - | = *worked all night*; ZZZ = *tired / bored*; :3 = *happiness*; ; -) = *joke or double meaning in what was said*; : - O = *surprise or shock*; (- _ -) = *sadness*; ^5 = *high five* [33; 31].

Отже, як ми бачимо з дослідження, на сьогоднішній день, неможливо уявити англійську мову без скорочень, вони є всюди, практично в усіх стилях мовлення, починаючи від ділової розмови і закінчуючи неформальною перепискою в віртуальному просторі. В сучасному світі, де практично всі спілкуються між собою за допомогою Інтернет простору, для того щоб нормально розуміти інших і бути адекватно сприйнятим і зрозумілим просто необхідно вивчити Інтернет сленг,

невід'ємною частиною якого є редукують словосполучення, залишаючи скорочення. при цьому лише першу літеру кожного

Проаналізувавши лексику яка окремого слова. Скорочення стають піддається скороченню, можемо зробити окремою мовою, мовою, яку необхідно висновок, що практично всі частини мови знати і розуміти, якщо бажаєте іти у ногу з можна скоротити, проте найчастіше науково - технічним прогресом.

ЛОЗОВСЬКА Анастасія

студентка відділення іноземних мов

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук, доцент,

ЯЩУК Петро Ананійович

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

***Annotation.** In this article is considered the question of classification of means of expression of modality in the modern English language and category of modality. A lot of scientists worked on this question. The modality is considered such as grammatic, syntactic and semantic category by many scientists.*

***Key words:** modality, means of expression of modality, modal words.*

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день проблема модальності залишається однією з найактуальніших проблем лінгвістики в силу своєї складності та різноманітності. Модальні відношення і засоби їх реалізації все частіше привертають увагу лінгвістів і стають об'єктом вивчення на формально-синтаксичному, семантико-синтаксичному, комунікативно-функціональному та текстовому рівнях. Вони досі не отримали повного пояснення у зв'язку з багатоплановістю, специфічністю мовного вираження і функціональними особливостями. Таким чином, недостатня наукова систематизація категорії модальності і засобів її вираження в англійській мові обумовлюють актуальність даного дослідження.

Метою даної роботи є дослідити категорію модальності, основні види модальності та засоби її вираження, також модальні дієслова та слова.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

1. охарактеризувати модальність як функціонально-семантичну категорію;
2. визначити основні види модальності;
3. дослідити класифікацію засобів вираження модальності в сучасній англійській мові;
4. охарактеризувати головні модальні дієслова та інші засоби вираження модальності.

Об'єктом дослідження є категорія модальності в сучасній англійській мові.

Предметом дослідження є модальні дієслова та слова як основні засоби вираження модальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у вивчення категорії модальності зробили такі вчені, як Ш. Баллі, О. І. Беляєва, В. В. Виноградов, З. К. Долгополова, Л. С. Єрмолаєва, Г. О. Золотова, Ф. Р. Палмер, В. З. Панфілов та ін. Проте явище модальності все ще залишається об'єктом дослідження багатьох лінгвістів, оскільки модальні слова і словосполучення вважаються одним із найсуперечливіших лексико-граматичних розрядів слів і привертають увагу дослідників.

Виклад основного матеріалу. В логіці модальність – це найсуттєвіша ознака судження як форми мислення, що визначається як категорія, яка класифікує судження залежно від характеру відносин між предметом судження та його ознакою, тобто залежно від характеру об'єктивних зв'язків, які відображаються в судженні, або як ступінь достовірності думки, що передається в судженні [1, с. 148].

У мовознавстві модальність належить до найсуттєвіших характеристик речення і трактується як категорія, що виражає зв'язок висловлювання з реальною дійсністю. Різними дослідниками модальність визначається як граматична, синтаксична або семантична категорія. Р. А. Будагов, наприклад, розглядає модальність як граматичну категорію; Л. С. Єрмолаєва вважає модальність синтаксичною категорією, зазначаючи, що за межами синтаксичної модальності залишаються лексичні засоби.

Як семантичну категорію модальність розглядають В. В. Виноградов, Г. В. Колшанський, І. Б. Хлебнікова, оскільки модальний зміст може бути виражений різними мовними засобами. До них відносяться граматичні (морфологічні), лексичні (модальні слова), лексико-граматичні (модальні дієслова) й інтонаційні засоби [2, с. 17].

Модальність реалізується то на граматичному, то на лексичному, то на інтонаційному рівні, то на ділянках висловлювання в цілому і має різні способи вираження, вона виражається різними граматичними та лексичними засобами: спеціальними формами нахилень; модальними дієсловами (наприклад, російськими: може, повинен; англійськими: must, can); іншими модальними словами (наприклад, російськими: здається, мабуть; англійськими: perhaps, likely); інтонаційними засобами.

Модальність, будучи екстралінгвістичною категорією, що виражає відношення мовця до реальності, має загальні в англійській та українській мові засоби реалізації, які в себе включають: • фонетичні засоби (наголос та інтонація); • лексико-граматичні засоби (модальні дієслова); • лексичні засоби (модальні слова та модальні вирази), що виражають суб'єктивну модальність [3, с. 92].

Серед фонетичних засобів суб'єктивної модальності одне з провідних місць займає наголос – фонетичне виділення словесних знаків, які, на думку мовця, мають особливо важливе значення.

Відношення мовця до повідомлюваного може передаватися за допомогою інтонації, внутрішніми функціями якої вважають вираження емоцій та взаємовідносин між комунікантами [3; с. 95].

На лексичному рівні модальність виражається за допомогою модальних слів: *certainly, of course, no doubt, surely, apparently, indeed, evidently, naturally, obviously, really, actually, happily – unhappily, luckily – unluckily, fortunately – unfortunately* та інші. Модальні слова виражають ставлення мовця до реальності та можливості дії, про яку йде мова. Тобто, суть модального відношення полягає в тому, як думає, розуміє, кваліфікує своє повідомлення той, хто його говорить, як він відноситься до дійсності, щоб забезпечити дієвість, актуальність основного засобу спілкування. Таким чином, модальні слова можна поділити на:

1) слова, що виражають впевненість – *certainly, no doubt, surely, apparently, undoubtedly* та інші.

2) слова-“підсилювачі” – *evidently, obviously, really, actually* та інші.

3) слова, що виражають невпевненість – *perhaps, maybe, probably* та інші.

4) слова, що виражають схвалення та несхвалення – *happily – unhappily, luckily – unluckily, fortunately – unfortunately*.

На лексико-граматичному рівні модальність виражається за допомогою модальних дієслів, таких як: *can, may, must, ought, shall, will, have to, need, to be to*.

У групу модальних дієслів входить невелике число дієслів, що виділяються серед всіх дієслів цілим низкою характерних особливостей у значенні, вживанні і граматичних формах. Ці дієслова не мають жодної власне дієслівної граматичної категорії; у них можуть бути лише форми способу і часу, що є показниками присудка. У силу цього, а також в силу відсутності у них непередикативних форм (інфінітива, герундія, дієприкметників), модальні дієслова стоять на периферії дієслівної системи англійської мови.

Модальні дієслова *must, should – ought, will-would, can-could, may-might, need* можуть виражати різні відтінки припущення. Вчені припускають, що модальні дієслова виражають об'єктивну реальність, в той час як вступні слова – суб'єктивну. Можна припустити, що дієслова *can* і *may* спеціалізуються на передачі можливих, передбачуваних дій, а дієслова *must, should, might*, крім значення повинності, передають і передбачувані, ймовірні дії, тісно торкаючись, таким чином, зі значенням вступних слів, таких як *perhaps, possibly, probably, certainly*. Коли модальні слова та вступні слова вживаються одночасно, в таких випадках ми маємо справу з синонімічними конструкціями [4, с. 20].

Висновки. Отже, модальність, будучи особливою мовною категорією, без якої неможливо передати ставлення автора до зображуваної дійсності, в перекладі може передаватися тими же засобами, якими вона виражена у тексті-оригіналі, або іншими засобами, або

зовсім не знаходити формального вираження.

Список використаних джерел:

1. Бурлакова В. В. Теоретическая грамматика английского языка / В. В. Бурлакова. – Л. : Изд-во Ленинградского университета, 1983. - 255 с.
2. Зверева Е. А. Научная речь и модальность (система английского глагола) / Е. А. Зверева. – Л. : Наука, 1983. - 158 с.
3. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. - Вінниця: "Нова книга", 2001. - 448с.
4. Ткачук В.М. Категорія суб'єктивної модальності / Автореф. дис. канд. філол. наук. - Донецьк, 2002. - 24 с.

МАКСИМИШИНА Лілія

студентка відділення іноземних мов

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

магістр педагогічної освіти,

викладач англійської мови

МИХАЛЬЧУК Олеся Миколаївна

**VARIETIES OF ENGLISH IN NATIVE
SPEAKER COMMUNITIES**

***Annotation:** The article explores the historical background to the spread of the English language beyond the British Isles and examines the linguistic peculiarities of its regional variants within native speaker communities.*

***Key words:** the English language, spread, regional variety.*

One of the most notable demolinguistic phenomena of the modern age has been the expansion of the English language, from its roots as a set of West Germanic dialects in early medieval England to its current position as the leading global lingua franca. It now has hundreds of millions of native speakers and an even larger population of non-native speakers, living in every region of the world. This expansion has involved three major phases: the anglicization of Britain's Celtic population; the transfer of English to other continents through emigration from

Britain and colonialism; and the adoption of English as an international language by people in non-English speaking countries beyond the former British Empire [1, p. 1].

Britain's colonial expansion established the pre-conditions for the global use of English, taking the language from its island birthplace to settlements around the world. The English language has grown up in contact with many others, making a hybrid language which can rapidly evolve to meet new cultural and communicative needs.

The object of our study is the English language in its regional variation within

native speaker communities. **The subject** is represented by the linguistic characteristics of the varieties of English.

The aim of the research is to overview the spread of English across English-speaking countries, and to explore the peculiarities of the varieties of English.

To achieve the aim of the study we were to complete the following **tasks**:

1) to clarify the reasons that have predetermined the use of the English language in the USA, Canada, Australia, and New Zealand;

2) to explore the peculiarities of the varieties of the language in English-speaking communities.

Varieties of English is a vibrant research field that has attracted scholars from many different linguistic subdisciplines (D. Crystal, D. Graddol, C. Boberg, E. Gelderen, C. Mair, and others).

There have been two main historical mechanisms for the spread of English. first was the colonial expansion of Britain which resulted in settlements of English speakers in many parts of the world. This has provided a diasporic base for the language – which is probably a key factor in the adoption of a language as a lingua franca [2, p. 14].

By the 19th century, the expansion of the British Empire led to the spread of English in the world. Concurrently, the rising importance of some of England's larger colonies and their eventual independence, along with the rapid development of the United States amplified the value of the English varieties spoken in these regions. Consequently, their populations developed the belief that their distinct variety of

language should be granted equal standing with the standard of Great Britain.

In the 20th century, the role of the USA has been more important than that of Britain. The US was destined to be the most powerful of the industrialized countries because of its natural and human resources. The US is today the world's third most populous country with around 260 million inhabitants, so now it accounts for the greater proportion of the total number of native English speakers. For the spread of English, the aftermath of World War II was decisive. American influence was extended around the world [2, p. 8].

Scholars (Crystal, Graddol, etc.) propose the following logical reasons for such an intensive spread of the English language: historical reasons; internal political reasons; external economic reasons; practical reasons; intellectual reasons; entertainment reasons; “wrong” reasons (specifically linguistic features, beauty of the language, easy pronunciation etc.) [3, p. 106].

Every variety of English differs from another variety by its innovations and deviations observed on all levels of the language structure. These deviations are systematic and typical of the variety of educated users. Being acculturized and nativised, varieties of English express a language identity of their users.

American English is a set of dialects of the English language used mostly in the United States. The use of English in the United States is a result of English colonization. The first wave of English-speaking settlers arrived in North America during the 17th century, followed by further migrations in the 18th and 19th centuries.

Since then, American English has been influenced by the languages of West Africa, the Native American population, German, Irish, Spanish, and other languages of successive waves of immigrants to the US. American English and British English differ at the levels of phonology, phonetics, vocabulary, and, to a lesser extent, grammar and orthography.

Canadian English is the variety of English spoken in Canada. English is the first language, or "mother tongue", of approximately 24 million Canadians (77%), and more than 28 million (86%) are fluent in the language. Canadian English contains elements of British English and American English in its vocabulary, as well as many distinctive Canadianisms. In many areas, speech is influenced by French. There are notable local variations. The phonetics, phonology, morphology, syntax and lexicon for most of Canada are similar to that of the Western and Midland regions of the United States. Australian English is a major variety of the English language and is used throughout Australia. Although English has no official status in the Constitution, Australian English is Australia's de facto official language and is the first language of the majority of the population. Most linguists consider there to be three main varieties of Australian English. These are Broad, General and Cultivated Australian English. They often, but not always, reflect the social class and educational background of the speaker.

Due to their shared history and geographical proximity, Australian English is most similar to New Zealand English. However, the difference between the two spoken versions is obvious. The New

Zealand accent also has some Scottish and Irish influences caused by the large number of settlers from those places during the 19th century. New Zealand English sticks very closely to British English in spelling, more so than does Australian English. Sounds vary enormously across varieties of English. Cross-linguistically some sounds are less frequent: the interdental fricatives [θ] and [ð], the low front vowel [æ], the velar fricative [x], and the retroflex sounds. A rolling [r] occurs in Scotland and New Zealand (because of Scottish influence), especially on the southern island.

Vowels change frequently in the history of English; therefore, they are very different across varieties. Important vowel differences between British and American English involve the pronunciation of *tomato* [təmatow] or [təmejtow], *ate* [et] or [ejt], *been* [bin] or [bin], and *vase* [vas] or [vejs]. In Australian English, the second vowel in *basic* is pronounced [ə]; American and British have [ɪ] instead. Australian and New Zealand English sound very similar to each other, especially when compared with other varieties. The [æ] mentioned above shifts in both. New Zealand English speakers shift some vowels, so *air* and *ear* sound the same.

Consonants vary in place, voice, and manner of articulation. Table 1 lists some differences that have to do with the place of articulation.

Table 1

Palatalization choices in RP, American, Canadian, and New Zealand

	Example	RP	Am	Can	Aus	NZ
ss	assume	sj	s	s-sj-	sj-ʃ	ʃ
sch	schedule	ʃ	sk	ʃ	ʃ-sk	sk-
g	figure	g	gj	sk- ʃ gj-g	g	ʃ g

The varieties of English exhibit only slight spelling differences. The relatively standard spelling may be responsible for keeping the different Englishes mutually understandable. Table 2 lists some of the spelling differences between British, American, and Canadian English. These spelling differences are due to external rather than internal factors [4, p. 254].

Table 2

Spelling differences between British, American, and Canadian English

American	British	Canadian
aluminum	aluminium	aluminum
check	cheque	cheque
color	colour	color / colour
connection	connexion	connection
pajamas	pyjamas	pajamas / pyjamas
story	storey	storey
tire	tyre	tire

The vocabulary of the Englishes is very diverse. Each variety borrows from native sources, which contributes to divergence. There are a number of reasons for the differences in World English lexicons: (a) contact with indigenous languages, (b) contact with (later) immigrant languages, (c) different lexical choices, and (d) differences

going back to 17th century English, before English speakers started to spread around the world [4, p. 264]. Table 3 lists some common words that came into a variety from languages that were there before the initial contact: aboriginal languages in Australia, and Maori in New Zealand.

Table 3

New words due to contact with indigenous languages [4, p. 265]

Australian	<u>straight borrowings</u> : mallee, wallaby, wombat, boomerang, dingo <u>adaptations</u> : paddock (field), outback, station, stock, bush, shanty (pub), sheila (girl)
American	anorak, coyote, squash, chipmunk, moose, raccoon, igloo, kayak, totem, pecan, hickory
New Zealand	hoot (money), kete / kit (basket), kitchen tidy (garbage can)

The lexicons of the different varieties also diverge due to **later contact with immigrant languages**: American English adopted words from African languages (due to contact with African slaves) and from European languages (due to contact with European immigrants). Some of these words are: *cayman, gumbo, jumbo, yam* (African); *prairie, rapids* (Canadian French); *chow mein, feng-shui* (Chinese); *boss, Santa Claus, cookie, Yankee* (Dutch); *semester, seminar, noodle, wunderkind, deli(catessen), -fest* (German); *patio, taco, tequila, ranch, corral, rodeo, canyon* (Spanish), etc.

Sometimes, different varieties adopt different words for **no apparent reason**. It

could be that one variant is a successor to an Old English word and another is a loan. Table 4 shows some examples of such differences.

Table 4

American, British, Canadian, and Australian vocabulary alternatives [4, p. 266]

sidewalk	pavement	sidewalk	footpath/pavement
elevator	lift	elevator	elevator/lift
subway	underground or tube	subway or metro	—
term/semester	term	term/semester	semester/term
sweater	jersey/jumper	sweater	jumper/pull over

Some words vary regionally: in Canada, *holiday* and *vacation* are preferred in different parts of the country, even though the former is the typically Canadian one.

References

1. Boberg, Charles. *The English Language in Canada : Status, History and Comparative Analysis* / Charles Boberg. – Cambridge University Press, 2010. – 272 p.
2. Graddol, David. *The Future of English?* / David Graddol. – The British Council, 2000. – 65 p.
3. Crystal, David. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. – Second edition / David Crystal. – Cambridge University Press, 2003. – 489 p.
4. Gelderen, Elly. *A History of the English Language* / Elly van Gelderen. – Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2006. – 334 p.
5. Mair, Christian. *Twentieth-Century English : History, Variation, and Standardization* / Christian Mair. – Cambridge University Press, 2006. – 244 p.

Thus, we can conclude that the vocabulary diversifies due to external factors as does spelling. The sound structure and lexicons of the Englishes perhaps exhibit the highest level of divergence, but the relatively uniform spelling is a converging factor.

At present, the position of English as the globally dominant language seems entrenched very firmly. It has a numerically strong and regionally diverse native-speaker base. It is an important second language in many former British colonies and American dependencies, and as an international lingua franca it is indispensable in prestigious domains such as business, trade, and technology, but in addition has a strong informal base in the global entertainment market and is associated with many civic and lifestyle issues [5, p. 11].

МОЛЧАНОВА Олександра

студентка відділення іноземних мов

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач відділенням іноземних мов

ПИНДИК Олена Георгіївна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ У РОМАНІ ЧАРЛЬЗА ДІККЕНСА «ПОСМЕРТНІ ЗАПИСКИ ПІКВІКСЬКОГО КЛУБУ»

***Annotation.** The article considers the question of translating proper names from English into Ukrainian, describes methods of translating proper names using examples from the novel "Pickwick Papers".*

***Keywords:** proper name, translation, transcription, transliteration.*

Актуальність

зумовлена інтенсифікацією відносин між англomовними та україномовними соціумами й підвищеним інтересом до власних імен, що проникають в українську мову. Через істотні відмінності між мовами виникають труднощі при передачі англійських власних назв українською мовою, що пояснює існування різних способів та прийомів перекладу.

Об'єкт дослідження – власні назви твору Чарльза Діккенса «Посмертні записки Піквікського клубу»

Предмет дослідження – системні відповідники, без еквівалентні номінації, орфографічні, морфологічні, семантико-стилістичні і прагматичні особливості англійських власних назв.

Мета дослідження – вивчення та аналіз основних способів перекладу, дослідження закономірностей передачі англійських власних назв на українську.

Завдання дослідження:

1. Дати визначення що таке власні назви.
2. Описати способи перекладу власних назв

3. Навести приклади перекладу власних назв в романі «Посмертні записки Піквікського клубу»

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання перекладу власних назв стає все актуальнішим, тому його досліджує велика кількість вчених. Даному питанню присвятили свої праці такі вчені як: Рибакін А. І., Кочерган М.П., Андрєєва Л.Н., Виноградов В.С.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Власні назви в художньому творі є ключем до розуміння його концептосвіту. Саме в них криється авторське бачення персонажів, характерів, атмосфери твору.

Працюючи над текстом, перекладач відтворює назви, виходячи з власного сприйняття твору. Та чи відповідає це бачення авторському? На це питання ми намагатимемося відповісти в нашому дослідженні.

Власні назви (онім) – слова, що називають дійсний чи вигаданий об'єкт, особу чи місцевість єдину в своєму роді [1,150]. М. П. Кочерган зазначає, що власні назви, на відміну від загальних,

служать для виділення названого ними об'єкта з низки подібних, його індивідуалізації та ідентифікації [2, 186]

В творі Чарльза Діккенса «Посмертні записки Піквікського клубу» основна частина власних назв відносяться до антропонімів. Оскільки антропоніми є реаліями, відповідно, їх потрібно перекладати за допомогою транскрипції чи транслітерації. Транскрипція передбачає введення в текст перекладу за допомогою графічних засобів мови перекладу відповідної реалії з максимально допустимими засобами та фонетичним наближенням до його оригінальної фонетичної форми, отже транскрипція – це передача звуків іншомовного слова за допомогою букв алфавіту тієї мови, на яку ведеться переклад, у той час як транслітерація – це передача звуків іншомовного слова за допомогою букв алфавіту тієї мови, на яку ведеться переклад [3, с. 96-97].

Аналіз перекладу роману Ч. Діккенса «Посмертні записки Піквікського клубу» дозволяє виявити, що під час перекладу антропонімів перекладач М.Іванов використовував саме прийоми транскрипції та транслітерації. Прикладами використання транскрипції можуть слугувати переклади таких власних назв, як: *Mr. Pickwick* – містер Піквік, *Tracy Turpin* – Т्रेसі Тапмен, *Mr. Winkle* – містер Вінкл, *Wilmont Snipe* – Вілмонт Снайп, *Slammer* – Слемер, *Tappleton* – Теплтон, *Doctor Payne* – доктор Пейн, *Joe* – Джо, *Mr. Wardle* – містер Вордл, *Mr. Luffey* – містер Лафі, *Mr. Staple* – містер Стенл, *Slumkey* – Сламкі.

Цікавим є переклад імені *Mrs. Leo Hunter*, яку згідно найсучаснішим правилам транскрибування М. Іванов переклав як *місміс Лео Гантер*, хоча в кінці ХХ століття перекладачі запропонували би варіант – *місміс Лео Хантер*.

Існують випадки, коли перекладач при передачі власної назви в одному з її елементів використовує транскрипцію, а в іншому – транслітерацію, наприклад: в імені *Joseph Smiggers* – Джозеф Сміггерс ім'я *Joseph* перекладено за допомогою транскрипції, а *Smiggers* – транслітерації. До такого роду прикладів ми можемо віднести і *Mr. Alfred Jingle* – містер Альфред Джингл, яке майстер обігрування імен Ч. Діккенс дав одному із своїх героїв як засіб актуалізації характеру персонажу, оскільки “jingle” у перекладі з англійської означає “дзвін, дзеленчання; брязкіт”, а герой “Посмертних записок” – базікало і брехун. Але автор любить своїх героїв і на противагу такому прізвищу, називає його Альфредом, що за даними словника англійських імен означає “порада, рішення, ум, мудрість”, показуючи, що носій цього імені є достатньо кмітливою особою, яка завжди знайде вихід із ситуації і у будь-яку хвилину готовий дати пораду співрозмовнику [4, с. 31]. Проте ми можемо стверджувати що перекладач не взяв до уваги особливу інформацію що несе ім'я та прізвище дане Чарльзом Діккенсом, а просто використав транскрипцію та транслітерацію для їх перекладу.

Проблеми в передачі власних назв виникають у тих випадках, коли перекладач стикається з необхідністю

відтворити в тексті перекладу “семантично наповнені” імена, а саме власні імена, які мають прозору внутрішню форму, історичну або культурологічну алюзивність, яскраву образність [4, с. 42].

Так, ім'я *Rachiel* має біблійне походження і тому переклад М. Івановим іменника *Rachael* є зрозумілим. Цікавим виявився аналіз імені головного героя роману – *Samuel*, яке перекладач представив як *Семюель*, хоча це ім'я має свою історію походження і відповідно до вже згаданого словника англійських імен *Samuel* – це *Самуїл* – у Біблії знаменитий пророк Ізраїля і суддя, яке пішло від давньогрецького імені, що означало “ім'я йому бог” [4, с. 174].

А що ми можемо сказати про містера Піквіка? Добродушний, чесний, безкорисливий джентльмен, життя якого присвячене допомозі ближньому. Проте перекладач ім'я *Job* не перекладає як *Іов*, а дає варіант – *Джоб*, який за характером є хитрою особою, хоча ім'я *Іов*, за визначенням у словнику, пішло від давньогрецького, яке означає “той, кого переслідують”, і в Біблії є людиною, яка багато страждала, але залишилася вірною Богу [4, с. 117]. Проте *Джоб*, не дивлячись на його лукавий характер, відданий своєму господарю і не залишає його в тюрмі. Варті уваги також деякі прізвища, які Ч. Діккенс дав своїм героям для створення комічного ефекту. Так, Сем вигадує собі прізвище *Волкер* (*Walker*), що значить “той, хто йде повагом”, у відповідь на прізвище вищезгаданого героя *Джоба* – *Тротер* (*Trotter*), що значить “той, хто біжить ристю”, про що

перекладач пояснює в підрядковому коментарі, зазначаючи також, що “Волкер” в англійській мові може означати і вигук недовір'я. Назви міцевостей, населених пунктів, вулиць, готелів, тобто топоніми, М. Іванов перекладав, як і антропоніми, за допомогою таких прийомів, як транскрипція, транслітерація, переклад, або ж поєднував ці прийоми.

Прикладами перекладів за допомогою транскрипції і транслітерації можуть слугувати назви міст, сіл, вулиць та іноді готелів: *Hornsey* – *Горнсі*, *Highgate* – *Гайгет*, *Brixton* – *Брікстон*, *Camberwell* – *Кембервел*, *Rochester* – *Рочестер*, *Borough* – *Боро* та інші. Готель *Golden Cross* М. Іванов переклав як *Голден Крос*, причому давши підрядкову виноску, що “Голден Крос” (“Золотий Хрест”) – готель, при якому була контора диліжансів. У той час як *St. Martin's-le-Grand* пропонується як *Сен-Мартінська вулиця*, *Goswell Street* – *Госвельська вулиця*, а *High Street* перекладено як *Головна вулиця*.

Щодо перекладу готелів, то М. Іванов використовує переклад, особливо якщо ці назви містять у собі назви творин і птахів. Наприклад, *The Bull Inn* – готель “Бик”, *The Blue Lion Inn* – готель “Голубий лев”, *The White Hart Inn* – готель “Білий олень”, *The Peacock* – готель “Павич”, *The George and Vulture hotel* – готель “Джордж та яструб”. Але крім назв готелів, які містять у своєму складі назви тварин і рослин, у романі існує безліч готелів (оскільки містер Піквік і його компаньйони часто подорожували), які не підлягають якомусь узагальненню,

наприклад: *The Belle Savage* – “Прекрасна Дикунка”, *Markis o’Granby* – готель “Маркіз Гренбі”, *The Town Arms Inn* – “Ітонсвілський Герб”, *The Angel* – готель “Ангела” та інші.

Отже, проаналізований матеріал уможливив зробити **висновки**, що для перекладу власних назв, а саме антропонімів і топонімів, М. Іванов використовував такі прийоми перекладу,

як: 1) транскрипцію; 2) транслітерацію; 3) переклад, або ж поєднував ці прийоми; 4) пояснюючий переклад, тобто такий прийом, коли, подаючи в тексті транскрипцію, перекладач пропонував підрядкову примітку. Вибір же прийомів перекладу залежить від мовної та культурологічної компетенції перекладача.

Список використаних джерел:

1. Виноградов В.С. Введение в переводоведение / В.С. Виноградов. – М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001.
2. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства, підруч. – 2.вид. / М.П. Кочерган. – К.: Академія, 2005.
3. Андреева Л. Н. Лингвистическая природа и стилистические функции «значащих» имен (антономасии) / Л.Н. Андреева. – М.: Высшая школа, 1985.
4. Рыбакин А. И. Словарь английских личных имен: 4000 имен / А. И. Рыбакин. – 3-е изд., испр. – М. : ООО “Изд-во Астрель”: ООО “Изд-во АСТ”, 2000. – 224 с.

СИРОЄЖКО Яна

студентка факультету іноземних мов
Донецького національного університету

Науковий керівник:

доктор філологічних наук, професор, завідувач
кафедри романських мов; заслужений працівник
освіти України, «Відмінник освіти України»;
заслужений професор ДонНУ.

СЕНІВ Михайло Григорович

ТЕРМІНОЛОГІЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ Й ВИБОРЧИХ ПРОЦЕДУР

У фокусі уваги нашого дослідження перебуває термінологія виборчого процесу й виборчих процедур (ТЛВП) двох національних варіантів англійської мови (АМ) та молода ТЛВП української мови (УМ) у стані свого формування.

Актуальність обраної теми визначається загальною спрямованістю сучасних термінологічних досліджень в

українському мовознавстві на вивчення термінології окремих мов і недостатньою вивченістю ТЛВП АМ та УМ.

Мета дослідження полягає в аналізі ТЛВП АМ та УМ.

Завдання: 1) схарактеризувати шляхи й особливості формування та розвитку ТЛВП АМ та УМ; 2) простежити вплив американського та британського варіантів

англійської мови на формування «спільного фонду» ТЛВП АМ та УМ; 3) встановити комунікативно-прагматичні характеристики ТЛВП АМ та УМ; 4) визначити основні способи та засоби термінотворення та їхню продуктивність у ТЛВП АМ та УМ.

Під поняттєво-термінологічним блоком (ПТБ) розуміємо деяку сукупність термінологічних одиниць (ТО), пов'язаних між собою спільністю позначуваних ними понять, яка виявляється в наявності спільної родової або видової ознаки для всіх ТО даного блоку.

Виклад основного матеріалу. Поняттєво-термінологічний блок «**види виборів (виборчих процедур)**» визначає специфіку першої стадії виборчого процесу, а саме призначення виборів. Цей ПТБ в АМ та УМ представлений у такому співвідношенні 171 ТО (11,7%) до 138 ТО (12,2%) [1, с. 102].

Напр. англ. *national elections* «загальнонаціональні вибори», *presidential elections* «вибори президента» *noncandidate elections* «виборча процедура, що проводиться з метою виявлення громадської думки для прийняття остаточного рішення щодо державних законів та інших питань загальносуспільного значення», *facultative referendum* «факультативний референдум» тощо (загалом 171 од. (11,7%) та укр. *місцеві вибори* «вибори до органів місцевого самоврядування», *президентські вибори*, *вибори посадових осіб*, *референдум* тощо (загалом 138 од. (12,2%)) [2, с. 32].

В АМ ПТБ «**типи виборчих систем**» є численним за складом, до нього входить

112 ТО (7,6%), більшість з яких пов'язана синонімічними зв'язками. Наприклад, *simple majority system* «система відносної більшості», *plurality system* «плюральна система», *preference voting system* «пропорційна система з преференціями» тощо. В УМ цей ПТБ дещо поступається за кількісним складом й нараховує 84 ТО, напр. *мажоритарна система відносної більшості* (плюральна система), *мажоритарна система абсолютної більшості*, *мажоритарна система кваліфікованої більшості* тощо [3, с. 122].

Предметом правового регулювання інституту виборів, як відомо, є основні принципи виборчого права, які втілені в ТО ПТБ «**основні принципи виборчого процесу**», напр.: англ. *disfranchisement* «позбавлення особи виборчого права», *free electoral choice* «свобода вибору», *female suffrage* «право голосу для жінок», *electoral equality* «рівність можливостей для всіх кандидатів у проведенні виборчої кампанії тощо (загалом 99 од. (6,7%) та укр. *пасивне виборче право* «право бути обраним», *гласність виборчого процесу* «підготовка й проведення виборів депутатів здійснюються гласно й відкрито», *виборчий кодекс* «сукупність законів у галузі виборчого права», *виборність* тощо (загалом 92 од. (8,1%) [3, с. 114].

Поняттєво-термінологічний блок «**територіальна основа виборчого процесу**» частково виражає другу стадію організації виборів: утворення виборчих округів і виборчих дільниць [2, с. 98]. Він нараховує 69 од. (4,7%) в ТЛВП АМ та 51 од. (4,5%) в ТЛВП УМ відповідно. ТО цього блоку позначають територіальні

одиниці виборчого процесу: англ. *election district* «виборчий округ», *congressional district* «виборчий округ на виборах до Конгресу», *districting* «процедура визначення кордонів виборчих округів», *affirmative gerrymandering* «перерозподіл виборчих округів, при якому представники етнічних меншин мають більші шанси перемогти на виборах», *single-member district (constituency)* «одномандатний округ» тощо та укр. *виборчий округ, виборча діляниця, загальнодержавний виборчий округ, виборча геометрія* тощо.

ПТБ «**суб'єкти виборчого процесу**» в ТЛВП АМ та УМ містить ТО, які, об'єднуючись на основі спільних ознак, утворюють декілька підблоків [3, с. 125].

а) підблок «кандидати на виборні посади» включає ТО, що характеризують вказаний суб'єкт виборчого, напр.: англ. *prospective candidate* «можливий кандидат на загальних чи додаткових виборах до парламенту», *presidential timber* тощо (загалом 87 од.) та укр. *потенційний кандидат, незалежний кандидат, кандидат-списочник, кандидат від більшості, кандидат від влади, кандидат у президенти* тощо (загалом 59 од.);

б) підблок «виборці» складають ТО, що характеризують указаний суб'єкт виборчого процесу за здатністю та бажанням реалізовувати своє виборче право, напр.: англ. *new voter* «виборець, який вперше отримав право участі у виборах», *active electorate*, *stay-at-home voters*, *abstainer*, *regular* «відданий прибічник партії; виборець, на якого можна покластися» тощо (загалом 73 од.) та укр. *потенційний виборець* «будь-яка

особа, яка має право голосувати на виборах», *пересічний виборець, відкріпник, правий електорат* тощо (загалом 55 од.). Загальна кількість ТО цього ПТБ в ТЛВП АМ становить 277 одиниць (18,9%) та в ТЛВП УМ 211 одиниць (18,6%) відповідно.

Термінологічні одиниці ПТБ «**організація й проведення виборчої кампанії**» номінують атрибути й аксесуари виборчої кампанії: англ. *campaign textbook* «кишеньковий довідник, що містить текст політичної платформи партії, біографію кандидатів», *long campaign* «президентська виборча кампанія, яка розпочинається за 3 або 4 роки до президентських виборів», *to whistle-stop*, *media-focused campaign* «виборча кампанія, що широко висвітлюється в ЗМІ» тощо (загалом 152 од. (10,4%)) та укр. *теледебати, інтерактивне голосування, позитивна агітація* «агітація спрямована на створення позитивного іміджу кандидата», *виборчі піар-технології* тощо (загалом 112 од. (9,9%)) [1, с. 154].

Дії суб'єктів виборчого процесу реалізуються в ПТБ «**фінансові питання виборчої кампанії**», апр.: англ. *money primary* «політична боротьба між кандидатами за залучення спонсорів для фінансування їх передвиборчих кампаній», *hard money* «грошове надходження у вигляді пожертвування на ім'я конкретного політичного діяча» тощо (загалом 57 од. (3,9%)) та укр. *громадське фінансування, виборчий податок* «податок, сплата якого надає його платнику права голосу на виборах», *фінансування виборів, виборчий фонд*

«відкритий у відповідності з законом банківський рахунок політично партії для збору коштів на проведення виборчої кампанії» тощо (загалом 46 од. (41%)) [2, с. 37].

Термінологічні одиниці ПТБ «аксесуари та атрибути процедури голосування» номінують артефакти процедури голосування та різновиди виборчих бюлетенів: англ. *polling booth* «кабіна для таємного голосування», *ballot stub* «контрольний талон виборчого бюлетеня», *who-is-who ballot* «виборчий бюлетень з короткими біографічними даними про кандидатів», *split ticket, cotton ticket* тощо (загалом 96 од. (6,5%)) та укр. *фальшивий виборчий бюлетень, кабіна для таємного голосування* тощо (загалом 82 од. (7,2%)) [1, с. 99].

ТО ПТБ «процедура голосування, напр.: англ. *electoral vote* «голоси членів колегії виборщиків на президентських виборах», *silent vote* «голоси виборців, які не з'явилися на вибори й тим самим «підвели» кандидатів та партії, які на них розраховували», *plural* тощо (загалом 172 од. (11,7%)) та укр. «вільні» голоси «голоси виборців, які вагаються й остаточно не визначилися за кого або що голосувати», *протестні голоси* тощо (загалом 139 од. (12,3%)).

На заваді об'єктивності можуть стояти певні порушення процедур голосування та підрахунку голосів, що реалізуються в ТО ПТБ «порушення виборчого законодавства», напр.: англ.

counting-out «підтасовування результатів голосування шляхом незаконного анулювання бюлетенів, поданих за кандидата іншої партії», *ghost vote* «голосування від імені неіснуючих або незареєстрованих виборців тощо (загалом 63 од. (4,3%)) та укр. *голосування за інших осіб, прийом, підкуп виборців, неправильний підрахунок голосів, багаторазове голосування* тощо (загалом 36 од. (3,2%)) [3, с. 120].

Термінологічні одиниці ПТБ «підсумки виборчої кампанії» номінують поняття, пов'язані із підрахунком голосів: англ. *candidate totals* «загальна кількість голосів, поданих за кандидата», *contested elections* «вибори результати яких є предметом оскарження», *president-in-waiting* «обраний президент, що очікує на інавгурацію», *patronage* «розподіл посад партією, що перемогла на виборах» тощо (загалом 98 од. (6,7%)) та укр. *попередні результати виборів, повторний підрахунок голосів, паралельний підрахунок голосів, оскарження результатів виборів, програми вибори* тощо (загалом 73 од. (6,4%)) [3, с. 117].

Висновок. Спостереження над досліджуваним матеріалом переконує, що поняттєві простори виборчого права АМ та УМ співвідносяться з дванадцятьма ПТБ, які певною мірою відбивають основні, спільні для усього демократичного світу етапи та складники виборчого процесу.

Список використаних джерел:

1. Гутиряк О. І. Англійська термінологія : структура та семантичні характеристики / О. І. Гутиряк – Київ, 1999. – с. 97-156.

2. Панько Т.І. Українське термінознавство / Т.І. Панько, І.М. Кочан - Львів, 1994. – с. 26-45.
3. Циткина Ф. А. Сопоставительное терминоведение : теоретические вопросы и приложения / Ф. А. Циткина – М. : АН СССР, 1987. – с. 114-135.

ЮЗЬКОВА Юлія

студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

магістр педагогічної освіти,
викладач англійської мови

МИХАЛЬЧУК Олеся Миколаївна

OXFORD ENGLISH DICTIONARY – THE LARGEST AND MOST TRUSTED DICTIONARY OF THE ENGLISH LANGUAGE

For well over 100 years *The Oxford English Dictionary (OED)* has told the history of the English language by reporting in detail on individual words. The First Edition of the dictionary (1884–1928) was published in ten (and then – after some rebalancing of the contents – in twelve) volumes. But the language keeps on growing. Each year there are more new words, and more information is discovered about old words. Thus, the *OED* is regarded “the definitive historical record of the English language” [1].

The object of the study is The Oxford English Dictionary. **The subject** is represented by the historical aspects of dictionary-making and peculiarities of the dictionary structure. **The aim of the research** is to overview the main stages of the development of the most influential dictionary of the English language.

The Oxford English Dictionary remains the most influential and collaborative project in the history of the English language. Professor Seth Lerer noted: ‘with its archives now open to researchers, we know a great deal about just how its books and quotations

were chosen; how the editors conceived of the linguistics, politics, and aesthetics of their mission; and how the canons of Victorian literary and social behaviour shaped its selections, publishing, and presentation” [2, p. 235]. This philological enterprise had a great effect on the culture of its time. The *OED* was built out of Victorian practices of speaking, reading, and writing. It is a record of the ways in which the scope of English prose and poetry was understood. And in its publication – a series of fascicles, or booklets, issued from 1889 until 1928 – it rivalled any great Victorian novel ever published. Indeed, the novelist and critic Arnold Bennett called it “the longest sensational serial ever written” [3]. Its heroes are not just the words themselves, but the readers and editors who assembled them. The **OED** is one of the biggest dictionaries in the world and the accepted authority on the evolution of the English language, tracing the use of more than 600,000 words over the last 1,000 years through 3 million quotations. “The **OED** defines: how a word has been used, where it came from, when it first entered the English language and how its

meaning has changed over time and around the world” [1]. It illustrates the definitions by quoting from more than 100,000 modern and historical texts, from classic literature such as Shakespeare’s plays to film and television scripts.

The *OED* is a historical dictionary; it forms a top of all the essential words and meanings in English from Old English to the present day, including many outdated and historical terms. Meanings with the earliest evidence of usage appear first and more recent senses appear further down the entry – like a ‘family tree’ for each word.

The idea for this extremely multifaceted dictionary was first dreamt up in the 1850s. The plan was to create a vast and comprehensive collection of English words, those from the Early Middle English period (1150) onwards, a lexicon of the language more complete than any English dictionary-maker had ever tried. In 1879 an agreement was reached with Oxford University Press to begin work on a *New English Dictionary*. The four-letter words could not be admitted because of the “philistine respectability of the devout bourgeois” [4, p. 25]. The terminology of the sciences was admitted only if it could be presented in a manner intelligible to the educated layman. The dictionary would include lost and outmoded words as well as the newest fashionable or technical terms; it would trace the history (or etymology) of every word, showing the earliest known usage of each word, and would map how the word had shifted in meaning over time; it would show word families, pronunciations and multiple meanings, and it would search through a whole range of literature taking its quotations

from texts previously thought to be insignificant. The Oxford University Press published the first fascicle or instalment of the Dictionary in 1884, and publication continued regularly until the whole text of the First Edition was finished in 1928. After that, two additions (mainly of nineteenth- and twentieth-century neologisms) were produced, and these were largely incorporated into the Second (unrevised) Edition of 1989. J. Murray, the primary editor of the *OED*, had a large team directed by himself, Henry Bradley, W.A. Craigie, and C.T. Onions. “These men worked steadily, producing fascicles in great number until finally, in April, 1928, the last volume was published. Instead of 6,400 pages in four volumes, the Dictionary published under the imposing name **A New English Dictionary on Historical Principles** – contained over 400,000 words and phrases in 10 volumes” [5]. It is clear that James Murray and his colleagues aimed at total inclusiveness when they dealt with the vocabulary of routine medieval works. As Robert Burchfield marked in his work, “they also attempted a concordancing of the works of early writers, like Chaucer, Malory or Spenser” [4, p. 26]. The unpublished archives of the OED show that Murray made extensive use of outside consultants – for opinions about the relationship of the Germanic analogues of English words, for example, he turned repeatedly to E. Sievers, A. S. Napier, F. Kluge, and others. Murray did not live to see the completion of his great work; 1915 became the year of his death. The letters U to Z lied unedited when he died. The work to which he had devoted his life became

unprecedented achievement in the history of publishing anywhere in the world.

In 1928 the full dictionary was published in ten bound volumes. In 1933, the title *The Oxford English Dictionary* fully replaced the former name in all occurrences in its reprinting as twelve volumes with a one-volume supplement. More supplements came over the years until 1989, when the second edition was published. Since 2000, a third edition of the dictionary has been underway, approximately a third of which is now complete.

The first electronic version of the dictionary was made available in 1988. The online version has been available since 2000, and as of April 2014 was receiving over two million hits per month. The third edition of the dictionary will probably only appear in electronic form.

The usage of each word, meaning, or idiom in the Dictionary is documented through comprehensive examples drawn principally from quotations taken from printed texts of the present and the past. These quotation blocks begin with the earliest recorded occurrence of a term, and follow its development up to the modern period, unless the documentary evidence shows that the term has fallen out of use along the way. See an example entry.

This basic arrangement holds true for all entries, though some entries have a more complex structure than others. These more complex entries make interesting reading in their own right. Many users find themselves browsing through related meanings, finding fascinating information that goes far beyond what they were originally looking for.

Main entries give users the most comprehensive information about the most recent, or main form of a word, phrase, combination, abbreviation, letter of the alphabet, or other meaningful unit of the English language. The main entry is made up of two major sections, a generic or 'headword' section (which provides general information about the term) and other sections (including at least a 'sense' section, but also optionally a 'compounds' or 'special uses' section and a 'derivative' section).

Each definition in the OED contains four main components:

1. The Identification:
 - typical spelling of word;
 - words believed to be obsolete;
 - the pronunciation;
 - part of speech, and specific uses of a word (e.g. *in music*);
 - status of a word – obsolete, archaic, colloquial, dialectal, rare, etc.;
 - the earliest form and appearance of word.
2. The Etymology (usually in brackets []).
 - derivation;
 - Teutonic (Germanic) history;
 - Latin, or other romance language adaptation.
3. The Signification – historical explanations of word meanings and changes to those meanings (in outline format beginning with numbers, then letters).
4. The Illustrative Quotations, which illustrate the forms and uses of words showing the earliest uses (first appearance of a word).

The Oxford English Dictionary is one of the main arbiters of the British English. It

came across 3 editions and now it is well known all over the world. The Oxford English Dictionary is a living document that has been growing and changing for 140 years [6]. Far more than a convenient place to look up words and their origins, the Oxford English Dictionary is an irreplaceable part of

English culture. This book of reference exists both to fill gaps in the historical record and to record the changes in the language today. The *OED* emerges as the most ambitious and the most successful treatment of a national language ever undertaken.

References

1. The OED [Electronic resource]. – Mode of access : www.oed.com.
2. Lerer S. *Inventing English : A Portable History of the Language* / Seth Lerer. – Columbia University Press, 2007. – 316 p.
3. Winchester S. *The Meaning of Everything : The Story of the Oxford English Dictionary* / S. Winchester. – London : Oxford University Press, 2003. – 261 p.
4. Burchfield R. *The Oxford English Dictionary* / Robert Burchfield // *Lexicography, an Emerging International Profession*. – Manchester University Press, 1986. – P. 17–27.
5. Simpson J. *OED. Preface to the third edition of the OED* / John Simpson [Electronic resource]. – Mode of access : <http://public.oed.com/the-oed-today/preface-to-the-third-edition-of-the-oed/>.
6. British libraries. *Learning dictionaries and meanings* [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.bl.uk/learning/langlit/dic/oed/dictionary.html>.

СТОЙКО Вікторія

студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач відділенням іноземних мов
ПИНДИК Олена Георгіївна

СЛОВОТВІР В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. СЛОВОСКЛАДАННЯ ЯК ОДИН З ПРОДУКТИВНИХ МЕТОДІВ СЛОВОТВОРЕННЯ

Annotation: *The article examines the phenomenon of compounding as linguistic tendencies of modern English. The analysis of today's newspapers. Determined compounding examples in modern media.*

Keywords: *productive ways of word formation, compounding, vocabulary, word formation.*

Постановка проблеми. Проте, на нашу думку, проблема Найголовнішим засобом збагачення лексики сучасної англійської мови є словоскладання, була не достатньо творення нових слів, тобто словотворення.

досліджена, тому дана проблема є актуальною.

Аналіз актуальних досліджень. У своїх роботах проблематику аббревіації в сучасній англійській мові розглядають такі вчені, як: М. Сегаль, І. Арнольд, С. Чокер, А. Іскаков, Л. Шеляховська, Т. Сергєєва, Л. Сапогова, Е. Дубенець та ін.

Метою статті є аналіз словоскладання в англійській мові на сучасному етапі їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Слова в мові не творяться з довільно взятих звуків – їх створюють, керуючись певними закономірностями. Тому треба мати засоби для творення слів і використовувати певні способи словотворення [2]. Термін „словотвір” має два основних значення, які потрібно чітко розрізняти. В першому значенні, він використовується для вираження постійного процесу творення нових слів у мові. Мова знаходиться в стані постійного розвитку, який складається з окремих мовних процесів, в тому числі і процес утворення нових слів. Цей процес має назву „словотвір”. В другому значенні, термін „словотвір” означає розділ науки, який займається вивченням процесу утворення нових лексичних одиниць. Предметом дослідження словотвору є вивчення процесу утворення нових лексичних одиниць та засобів, за допомогою яких цей процес відбувається (суфіксів, префіксів, інфіксів тощо). Визначень слова, як одиниці мови, багато – в залежності від критеріїв, підходу, точок зору. У лексичному розумінні воно визначається як одиниця називання, що має лексико-семантичне наповнення і

може виражати сформульоване поняття. У цьому відношенні слово має широкий лексико-граматичний діапазон: частини слова можуть змінюватись, варіюючи при цьому значення самого слова, а окремі форми його це значення зберігають, напр.: *night* – *nightly* (ніч – щодночно) [3].

Процес словотворення відбувається постійно, відбиваючи зміни в навколишньому світі, відповідаючи потребам носіїв мови. Тому велике значення має вивчення продуктивних способів словотворення, їх типів і моделей, по яких вони створюються, наскільки вони є активні.

В.В. Виноградов стверджує, що "творення нових слів відбувається за тими моделями, за тими словотворчими типами, які вже встановилися в мові або знов виникають у зв'язку з виокремленням нових основ і використанням нових елементів афіксації, у зв'язку з розвитком і удосконаленням системи словотворення" [5].

Словотвір є тією галуззю лексикології, яка вивчає похідні структури існуючих слів за яким мова, в даному випадку англійська мова, будує нові слова. Цілком очевидно, що словотвір може мати справу зі словами, які аналізуються як структурно, так і семантично, тобто з усіма типами комплексів. Прості слова, дуже тісно пов'язані зі словотвором, оскільки вони служать фундаментом, основним джерелом, мотивуючи всіх типів похідних і складних слів. Тому такі слова, як **writer**, **displese**, **atom-free** і т. д. роблять предметом вивчення словотвір, але такі

слова як **to write, to please, atom, free** не мають відношення до цього.

Як і будь-які інші лінгвістичні явища, словотвір може вивчатися з двох точок зору — синхронія і діахронія. Необхідно розрізняти ці два підходи, бо в синхронії досліджується існуюча система типів словотворення в той час як діахронія стосується історії словотвору. [1]

Один з продуктивних методів словотворення — словоскладання. Цей спосіб творення нових слів може бути переданий формулою «основа слова + основа слова», внаслідок чого утворюється складне слово (compound word). Складанню можуть піддатися прості основи, наприклад: *SN+SN cow//boy, space//ship, SA+SN black//board, etc.*, а також проста основа і ПО, наприклад: *SN+SN pen//holder, match//maker, baby//sitter*. Спосіб з'єднання основ може бути нейтральним, коли обидві основи іменників з'єднуються, наприклад: *eye//brow, sun//rise, school//girl*, або за допомогою сполучного елементу, наприклад: *hand//icraft, trade//sman, mother//of//pear*. Складне слово звичайне цільнооформлене і його граматична характеристика залежить від другого компоненту. Наприклад, при однотипності структури слів *white//wash* і *black//board* вони належать до різних частин мови, оскільки їх другі компоненти є відповідно дієсловом і іменником. Проте бувають і складні слова, на перший погляд утворені по тій же моделі, в яких граматична характеристика другого компоненту не відповідає загальній характеристиці. Наприклад, в слові *bare//foot* другий компонент очевидний іменник, але в

цілому слово є прислівник. Тут, очевидно, присутня десемантизація другої основи до ступеня, в якому вона сприймається як суфікс. Ймовірно, подібні випадки варто розглядати як проміжні між афіксацією і словоскладанням. [4]

Дуже часто словоскладання виступає як засіб створення ТО для подальшого процесу словотворення. Отримана цим способом основа піддається конверсії, реверсії або афіксації, внаслідок чого виникає нове, похідне слово, наприклад: 1) *SN<SV black//list - to black//list; day//dream - to day//dream; stage//manager - to stage//manage; baby//sitter - to baby//sit*; 2) *SN<SV<SA honey//moon - to honey//moon - honey//mooner; etc.*). [4]

Ми дослідили дві статті: 1) «**The cowboy shot 22 times**» Дана стаття була надрукована в газеті «Daily Mail», 25 жовтня 2014 року, автор статті — Чарльз Лег. 2) «**It's only rock'n'roll and Leary likes it**». Дана стаття була надрукована в газеті «USA TODAY», 12 липня, 2015 року, автор статті — Гері Левін.

В даних матеріалах ми знайшли наступні продуктивні методи словотворення — словоскладання:

1) «**The cowboy shot 22 times**». У реченнях: «Like Sergio Leone with his *A Fistful of Dollars* (1964), Corbucci was inspired to make the spaghetti western by Akira Kurosawa's film *Yojimbo* (1961), which featured Toshiro Mifune as *The Samurai*, the **template** for Clint Eastwood's *Man With No Name* and *Django*: gruff, eccentric strangers with a strong but unorthodox sense of **justice** and a great proficiency with weaponry»; «Corbucci liked the name as well as the fact that Reinhardt

was a gypsy, an **outsider**, like the character he had in mind»; «Django opens with the iconic scene of the **cowboy** trudging across the desert, towing a coffin behind him»; «When he saves a prostitute who is being attacked by a group of bandits, he finds himself in the middle of a conflict between Mexican gangsters and racist Yankee thugs, with innocent **townspeople** and a fortune in Mexican gold in between. The movie was a huge European success and spawned numerous **copycats**»; «A SET of points is a mechanism on a **railway** line enabling trains to be guided from one track to another, at junctions or sidings for example»; «These points can be moved **laterally** into one of two positions to direct the flanges on the wheels of a train coming from the narrow end toward the straight path or the diverging path»; «In 1860, Fox took his two sons Charles and Francis into **partnership** as Sir Charles Fox & Sons»; «The L7 105 mm (below) is recognised by its externally mounted non-concentric Fume Extractor (Bore Evacuator), positioned about **halfway** along the barrel».

2) «**It's only rock'n'roll and Leary likes it**». У реченнях: «The idea has been

percolating for years: Leary got his start on MTV, well before his short-lived ABC cop comedy *The Job*, his" FX **firefighter** dramedy *Rescue Me*, and his voice roles in *Ice Age* and truck commercials»; «And the most famous guys I know from Boston, The Cars and Aerosmith were afflicted by the same problem that afflicted the Rolling Stones and Oasis and **everybody** else: It's the lead singer vs. the guitar player»; «I just thought, 'What if **somebody** wasn't famous and still had that (messed-up) relationship?' That would be really fun to mess around with»; «Dave Grohl and Joan Jett are among musicians appearing as **themselves**»; «Each will be released oh iTunes as episodes air, with a full **soundtrack** to follow».

Отже, процес словотворення відбувається постійно, відбиваючи зміни в навколишньому світі, відповідаючи потребам носіїв мови. Тому велике значення має вивчення продуктивних способів словотворення, їх типів і моделей, по яких вони створюються, наскільки вони є активні. В даній статті ми дослідили один з методів словотворення - словоскладання. Навели приклади з опрацьованих нами матеріалів.

Список використаних джерел:

1. Ginzburg R.S., Khidekel S.S., Knyazeva G.Y., Sankin A.A. A Course in modern English Lexicology – М.: Высшая школа, 1979. – 269с.
2. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка. – М.: Высшая школа, 2002. – 240с., Бархударов Л.С. Контекстное значение слова и перевод. – М.: Московский педагогический институт иностранных языков, 2004. - Вып. 238
3. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М., 1969
4. Беляева Т.М. Словообразовательная потенция, валентность и активность глагольных основ в английском языке. АДД. – Л., 1974, 34 с.
5. Виноградов В.В. Лексикология и лексикография. – М.: Просвещение, 1977. – 213с., Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М., 1969

ЧЕКОТУН Наталія

студентка відділення іноземних мов

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:

магістр педагогічної освіти,

викладач англійської мови

МИХАЛЬЧУК Олеся Миколаївна

USE OF AMERICANISMS AS PART OF AMERICAN LITERARY TRADITION

***Annotation:** The article is devoted to the study of lexical divergences between British and American variants of the English language and analyzes the use of Americanisms in the novel “Men without women” by E. Hemingway.*

***Key words:** American and British variants of the English language, accent, Americanism.*

The topicality of the theme. English is the generally acknowledged language of international communication. It is the official language of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Australia, New Zealand and Canada. The USA has no official language, but English is used de facto nationwide. Such global spread causes the formation and development of different variants of the English language. Among them are British English, with its great amount of dialects and American, with its three main subdivisions (Eastern, Southern, and General American). British variant of English is considered to be the classical, exemplary variant. But “the circle of native speakers is extremely narrow – only 3-5% of the Earth’s population” [1, p. 204]. General American has wider level of usage – approximately 33% [1, p. 207]. These two accents are quite different. And for British and American people it is not always possible to understand each other. But, anyway, the importance of American English is constantly growing, due to two things: the great economical potential of the United States of

America and influence of American popular culture through cinematography and music. Because of it the American variant of the English language became clearer for the rest of the world. So, British and American English have similar features, but, nevertheless, they are different. These differences can be found in grammatical structures, lexical units and pronunciation. It is clearly enough, that dealing with foreign language on professional level, it is necessary to have a good understanding of the divergences between British and American variants of the English language. That’s why this theme is especially topical for linguists and for people who are interested in English.

The object of the investigation may be defined as the lexemes characteristic of or restricted to American and British variants of English. The research aims at exploring lexical differences between British and American English, explaining the concepts of “Americanisms” and “Briticisms”, and elaborating “Men without Women” by E.

Hemingway in order to distinguish Americanisms and Briticisms.

There are many varieties of English, but the most famous are two of them – British and American. American accent from the very beginning of its existence has been associated with migration of Europeans. In 1607 the English colonists settled at Jamestown, Virginia. “Among the earliest states were those of the historical area of New England: Massachusetts, New Hampshire, Connecticut, Rhode Island. New York state occupied an inland area immediately west of New England. Immediately south of New England were the four middle states of Pennsylvania, New Jersey, Maryland and Delaware. The remaining states belonged to the South: Virginia, North Carolina, South Carolina and Georgia. This group formed the original thirteen colonies” [2, p. 12]. Further settlements of Europeans multiplied all over the South Carolina [3, p. 334]. First-language English emigrants, who moved to America in 17th century, were particularly the Ulster Scots, who have had a determining influence on American English. Their speech is partially reflected in Appalachian dialect [2, p. 12]. The explorers settled along the Atlantic coast. They brought with them Anglo-English words that remained in their vocabulary, but were replaced in English of Great Britain itself. “Diaper” for example, is archaic Anglo-English, replaced by “nappy” but the word survives in American English [4, p. 252]. Sometimes the immigrants married Native Americans and used Native American names for various things in their life and culture. For other places and things English speakers made-up

new words. The immigration of Africans also took place in the 17th century and continued up till the 19th century [3, p. 332]. Because of the movement of Africans, many Africanisms were introduced into American English: “gumbo”, “jazz”, “chigger” [5, p. 6].

The 18th century saw the emigration of approximately a quarter of a million Ulster Scots from the north of Ireland to the colonies [2, p. 12]. In 1776, the colonists declared independence from England [6, p. 392]. The colonization of North America proceeded from east to west (for both Canada and the United States). Further territorial extensions were achieved by the annexation of land from Mexico, with the purchase of Alaska from Russia [2, p. 12]. English travelers discovered a lot of new lands that soon were settled by the English people or became the colonies of Great Britain. Those territories were New Zealand, India, the countries of Asia and Africa, Australia and, of course, America. The American variant of the English language is one of the most popular and widely used.

The English language in the United States of America, Great Britain, Australia, Canada and New Zealand is quite different. The most notable differences can be seen in vocabulary of these varieties of the English language. A word, expression, idiom or phrase characteristic of or restricted to the American English is called *Americanism*. It may be a word, which is not originated in America, but which is distinctly characteristic of their usage in this country. The words, which are characteristic of Great Britain, are called *Briticisms* [7, p. 16]. American and British people can use the

same lexeme, and the difference may lay only in word-frequency.

All lexical peculiarities of a particular language are reflected in the national literature. Americanisms are widely used by American prosemen and poets. T. Williams, F. Scott Fitzgerald, W. Faulkner, Mark Twain – all those men of letters spread the American variant of the English language all over the globe. One of them is Ernest Miller Hemingway. He was an American novelist, short story writer, and journalist. His economical and understand style had a strong influence on 20-century fiction, while his life adventure and his public image influenced later generations. His best-known books were *A Farewell to Arms*, *Death in the Afternoon*, *For Whom the Bell Tolls*, and *The Old Man and the Sea*. In 1954 he was awarded the Nobel Prize for Literature [8, p. 1]. Many of his works are considered classics of American literature. Ernest Hemingway's writing is almost the most recognizable and influential prose of the twentieth century. Many critics believe his style was influenced by his days as a cub reporter for the Kansas City Star, where he had to rely on short sentences and energetic English. Hemingway's technique is uncomplicated, with plain grammar and easily accessible language. His hallmark is a clean style that eschews adjectives and uses short, rhythmic sentences that concentrate on action rather than reflection. Though his writing is often thought of as "simple", this generalization could not be further from the truth. Hemingway's writing style is known as the Iceberg theory. He focuses on surface elements without explicitly discussing underlying themes. Americanisms in the

novels by Ernest Hemingway are not just words and collocations characteristic of American English. They are used to create a speech mode revealing the core meaning of the narration. In his novel "Men without Women" E. Hemingway uses the following Americanisms: *baggage, knuckle, dully, fall, sidewalk, to jostle, dumb, mill, tram-track, crook, hick, plumber, crack, a nigger rubber, kelly, con, rope, license plate, sore*, etc. In a sentence "The plate said: "The Bull 'Mariposa' of the Duke of Veragua, which accepted 9 varas for 7 caballos...", the author uses the word *plate* [8, p. 6]. Commonly we denominate with the word *plate* a flat dish, from which food is eaten or served. But in this case it means *beautiful, attractive person* (American slang). The same word in Britain has another meaning – *feet*, but in this case this lexeme is used in plural: I've been on my *plates* all day [7, p. 346]. "If you stand in with Retana in this town, you are *a made man*" [8, p. 9]. In American slang *man* is not only related to male, but it also means *boss* [7, p. 293]. So, in this sentence *made man* means a man whose success in life is assured. American and British people can use the same lexeme, and the difference may lay only in word-frequency. *Afterwards* is used both in America and Great Britain, but in the United States it is used more frequently. The synonyms of the word are *then, after, subsequently, next*.

Americanisms and Briticisms differ in spelling, too. For example, Hemingway writes *center* instead of British variant of the given lexeme – *centre*. Instead of British *kerb*, he uses American *curb*. Ernest Hemingway was born in Chicago and spent

all his life in the United States of America. In his novels he widely uses Americanisms, American slang and colloquialisms. Being an American, he reflects American variant of the language and style of life in his works. Anyway, in “Men without Women” we may also find some Briticisms. Thus, we may come to the conclusion that the English language in America and Britain remains the same language, despite differences in grammar, vocabulary, spelling, and pronunciation.

References

1. Бурая Е.А. Фонетика современного английского языка. Теоретический курс / Е.А. Бурая. – М. : Высшая школа, 2006. – 272 с.
2. Hickey R. A Dictionary of Varieties of English / R. Hickey. – Chichester : Wiley Blackwell, 2014. – 457 p.
3. Baugh A.C. History of the English Language (5th Ed.) / A.C. Baugh, T.A. Cable. – Routledge, 2002. – 446 p.
4. Гапонів А.Б. Лінгвокраїнознавство. Англomовні країни. Підручн. для студ. та викладачів вищих навч. закладів / А.Б. Гапонів, М.О. Возна. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 464 с.
5. Darragh G. A Guide to the Differences between British and American English / G. Darragh. – Spain : Imprenta Berekintza, 2000. – 128 p.
6. Hogg R. A History of the English Language / R. Hogg, D. Denison. – New York : Cambridge University Press, 2006. – P. 384-420.
7. Матюшенков В. С. Dictionary of Americanisms, Canadianisms, Briticisms and Australianisms. Англо-русский словарь особенностей англ. языка в Северной Америке, Великобритании и Австралии / В.С. Матюшенков. – М. : «Флинта»: «Наука», 2002. – 520 с.
8. Hemingway E. Men without Women / E. Hemingway. – Harmondsworth : Penguin Books, 1955. – 87 p.

ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАСІК Олександр
студент відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Твій світ

Якби я обирати мав можливість
Життя усе прожити у якому місці,
То мій би вибір мав сміливість
Зупинитись на твоєму світі.

Наприклад, жити в усмішці твоїй,
Бо то вже, кажучи по правді,
Довершений і досконалий світ;
І не він, а ти живеш у його складі.

Жити в світі твого погляду й очей,
Які світили б сонцем вдень і зорями вночі,
У світі непідробно-приємних речей,
Де негоду змивають дощі.

Жити з вірою в тамтешніх духів:
Всесильних, мудрих і жорстких,
У світі твоїх жестів і приємних рухів –
Завжди невимушених і легких.

Якби доля повернула вітер
І вибір довірила б мені:
То я би жив в твоєму світі,
Я жив би, власне, у тобі.

22.03.2016

Відвертість

Людині властиво руйнувати все те,
Що любить, цінує й заради чого живе,
Несвідомо і зопалу нищить, проте,
Кожен вибух завжди щось творить нове.

ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ

Всі ми маємо свої власні межі
Й шукаєм в інших по-своєму жаринку:
По-перше, зустрічають люди по одежі
Й часто закохуються у картинку.

Притягує завжди в серці і в очах бажання,
Збагнути все допомагає іншого відсутність,
Всіх дурманять солодкі тиша і мовчання,
Люди закохуються в легку невинну нерішучість.

Людей притягує безумність і шаленість,
Всім подобається сила і розумна впертість,
Також відкритість, спонтанність і безмежність,
Люди завжди закохуються в легкість.

Людей приваблює усмішка й приємність,
Щирість і легка залежність,
Люди обожнюють взаємність
І закохуються у відвертість.

19.03.2016

Як в морі каміння

Хай там хто що каже,
Абсолютно все в людині
Не проходить, а назавжди
Зостається всередині.

Ніхто і ніщо так просто
Само по собі не пройде,
Нема в житті твоєму гостей,
Так не зникне ніщо й не мине.

Життя наше – точно як море,
Влучно Хем натякнув,
Чиєсь глибоке чи прозоре...
Хоча ні, не в цьому трохи вся суть.

Уяви, що все у твоєму житті:
Кожна людина, кожна подія –
Різних видів, форм, кольорів,
Різних розмірів каміння.

І якось собі воно потрапляє у море,
Потім бризки, емоції, шум!
Поплаває, і тобою наповнене й мокре
Тихо й повільно йде на глибину.

А ти так часто обіцяєш забути
Чи викинути з серця як сміття,
Та виходу назад не може бути
Тому, що уже впустив ти у життя.

І неважливо, значне усе чи ні,
Чекає мирно тихо і з добром:
Лежить каміннячко на дні
Й кожне на свій чекає шторм.

29.02.2016

Не було

Ганяючись за визнанням,
За мріями і за новим,
Захопившись самопізнанням
Не зрозумів як став таким.

Я забув як довго йшов
І яку зима змінила осінь,
Скільки втратив і знайшов,
Тільки тебе я пам'ятаю досі.

Один лиш шанс з минулого
Я б хотів ще раз узяти,
Аби зі всього затонулого
Саме тобі жилет віддати.

Ти ніби чудо досі незбагненне,
Яке в тобі незрозумілий прихистив
І ти найкраще що було у мене,
І єдине, що я не пізнавши відпустив.

Хоча ніхто нічого не поверне,
Пам'ятай: довіку ти моє тепло.
Ти найкраще що було у мене,
Найкраще, якого так і не було.

18.01.2016

Тепер – ностальгія

З самого початку в нас не було нічого,
Згодом з'явилися жарти, зрозумілі лиш нам,
Потім наші власні історії, плетені з духу нічного,
Які по-троху формували цілий роман.

Як же я любив просто дивитися в очі:
Тоді все ставало ясно і серцю так біло;
Ні, це не щось конкретне погляд шепоче,
А просто собі було все зрозуміло.

І так просто ми сиділи й дозволяли летіти думкам
Кудись далеко, куди вхід дозволявся лиш нам
Й одразу не спішили ділитись, аби кожен спробував сам,
Аби це було також і його новим малим відкриттям.

В чудо перетворювали миті всі жалюгідні,
Де доля була собі видуманим створінням,
От саме й для цього ми були нам необхідні,
Саме для такого друзі людям потрібні.

Тільки та доля все співає давно початий романс
І так швидко подія змінюється подією,
Ми любили наше те життя і тодішніх нас:
От тільки як тепер це стало для нас ностальгією?!

04.12.2015

Дивдир

Навколо тиша, морський ніби штиль,
Та прислухавшись, чую звуки жестів,
Що підозріло рухають в кімнаті пил
І дивні крики їх внутрішніх протестів.

Чую голос. Голос наших пальців.
Вони ж ніби незграбна пара
В незнайомому їм і складному танці,
Яким байдужа зовнішня зневага.

Навколо тиша, тільки подих її часом
Безжалісно і тихо рве на шматки,
Проникає холодно, ніби тенором чи басом
В нашу суть, забувши про плоть кістки.

Навколо тиша, кричать тільки очі,
Ріжучи світлом тиші туман,
Стріляють в гущу вогні їх урочі,
Оті іскри для мене і є найдужчий дурман.

Навколо тиша, хоча все кричить всередині,
Все горить і палає пекучим вогнем,
Наші думки по троху стають схожі й єдині,
Ми ж мовчимо попри внутрішній щем.

Серце калатає і гучно гримить,
Не дає іншого нічого почуть,
Ми ж мовчимо, ловлячи мить,
І розгадуючи звуків дурману всю суть.

10.07.2015

Уже минуло кілька років
Після їх розриву:
В серцях тепер панує спокій
Й давно приборкали свої пориви.

І ніби зовсім все забулось
Й у кожного життя нове,
Та незбагненна сила вулиць
Один до одного весь час зове.

Так-от зустрілись якимсь випадково,
Але вигляду взагалі не подали,
Спрямовуючи погляд свій додолу,
Так, немов соромились хвали.

Натягли маску щасливої людини:
Ніби й наодинці живеться непогано,
Але дух вулиці, будинки і вітрини
Не проведеш таким смішним обманом.

Дух бачив кожного наскрізь, читав думки.
Для нього ми – відкрита книга,
Вони теж були чергові сторінки
І лиш для них то була інтрига.

Кожен згадав всі дні і всі моменти,
Словом, все, навіть малі деталі,
Кожного переповнювали фрагменти,
Оповиті легким шаром туги і печалі.

Серце закалатало щосили,
Очі засвітилися вогнем,
В уст почуття волі просили,
Емоції всередині полились дощем.

Вулиця затамувала подих,
Зупинила час, і цілий світ,
Та переповнював її лиш подив,

15.05.2015

Лиш раз

Всі думки мої, немов дороги античні –
Ведуть до тебе, немов би до Риму,
Зізнаюсь, відчуття доволі незвичні:
Ніби женуся за річчю і її хапаю незриму,
Та щоразу мимо й не влучаю,
Ніби сковані рухи й заклеєний рот.
Чи доля це, чи ж покарання,
Чи ж завдання із небес вищих істот.

Всі шляхи на світі – всі до тебе ведуть.
А як звертаю, назад повертають негайно.
До тебе так життя все й триматиму путь,
Бо лиш раз Життя дає нам Кохання...

10.05.2015

Має бути...

Кохання має бути.
Воно просто мусить бути,
Тобі цих слів важко буде забути,
Хіба що не кохав або ж забув ти.

Голос не має бути зухвалим,
Життя не має бути трагічним,
Час не має бути зайвим,
Кохання має бути вічним.

Дух має бути нескореним,
Дотик має бути палючим,

ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ

Пульс має бути прискореним,
Кохання має бути болючим.

Серце має бути жагучим,
Сміх має бути солодким,
Погляд має бути колючим,
Кохання має бути високим.

Слова не мають бути скупими,
Бажання не має бути таємним,
Очі не мають бути мілкими,
А кохання має бути щасливим.

Сльози не мають бути гіркими,
Друг не має бути зрадливим,
Вірші мають бути легкими,
Кохання має бути взаємним.

Сюрприз має бути незабутній,
Плач має бути забутий,
Вітер має бути попутний,
Кохання має бути...
Просто мусить бути.

13.03.2015

Rara Avis

Без їжі проживеш зо п'ять десятків днів,
Без води – не більше десяти,
Днів сім зумієш ти без снів,
А без повітря – десь хвилини три.
Все визначено пораховано і тільки
Є те, без чого дійсно не прожить:
От ти без друга зможеш скільки?
Без кращого точно зникнеш через мить.

26.02.2016

За літом осінь, день біг за днем,
А я як дурень – все за тобою,
Настрій осінь, печаль пече вогнем,
І все поволі вкрилося осінньою журбою.

Хоча як і раніше, я щодня спізнююсь на автобус,
Забуваю решту, пам'ятаю, що давно не треба,
Хвилює гра на роялі, гітарі або ж вдалий фокус,
А ще музиканти, які грають собі просто неба.

Майже ніщо не змінилось і в твоєму житті:
Ти як і раніше ненавидиш зиму,
Не читаєш журнали й газетні статті
І не виносиш сигаретного диму.

Ти досі обожнюєш дощ, каву і осінь,
Ненавидиш всі соціальні мережі,
Не любиш резинки й шпильки у волоссі
І мрієш про будиночок десь на узбережжі.

Ти й досі не дивишся серіали та фільми,
Як і раніше боїшся лікарів і лікарень,
Зневажаєш комп'ютери й автомобілі
І перехоплює дух від книжок і книгарень.

Як і раніше ти любиш ромашки,
Обожнюєш вокзали і поїзди,
Як і раніше, подібно до пташки,
Насолоджуєшся миттю тиші й самоти.

Ти все, у всьому, всюди й без упину...
Я вже й у себе, а ти – там!
Тож зупинись на мить і дай хвилину,
Аби я тебе тепер як слід запам'ятав.

Можливо не здогадуєшся ти і не знаєш,
Та пам'ятатиму тебе я всю свою осінь,
А осені в моєму краї, які навряд чи ти десь знайдеш:

31.10.2015

Шкода, що не почула

Ти, не подумавши, просто пішла,
Намагаючись наздогнати літо,
І все, що було, немов уламки скла,
Того, що зовсім недавно розквітло.

А знаєш, нічого вічного не існує в принципі.
Й у всіх щодня тихшає серце,
Фатальна дуель у кожного з принців,
Й у кожного літа – свій серпень.

Є своя ніч у кожного дня,
На всі квіти чекає смітник,
Свою правду має кожна брехня,
І щомиті десь, гаснучи, догорає сірник.

Є свої греки у кожної Трої,
На кожен сніг чекає весна,
Холонуть всі краплі гарячої крові,
Є свій будильник у кожного сна.

Нічого такого, бо йде все за планом,
Ми просто живемо власну історію,
Придуману кимось, та точно не нами,
Напевне, тому і бачу в тобі лишень бутафорію.

Відколи ми вперше обмінялись «привіт»,
Думав, що на двох у нас одна дорога,
Віддати хотів тобі увесь цей світ,
Шкода, що ти так і не почула нічого.

Що ж, наразі дякую тобі, і за все спасибі.
Хай буде поряд щастя, радість і краса.
Я знаю, що для тебе то був єдиний вихід,

06.09.2015

Браслет

Зовсім недавно він задував двадцяту свічку,
Яка, не гаснучи, пручалась,
Було у нього кілька шкідливих звичок,
Усе в житті попереду, усе тільки починалось.

Він особливий, всі пригоди, все винятково,
Завищена самооцінка, типовий максималізм,
По суті все звичайно і навіть дуже типово:
Черговий піщаний витвір, іграшка, хоч і організм.

Було дівчат не те щоби багато,
Просто шукав у кожній щось своє,
Не одну він змусив замкнутись і страждати
Й потім втішав себе: «І знову промах, знову не твоє!»

У нього вдома була вирізка з журналу:
Потрапила до нього у формі фантика з анкет,
На ній була дівчина, що мала форму досконалу,
Відразу в очі кидавсь її браслет.

Якогось вечора він прямував додому,
Давши волю власним своїм думкам,
Усе нагадувало йому про вчорашній «промах»,
Коли його увагу привернула у роках мадам.

Якийсь молодик у куртці й капюшоні,
Вихватив сумку, прямо із рук,
Дві секунди вагань і наш герой у погоні,
А через мить повернувся, змітаючи з плечей пилюку чи бруд.

Її очі, наповнені щирої вдячності,
Не дозволили просто так взяти й піти,
Саме тоді перетнулись й набули двозначності,

ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ

Їх долі в єдиний спільний шляхи.

Тоді і не вдалось життю вглядіти
Механізм годинника буття,
Тоді й зійшли стрілки з колишньої орбіти,
Чи зіпсувалося начиння, пішло, короче, все не так.

Річ в тому, що вони були практично однаковими:
Однакові думки, подібне світосприйняття,
Такі збіги здаються нереальними й казковими,
Але так сталося і в тому і була людського суть життя.

Вони спілкувались місяць, може й більше
Він віднайшов те, що раніше так шукав,
Петля років стискалась все тугіше,
Та вік співрозмовника їх не бентежив й не лякав.

Йому завжди подобались подібні історії,
Подобався подібний сюжет,
Та всі в мить зруйнувалися теорії,
Коли на її руці впізнав особливий той браслет.

Вона ж відчула в ньому ту життєву силу,
Яку відчула п'ятдесят років назад,
Тільки тоді її легковажність все впустила:
І так живе й мандрує життя усе сама.

Вона все просила його знайти собі достойну пару:
Дівчину, нехай як і вона, тільки ж молодшу,
Тоді він відводив погляд, брав до рук свою гітару
І їй ставало зрозуміло, що відповідь: «—Не можу.»

Якогось дня він вирішив їй показати фото,
Ту вирізку поспішно вкинув у рюкзак,
Та коли забіг у дім сусідка відрізала холодно:
«— Її забрали, лікарі сказали рак.»

Він вже й не пам'ятає що було пізніше,
Життя все бігло він так нікого й не знайшов,

Час відбирав усе, чим далі то все більше,
Йому за сімдесят і охолола зовсім кров.

Вдруге за усе життя отямився в лікарні:
Пам'ятає світло, галас, лікарів,
Бачив метушню, рухи холодні і незграбні,
Тоді й збагнув, що до кінця добрів

Пішов самотнім із цього життя,
Останнім спогадом став нечіткий силует,
То була молода медсестра,
А на руці – той самий особливий браслет...

З людьми бути треба завжди уважним,
Обдумувати кожен свій крок,
Бо без виключень всім легковажним
Доля коли-небудь дає свій урок.

05.08.2015

У кожного є...

В забутих папках комп'ютера,
На запилених дисках CD,
На програвачах, в навушниках,
Чи з колонок, що на столі...

У кожного з нас є така пісня,
Яку давно розібрав на цитати,
Яку наспівуєш вдень і вночі,
Не наважившись перемотати.

Ти слухав її мільярди разів,
Без різних пауз і зупинок
І щоразу ніби злітаєш з самих низів,
Хаосно й легко, подібно до молекул частинок.

Ти вже й збіги не шукаєш
З іншими схожими піснями.

ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ

Про все інше забуваєш,
Просто почувши її звучання.

На дзвінок її ти не поставиш.
Занадто особиста для цього,
Навіть знайомим злукавиш,
Сховавши її від усього.

Нею ти не поділишся ні!
Її ти не ввімкнеш нікому.
Ви лише двоє на великій землі,
Дві частинки одного цілого.

Доволі просто все вдалося,
Писалось легко, як про осінь,
Та тільки, друже йшлося
Не про пісню зовсім.

11.03.2015

Пам'ятатиму

Мій любий дідусю, вже знову весна!
Сімдесята, здається, на черзі...
Довкола усмішки, радість, краса –
Свято усюди, та шкода, що не у твоєму серці.

Перед очима в тебе атаки й оборони,
Крики, схлипування, стогони і плач...
Ті хлопці із смертних батальйонів,
Їх командир – бездушний і черствий глядач.

Напевно, пам'ятаєш досі спалені міста,
Полонених, розстріли, концтабори,
Дослівно з батьківщини кожного листа
І товаришів, яких ввібрали криваві вечори.

Ще досі пам'ятаєш німця, застреленого вперше:
Того солдатики, твоїх ж років...
Адже й його любили, від тебе не менше,

ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ

Та свідок Бог – для нас ти кращого хотів...

Напевно, і дають про себе знати рани,
Які по собі залишила клята та війна.
Ти глянь: для тебе ці маки і тюльпани!
Та як же шкода, що тебе поряд тут нема...

Пам'ятатиму завжди. Не забуду ніколи.
Ні тебе, ні інших славних героїв!
Гадаю, що долі своїй ти вже пробачив,
Тільки шкода, що я так тебе й не побачив...

08.05.2015

ВИМОГИ

до написання науково-методичних статей збірника «Вісник науково-методичних досліджень»

Готуючи статтю до журналу, автори зобов'язані дотримуватись таких вимог (Бюлетень ВАК України – 2009 - № 5):

1. Матеріали, що надходять до редакції, повинні бути викладені з максимальною чіткістю.

1.1 Структурно поданий рукопис наукової статті повинен вміщувати такі розділи: Постановка проблеми, Аналіз досліджень та публікацій, Постановка завдання, Виклад основного матеріалу дослідження, Висновки та перспективи подальших досліджень (виділяються по тексту статті). У Вступі обґрунтовується актуальність та формулюється мета проведених досліджень, визнається авторська оцінка попередніх досліджень з тематики. Виклад основного матеріалу дослідження містить сутність отриманих оригінальних результатів дослідження та обґрунтування нових явищ. У Висновках стисло підбиваються підсумки проведених досліджень. Виклад матеріалу здійснюється від першої особи множини (*ми, нами, вважаємо, зробили тощо*)

1.2 Рукопис методичної статті повинен містити наступне: методичну доцільність даної розробки, аналіз попередньо виробленого досвіду, розробка заняття у повному розгорнутому вигляді, практичну значущість даної розробки, результати впровадження.

2. До рукопису додаються анотації (українською та англійською мовами), в якій має бути чітко сформульована головна ідея статті та коротко обґрунтована її актуальність (обсяг 6-8 рядків), а також ключові слова і фрази. При викладені матеріалу слід дотримуватись норм сучасної літературної мови та стандартизованої термінології, уникати необґрунтованого вживання новотворів та жаргонів. Робоча мова журналу: українська, російська, англійська, німецька.

3. До друку у Віснику приймаються статті – результати оригінальних наукових та практичних досліджень, - які раніше ніде не друкувались (мінімальний обсяг – 5 А4, максимальний -12 сторінок, включаючи список літератури, таблиці, графіки, схеми, ілюстрований матеріал).

4. У редакцію подається рукописний варіант статті, підписаний автором (співавторами) та електронна версія статті.

5. Рукопис готується за допомогою текстового редактору версії Microsoft Word 7.0 і вище.

6. Параметри сторінки: розмір паперу – А4 книжна орієнтація, всі поля – 2 см, шрифт – Times New Roman, 14pt, міжрядковий інтервал – 1,5.

7. Список літератури та використаних джерел укладається в порядку цитування, де зазначається прізвище, ініціали автора, назва статті, журналу чи книги, а далі: для періодичних видань – назва видання, рік, номер, сторінки; для монографій – місце видання, назва видавництва, рік видання, загальна кількість сторінок; для інтернет-джерел – чітка вказівка електронної адреси. До статті додаються: короткі відомості про автора (авторів): прізвище, ім'я, по батькові; науковий ступінь, вчене звання, категорія, педагогічне звання, повна назва установи, де працює (навчається) автор; посада, номер контактного телефону.

Приклад оформлення бібліографії (оновлені вимоги):

1. Габа І. М. *Освітнє середовище: соціально-психологічна парадигма*/ І. М. Габа//*Актуальні проблеми психології* : Наук. Праць Ін-ту психолгії ім Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – К., 2010. – Т. 7; вип. 22.- С.27 -31

2. Вербицкий А. А. *Совершенствование педагогического процесса в вузе* // *Сов.педагог*. 1986. № 6. С. 75—78

3. Дерябо С. Д. *Формирование ценностной ориентации воспитанников образовательных учреждений* /С. Д. Дерябо // *Высшее образование в России*. – 2007. – №3. – с. 34-38

4. Иванов Д. В. *Психолого-педагогические подходы к исследованию образовательной среды* / Д. В. Иванов // *Мир психологии*. — 2006. — № 4 (48). — с. 167—173

5. Митина, Л. М. *Психологическая диагностика эмоциональной устойчивости учителя [Текст]: учеб.пособие для практ. психологов* / Л. М. Митина. - М., 1992. - 59 с.

6. Панов В.И. *Психологические основы двух теорий обучения* // *Учителю о психологии (Пособие для учителя)* / В. И. Панов [Под ред. В.П. Лебедевой, В.И. Панова] - М., 1997. С. 55-89

7. Рассказова, О. В. *Саморазвитие личности студента в процессе обучения в вузе [Электронный ресурс]* / О. В. Рассказова. – Режим доступа:

<http://pn.pglu.ru/index.php?module=subjects&func=viewpage&pageid=1970>

Загл. с экрана.

НАШІ ПОСТІЙНІ ДОПISУВАЧІ

викладачі, вчителі та студенти:

- Барського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. М. Грушевського;
- Бериславського педагогічного коледжу ім. В.Ф. Беньковського;
- Богуславського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. І.С. Нечуя-Левицького;
- Бродовського педагогічного коледжу ім. М. Шашкевича;
- Вінницького фінансово-економічного університету;
- Вінницького національного технічного університету;
- Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського;
- Вінницького національного аграрного університету;
- Вінницького технічного коледжу;
- Вінницького НВК: ЗОШ І-ІІ ступенів гімназії № 30;
- ДНЗ № 75 м. Вінниці
- Глухівського національного педагогічного університету ім. Олександра Довженка;
- Дніпропетровського педагогічного коледжу;
- Донецького національного університету (м. Вінниця);
- Київського педагогічного університету ім. Б. Гринченка
- Конотопської гімназії Конотопської міської ради;
- Конотопського інституту Сумського державного університету;
- Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;
- Хмельницького національного університету;
- Одеського національного університету ім. І. Мечнікова;
- Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Вищого навчального комунального закладу «Одеське педагогічне училище»;
- Рівненський державний гуманітарний університет;
- Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини;
- Корсунь-Шевченківського педагогічного коледжу імені Т.Г.Шевченка;
- Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
- Педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка;
- Коростишевського педагогічного коледжу імені Івана Франка;
- Луцького педагогічного коледжу

Шановні дописувачі!

Для отримання довідок, надання зауважень та пропозицій просимо звертатись за

електронною адресою alonya35@mail.ru

З повагою, редакційна колегія Вісника

**НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ, НАВЧАЛЬНЕ
ТА ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ**

**Вісник науково-методичних досліджень
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу**

ВИПУСК 2(18)

Відповідальний за випуск: Пиндик О.Г.

Засновник: Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж

Видавець: Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж

Реквізити редакції та видавця:

Адреса: 21019, м. Вінниця, вул. Нагірна, 13

Телефон: (0432) 57-50-42, 68-62-25

http: www.vgpk.com.ua; **e-mail:** vgpk@ua.fm

Адреса друкарні:

м. Вінниця, вул. Скалецького, 15

Вінницька міська друкарня, тел.(0432) 53-50-23

Ціна: договірна